

ZDIEĽANÉ RODIČOVSTVO V PRAXI

(inšpirácie z Českej republiky a výzvy pre Slovensko v právnej, psychologickkej, sociálnej a mediálnej oblasti)

SHARED PARENTING IN PRACTICE

(Inspirations from the Czech Republic and Challenges
for Slovakia in the Legal, Psychological,
Social, and Media Fields)

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD. et al.

Paneurópska vysoká škola v Bratislave
Cochem.cz

Kolektív autorov:

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD.; JUDr. Lucie Slavíková, Ph.D.;
JUDr. Pavel Kotrady; Mgr. Martin Beneš; Petr Cihlář; Markéta Nováková;
Mgr. Martina Šiváková, LL.M.; Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.; Ing. Aleš Hodina, Dr.h.c.;
Mgr. Lucia Pažitná; PhDr. Miroslava Kristinová Wieckowska; Bohuslav Lenghardt;
Ing. Miroslav Sabol; PhDr. Richard Keklak, PhD.

Autori deklarujú, že nemajú konflikt záujmov a dodržali etické štandardy
pri práci s dátami / klientmi.

Odborný garant:

univ. prof. PhDr. Michal Čerešník, PhD.

Recenzenti:

doc. Ing. Fedor Gál, DrSc.
JUDr. Jana Ulipová, PhD.

Jazyková úprava: Mgr. Petronela Klačanská, PhD.

Technická úprava: Jakub Oláh

Grafická úprava: Bruno Glasa

Ilustrácie: Mgr. Andrea Spišáková

Jazyk: slovenský, český, anglický

Náklad: 100 ks

Vydanie: prvé

BROŽOVANÁ: ISBN 978-80-8275-029-7

EAN: 9788082750297

PDF: ISBN 978-80-8275-030-3

EAN: 9788082750303

Odporúčaný spôsob citovania/Recommended citation:

*Oláh, M. (et al.). (2025). Zdieľané rodičovstvo v praxi (inšpirácie
z Českej republiky a výzvy pre Slovensko v právnej, psychologickej,
sociálnej a mediálnej oblasti). Bratislava: Paneurópska vysoká škola
v Bratislave, Fakulta masmédií; Cochem.cz. ISBN 978-80-8275-029-7
(brožovaná verzia), ISBN 978-80-8275-030-3 (PDF).*

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

COCHEM.CZ

Bratislava, 2025

OBSAH

Úvod

I. LEGISLATÍVNE ZMENY A SÚDNA PRAX PRI ROZVODOVEJ NOVELE 15

1.1 Predstavenie tzv. rozvodovej novely v Českej republike 16

1.1.1 Zjednodušenie a zrýchlenie rozvodového konania

1.1.2 Dočasné rozhodnutie

1.1.3 Rovnocenná starostlivosť obidvoch rodičov

1.1.4 Ochrana dieťaťa a zákaz telesných trestov

1.1.5 Výživné a jeho vymáhanie

1.1.6 Vymožiteľnosť rozhodnutí o starostlivosti

1.2 Pohľad opatrovníckeho sudcu na novelu Občianskeho zákonníka 19

1.2.1 Filozofická zmena novely

1.2.2 Judikatúra Ústavného súdu ČR

1.2.3 Skúsenosti z praxe

1.2.4 Kritérium najlepšieho záujmu dieťaťa

1.3 Zdieľané rodičovstvo –

diskusia, otázky a odpovede z pohľadu súdnej praxe 22

1.3.1 Systém ochrany dieťaťa a kategorizácia rodín

1.3.2 Spoločenské nastavenie a význam prevencie

1.3.3 Inovatívne prvky súdnej praxe

II. ZDIEĽANÉ RODIČOVSTVO: SKÚSENOSTI,

JUDIKATÚRA A SYSTÉMOVÉ PODMIENKY 25

2.1 Rodič v systéme striedavej starostlivosti: pohľad z osobnej skúsenosti 26

2.1.1 Osobná skúsenosť rodiča

2.1.2 Reflexia systému a spoločenského prostredia

2.2 Cesta k novele rodinného práva

a ako sme ju dotiahli v Českej republike 28

2.2.1 Legislatívna úprava

2.3 Úprava péče a styku – pohľad Evropského soudu pro lidská práva 30

2.3.1 Obecné zásady vyplývajúce z judikatury ESLP

2.3.2 Přezkum ze strany ESLP

2.3.3 Rozhodnutí W proti České republice

2.4 Podrobná sonda do činností obecných orgánov sociálno-právnej ochrany

detí – ako systémové podmienky ovplyvňujú prácu s rodinou? 36

2.4.1 Ciele a metodika projektu

2.4.2 Základné zistenia: systémové podmienky a ich vplyv na prax

2.4.3 Rozvody a rozchody ako dominantná agenda

2.4.4 Úloha kraja a metodické vedenie

2.4.5 Medziodborová spolupráca

2.4.6 Záver a odporúčania pre prax

III. INŠPIRÁCIE PRE SLOVENSKO – ODBORNÁ A OBČIANSKA PERSPEKTÍVA 40

3.1 Česká právní úprava od 1. 1. 2026 jako možná inspirace pro Slovensko 41

3.1.1 Nová právní úprava

3.1.2 Rovnocenná péče

3.2 Striedavá starostlivosť podľa potrieb dieťaťa: viac než model týždeň–týždeň 46

3.2.1 Teoreticko-metodologické východiská skúmanej problematiky

3.2.2 Časové modely striedavej osobnej starostlivosti

3.2.3 Model striedania po týždni

3.2.4 Model 2–2–3

3.2.5 Model 3–4–4

3.2.6 Model striedania po dlhšom časovom období

3.2.7 Flexibilný model

3.2.8 Nesting model

3.2.9 Empirická časť

3.2.10 Výsledky a diskusia

3.2.11 Záver a odporúčania pre prax

3.3 Zdieľané rodičovstvo a skúsenosti z 17-ročnej mediátorskej praxe 57

3.3.1 Príčiny rodičovských sporov

3.3.2 Spoločenské a kultúrne faktory

3.3.3 Systémové faktory a úloha práva

3.3.4 Nová definícia stability dieťaťa

3.3.6 Záver a odporúčania pre prax

3.4 Cesta k novele Občianskeho zákonníka v Českej republike 60

3.4.1 Niekoľkoročná spolupráca odborníkov z rôznych profesií s otvorenou myslou

3.4.2 Čo predchádzalo novele v ČR?

3.4.3 Ako bola tvorená novela

3.4.4 Dôvodová správa k novele

3.4.5 Rekodifikácia Občianskeho zákonníka Slovenskej republiky

3.5 Ak sa už rozvádzať, tak radšej v Martine než v Starej Ľubovni 65

IV. VYBRANÉ LIMITY A ANALÝZA MODELOV RODIČOVSKÉJ STAROSTLIVOSTI 70

4.1 Komparatívna analýza deficitov profesionálneho rodičovstva a striedavej osobnej starostlivosti voči štandardom EÚ a princípu Najlepšieho záujmu dieťaťa 71

- 4.1.1.1 Teoretická dekonštrukcia rodičovskej starostlivosti v postmodernej dobe
- 4.1.2 Právny a politický rámec EÚ: princíp Najlepšieho záujmu dieťaťa
- 4.1.3 Ciele štúdie a metóda komparatívnej analýzy
- 4.1.4 Profesionálne rodičovstvo a výzva profesionalizácie starostlivosti
- 4.1.4.1 Charakteristika a právne ukotvenie profesionálneho rodičovstva v SR
- 4.1.4.2 Odborné a psychologické nároky profesionálneho rodičovstva
- 4.1.4.3 Kritický deficit v SR: systém odbornej podpory a psychohygiena
- 4.1.4.4 Komparatívny pohľad EÚ: štandardy profesionalizácie a integrovaná podpora
- 4.1.4 Striedavá osobná starostlivosť (SOS) a výzva efektívneho riešenia rodičovského konfliktu
- 4.1.4.1 Inštitút SOS a jej právne aspekty
- 4.1.4.2 Komparatívna analýza: prezumpcia SOS a povinná mediácia v EÚ/CoE
- 4.1.5 Syntéza výziev a politické implikácie
- 4.1.5.1 Divergencia systémov: fenomén „práce so vzťahom“

4.2 Limity zdieľaného rodičovstva v kontexte závislosti 85

- 4.2.1 Paradigma zdieľaného rodičovstva a jej tienisté stránky
- 4.2.2 Dieťa v pasci dvoch svetov
- 4.2.2.1 Teória vzťahovej väzby a emočná regulácia v nestabilnom prostredí
- 4.2.2.2 Fenomén vykorenenia a strata „bazálneho ukotvenia“
- 4.2.2.3 Syndróm CAN v tieni závislosti
- 4.2.3 Sociálna diagnostika, intervencia a limity systému
- 4.2.3.1 Rola sociálnej kurately pri posudzovaní rodičovskej spôsobilosti
- 4.2.3.2 Nástroje intervencie a inovatívne prístupy
- 4.2.4 Aplikačná prax a judikatúra: medzi právom a záujmom
- 4.2.4.1 Rozhodovacia činnosť súdov a znalecké dokazovanie
- 4.2.4.2 Kazuistické príklady z praxe

Záver 92

Zoznam použitých skratiek 93

Vecný register
Menný register

SUMMARY 96

ÚVOD

Publikácia je výsledkom spoločného úsilia odborníkov z radov sudcov, mediátorov, právnikov, psychológov, sociálnych pracovníkov a žurnalistov z Českej republiky a zo Slovenska, ktorí sa stretli 17. septembra 2025 na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave. Odprezentovali tu svoje vízie, odborné názory a pohľady s cieľom hlbšieho pochopenia, štúdia, výskumu a praxe v oblasti zdieľaného rodičovstva na Slovensku v Čechách. Cieľom stretnutia s medzinárodnou účasťou bolo nielen vymeniť si skúsenosti so zdieľaným rodičovstvom, ale aj hľadať inšpirácie, ako posilniť kultúru spolupráce rodičov v záujme detí po rozvoze. Téma rodičovstva, zvlášť rodičovstva po rozvoze, presahuje hranice práva a psychológie. Dotýka sa najhlbších vrstiev ľudskej zrelosti, schopnosti komunikácie, odpustenia a úcty k druhému rodičovi ako k rovnocennému človeku. Ako profesionál v pomáhajúcich profesiách, ale aj ako rodič každodenne vnímam, ako veľmi dieťa potrebuje oboch prítomných a emocionálne angažovaných rodičov. A tam, kde sa končí partnerská láska, prichádza rozvod manželov, mala by začať rodičovská spolupráca. Inšpiráciou pre Slovensko v oblasti starostlivosti o deti a spolupráce rodičov je nová legislatíva našich najbližších susedov. Česká skúsenosť s rozvodovou novelou, ktorá vstúpi do účinnosti v roku 2026, ponúka Slovensku zaujímavé podnety: rovnocennosť rodičov, dôraz na prevenciu konfliktov, neformálne súdne rokovania, či spoluprácu medzi justíciou a sociálnymi službami. Ukazuje sa, že zmena paradigmy je možná len vtedy, keď sa na nej podieľajú všetky profesie, od súdnictva cez sociálnu prácu, psychológiu, psychoterapiu, mediáciu a až po médiá. Ako odborný garant stretnutia odborníkov a editor spoločného publikačného výstupu som vnímal množstvo silných výpovedí a osobných svedectiev profesionálov z praxe a výskumníkov z akademického prostredia o tom, ako ťažko deti nesú dôsledky rodičovských sporov. Tento text preto nechce byť len súborom výstupov reflektujúcich súčasnú prax, ale aj odborným svedectvom o tom, že aj v najťažších situáciách existuje nádej, ak dokážeme spolu hovoriť, načúvať a zdieľať zodpovednosť. V neposlednom rade veríme, že sa stane inšpiráciou podkladom pre ďalší výskum problematiky, učebným textom pre psychológov, právnikov, sociálnych pracovníkov a pomôckou pre rodičov a žurnalistov. Ďakujem všetkým, ktorí prispeli svojou prácou, príspevkami pri tvorbe tohto odborného textu. Verím, že aj vďaka tejto nej sa nám podarilo urobiť malý, ale dôležitý krok k ľudskejšiemu chápaniu rodičovstva.

Ku vybraným príspevkom nájdete QR, po naskenovaní ktorého si môžete pozrieť videonahrávku textov na YouTube alebo si kliknete priamo na priložený link.

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD.

profesor
Paneurópska vysoká škola v Bratislave

INTRODUCTION

This publication represents the collective work of judges, mediators, lawyers, psychologists, social workers, and journalists from the Czech Republic and Slovakia. These professionals convened on 17 September 2025 at the Pan-European University in Bratislava to present their visions and insights. The objective of this international gathering was to exchange professional experiences regarding shared parenting and to identify ways to strengthen a culture of parental cooperation in the best interests of the child following separation or divorce. The subject of post-divorce parenting transcends the boundaries of law and psychology. It concerns the deepest layers of human maturity and requires advanced communication skills, forgiveness, and respect for the other parent as an equal. As a practitioner in the helping professions and as a parent, I witness daily how profoundly children rely on the presence and emotional engagement of both parents. Parental cooperation must commence precisely where the marital relationship ends. The new legislative framework adopted by our neighbors serves as a significant source of inspiration for Slovakia. The Czech experience with divorce reform, effective from 2026, offers valuable insights regarding parental equality, conflict prevention, informal court proceedings, and the collaboration between the judiciary and social services. It is evident that a true paradigm shift requires the active participation of all relevant sectors, including the judiciary, social work, psychology, mediation, and the media. As the academic supervisor of this forum and editor of this collection, I observed powerful testimonies from practitioners regarding the burden children carry when exposed to parental conflict. Consequently, this publication aims to be more than a compilation of current practices. It serves as a professional testament that hope can prevail even in challenging circumstances, provided there is a willingness to communicate, listen, and share responsibility. We trust this volume will serve as a foundation for further research, a resource for experts, and a practical tool for parents and journalists. I extend my sincere gratitude to all who contributed to this academic work. I hope that this publication represents a meaningful step toward a more humane understanding of parenthood.

Each contribution includes a QR code linking to a video of the presentation on YouTube. Alternatively, you may use the embedded hyperlinks.

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD

Professor
Pan-European University, Bratislava

PREDHOVORY

Vážené dámy a páni, dovoľte mi, aby som vás privítal na pôde Paneurópskej vysokej školy a na konferencii Zdieľané rodičovstvo v praxi. Som veľmi rád, že mám možnosť prihovoriť sa vám, pretože toto je téma, ktorej sa venujem. Vo svojej vedeckej profilácii som sa dostal tak ďaleko, že som pred pár rokmi napísal knižku Psychológia rodičovstva, v ktorej sa snažím rehabilitovať niektoré staršie teórie o výchove a rodičovstve. Čo ma potešilo, je to, že odkaz jednej nich je hneď za mnou – ako motto tejto konferencie. Deti potrebujú oboch rodičov. Neviem, či ste čerpali priamo z diela profesora Matějčka, ale on píše o tom, čo deti potrebujú. Pre svoj optimálny vývin toho nepotrebujú veľa. Ale rodičov potrebujú. Každopádne, časy sa menia. To, čo platilo pred sto alebo pred dvadsiatimi rokmi, už neplatí. Bowlbyho očakávania o zastúpení istej a neistej vzťahovej väzby sú otočené naruby. Menia sa sociodemografické charakteristiky, stúpa vek vstupu do manželstva, vek prvorodičiek a stúpa miera rozvodovosti. Počet detí v rodine je na Slovensku približne rovnaký už asi 40 rokov. Menia sa výchovné štýly v rodine. Matějček píše, že deti by sme mali mať vtedy, keď vieme, že ich chceme, kedy ich chceme a s kým ich chceme. Toto rozhodnutie by sme mali urobiť pred vstupom do manželstva. Aj pri zvládnutí tejto úlohy sa ale všeličo môže poukázať. A manželstvo nevydrží. Ako bude vyzeráť vzťah rodičov a dieťaťa závisí od sebaznania partnerov, ich celoživotných skúseností a osobnostnej zrelosti. A zároveň, tento problém nie je len psychologický, ale je aj sociálny, právny, ekonomický atď. Čím sa dostávame k významu tejto konferencie. Som rád, že konferencia je postavená ako interdisciplinárne a transdisciplinárne stretnutie k téme zdieľaného rodičovstva. Želám vám množstvo konštruktívnych diskusií a príjemne strávený deň, počas ktorého budete zdieľať dôležité informácie a skúsenosti z praxe. A zasa sa dostaneme o krôčik bližšie k tomu, ako by sme mali fungovať ako rodičia, aj keď možno ako rodičia z rozvedeného manželstva. To je z mojej strany všetko. Ešte raz vám želim príjemne strávený deň.

univ. prof. PhDr. Michal Čerešník, PhD.

riaditeľ Centra pre výskum a vývoj
prorektor pre vedu, výskum a grantovú politiku
Ústav všeobecnej psychológie, Fakulta psychológie
Paneurópska vysoká škola v Bratislave
odborný garant

Vážené dámy, vážení pánové, jako veřejný ochránce práv České republiky jsem se dlouhodobě věnoval rodinně-právní problematice, přičemž významnou část mé agendy tvořila také ochrana práv dětí při rozchodu rodičů. S účinností od 1. července 2025 však v této oblasti došlo k zásadní změně. V Česku vznikla zcela nová instituce dětského ombudsmana, který nově převzal většinu působnosti ve věcech ochrany práv dětí. Novelou zákona o veřejném ochránci práv došlo k posílení ochrany práv dětí, neboť dětský ombudsman získal i nové kompetence. Dětský ombudsman bude pomáhat nejen konkrétním dětem při řešení jejich individuálních problémů, ale bude usilovat i o systémové změny a monitorovat práva dětí mj. z pohledu Úmluvy o právech dítěte. Bude mít svůj poradní orgán složený z dětí a může vstoupit do vybraných soudních řízení. Další zásadní posun nastane od 1. ledna 2026, kdy v České republice vstoupí v účinnost novela občanského zákoníku. Novela mj. akcentuje, že po rozvodu má být péče rodičů o dítě rovnocenná, takže odstraňuje pojmy „výlučná péče“ a „střídavá péče“, a to je dobře. Nebude již běžné, aby jeden z rodičů měl dítě svěřené do výlučné péče a druhému rodiči svědčilo pouze právo styku s dítětem. Velmi často se totiž tyto pojmy stávají zdrojem konfliktů mezi rodiči a bojem o dítě. Jakou měrou se rodiče budou na péči o dítě podílet, může vypadat různě. Úprava péče by ale měla vždy zohlednit konkrétní okolnosti a reflektovat nejlepší zájem a potřeby dítěte. Věřím, že díky nové právní úpravě se zjednoduší a zrychlí rozvod i úprava péče o děti. V druhé řadě novela občanského zákoníku zavádí institut prozatímního rozhodování soudu, které dočasně uspořádá poměry dítěte vždy s účastí obou rodičů. Tento přístup nahrazuje dosavadní předběžná opatření, jež mnohdy jednostranně omezovala práva jednoho z rodičů. Posiluje tak rovnováhu i stabilitu vztahů. Nově se předpokládá, že i v období nejistoty na počátku soudního řízení bude dítě v kontaktu s oběma rodiči, což sníží riziko odcizení, zavržení rodiče dítětem, a zlepší šance na dohodu rodičů v dalším průběhu. Tyto legislativní změny vnímám jako krok správným směrem – k posílení práv dětí i rodičů, ke spravedlivějším a rychlejším řešením a především k větší jistotě, že si dítě zachová vazbu k oběma rodičům. Věřím, že v tomto ohledu můžeme být inspirativní i pro Slovensko a že díky sdílení zkušeností mezi našimi zeměmi budeme všichni lépe podporovat rodiče v překonávání konfliktů, v zachování vzájemného respektu, a posilovat ochranu práv dětí a jejich nejlepšího zájmu.

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv České republiky

Vážené dámy, vážení pánové, všichni dobře víme, že rozchody a rozvody jsou jednou z nejtěžších životních zkoušek, nejen pro partnery, ale především pro děti. Právě ony bývají bezprostředními svědky konfliktů a zároveň těmi, kdo nesou jejich nejhlubší následky. Proto je nesmírně důležité, jakým způsobem stát nastaví pravidla pro péči o děti. Česká republika se od 1. ledna 2026 vydává na cestu, která má potenciál zásadně změnit dosavadní praxi. Novela občanského zákoníku totiž odstraňuje pojmy „výlučná péče“ a „střídavá péče“. Na první pohled jde o technikalii, ale ve skutečnosti jde o posun v samotné filozofii rodičovství po rozvodu. Dosavadní dělení dětí mezi „hlavního“ rodiče a „toho druhého“ vedlo často k vleklým soudním sporům a boji o moc. Nově zákon vychází z předpokladu, že péče obou rodičů má být rovnocenná, nikoliv nutně matematicky vyrovnaná, ale založená na respektu k individuálním potřebám dítěte. To je přístup, který v sobě nese méně konfliktu a více důrazu na to, co je skutečně důležité: zdravý vývoj dítěte a jeho vazba na oba rodiče. Pozitivní změnou je také zavedení tzv. prozatímního rozhodování soudu. Dosud bylo běžné, že jedno z předběžných opatření výrazně omezilo kontakt dítěte s jedním rodičem, což v praxi často vedlo k odcizení či dokonce k syndromu zavrženého rodiče. Nově soudy nastaví dočasný režim tak, aby dítě zůstalo v kontaktu s oběma rodiči od samého začátku. To nejen stabilizuje rodinné poměry, ale také vytváří prostor pro konstruktivnější dohodu mezi rodiči v průběhu řízení. Není bez zajímavosti, že obdobné přístupy již fungují v řadě evropských států. Například ve Švédsku či Dánsku se dlouhodobě prosazuje model společné rodičovské odpovědnosti, který klade důraz na aktivní roli obou rodičů i po rozvodu. V Belgii nebo Francii se zase pracuje s konceptem tzv. „alternující péče“, která je často výchozím bodem soudního rozhodování. Česká republika se tedy vydává cestou, která odpovídá evropskému trendu, tedy postupně upouštět od modelu „hlavní pečující rodič versus rodič návštěvní“ a více podporovat partnerský přístup k rodičovství. Samozřejmě, žádný zákon sám o sobě nevyřeší lidské emoce, zklamání či zahořklost, které rozchody provázejí. Ale může nastavit férový rámec, jenž přispěje k tomu, aby se z dítěte nestávalo rukojmí rodičovského sporu. A právě to je úkol moderního rodinného práva – chránit děti nejen na papíře, ale i v každodenní realitě. Pokud se podaří, aby novela zafungovala tak, jak je zamýšleno, může Česká republika udělat velký krok vpřed k tomu, aby děti vyrůstaly v prostředí, kde „rozhod rodičů“ neznamená „ztrátu rodiče“.

Tomáš Zdechovský
poslanec Evropského parlamentu za Českou republiku

I.

Legislatívne zmeny a súdna prax pri rozvodovej novele

Rodinné právo prechádza v Českej republike zásadnými zmenami, ktoré významne ovplyvnia výkon rodičovských práv a povinností po rozvode. Texty prvej kapitoly predstavujú legislatívne východiská reformy, ako aj jej očakávané implikácie v rozhodovaní opatrovnických súdov. Kapitola prináša pohľad z úrovne tvorby právnych noriem i z úrovne ich aplikácie v konkrétnej súdnej praxi. Dôraz sa kladie najmä na rozšírenie možností zdieľanej osobnej starostlivosti a podporu rodičovskej spolupráce, ktorá reflektuje moderné európske štandardy a najlepší záujem dieťaťa. Účelom kapitoly je priblížiť odbornej verejnosti, prečo a akým spôsobom dochádza k zmenám v oblasti rozvodov a starostlivosti o dieťa, a zároveň poukázať na očakávané prínosy i výzvy spojené s implementáciou novej legislatívy.

1.1 Predstavenie tzv. rozvodovej novely v Českej republike

Introduction of the So-called Divorce Amendment in the Czech Republic

JUDr. Lucie Slavíková, Ph.D.

vedúca oddelenia civilného práva hmotného

Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky

Legislatívny odbor

Vyšehradská 16

128 10 Praha 2, Česká republika

E-mail: Lucie.Slavikova@mzp.gov.cz

Abstrakt

Príspevok predstavuje hlavnú filozofiu a konkrétne legislatívne zmeny obsiahnuté v tzv. rozvodovej novele Občianskeho zákonníka Českej republiky, ktorá nadobudne účinnosť 1. januára 2026. Cieľom novely je zjednodušiť a zrýchliť rozvodové konania, odstrániť nefunkčné a konflikt prehlbujúce prvky právnej úpravy a posilniť ochranu najlepšieho záujmu dieťaťa. Novela ruší tradičné kategórie úpravy starostlivosti (súd určí, či maloleté dieťa zverí do spoločnej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov alebo do osobnej starostlivosti jedného z rodičov) a zavádza nový koncept rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov. Osobitná pozornosť je venovaná procesným otázkam, novému inštitútu dočasného rozhodnutia, posilneniu vymožitelnosti rozhodnutí a explicitnému zákazu telesných trestov a ponižujúcich výchovných praktík.

Kľúčové slová: rozvod, rodičovská starostlivosť, najlepší záujem dieťaťa, rovnocenná starostlivosť, rodinné právo, Česká republika

Abstract

This paper presents the foundational philosophy and specific legislative modifications encapsulated within the so-called „Divorce Amendment“ to the Czech Civil Code, scheduled to become effective on January 1, 2026. The principal objective of this amendment is to streamline and expedite divorce proceedings, abolish ineffective or conflict-escalating legal provisions, and enhance the protection of the child's best interests. The amendment discontinues the conventional classifications of custody arrangements (sole, alternating, joint) and institutes the novel concept of equal parental care. Scrutiny is particularly directed toward procedural matters, the newly introduced legal instrument of interim decisions, the enforcement of custody judgments, and the explicit prohibition of corporal punishment and degrading child-rearing practices.

Keywords: divorce, parental care, best interests of the child, equal care, family law, Czech Republic

Úvod

Rozvodové konania patria medzi najnáročnejšie súdne konania, keďže sa dotýkajú nielen práv a povinností manželov, ale predovšetkým záujmov detí. Česká republika v roku 2025 prijala rozsiahlu novelu Občianskeho zákonníka, ktorá zásadným spôsobom mení prístup k rozvodu manželstva aj k rozhodovaniu o starostlivosti o maloleté deti. Novela nadobudne účinnosť 1. januára 2026. Cieľom tohto príspevku je predstaviť hlavné piliere novej právnej úpravy, zdôvodniť prijaté riešenia a poukázať na očakávané prínosy i možné výzvy v aplikačnej praxi.

1.1.1 Zjednodušenie a zrýchlenie rozvodového konania

Novela opúšťa doterajšiu prax zisťovania príčin rozvratu manželstva. Súd už nebude povinný skúmať dôvody, pre ktoré sa manželia rozvádajú, a postačí ich zhodné vyhlásenie o trvalom rozvrate. Tento prístup má znížiť konflikt medzi rodičmi a zabrániť eskalácii sporov. Procesné zmeny umožnia prepojenie konania o rozvod manželstva s opatrovníckym konaním, takže v ideálnom prípade bude môcť dôjsť k rozvodu aj k rozhodnutiu o starostlivosti o deti počas jedného súdneho konania.

1.1.2 Dočasné rozhodnutie

Dôležitou inováciou je zavedenie inštitútu dočasného rozhodnutia, ktoré nahrádza klasické neodkladné opatrenia. Súd bude mať na jeho vydanie maximálne tri mesiace, čo poskytne dostatočný čas na preverenie situácie rodiny a hľadanie optimálneho riešenia. Tento postup má zabrániť jednostranným a často nevhodným rozhodnutiam prijímaným pod časovým tlakom.

1.1.3 Rovnocenná starostlivosť obidvoch rodičov

Kľúčovou zmenou je zrušenie kategórií „spoločná osobná starostlivosť obidvoch rodičov“, „striedavá osobná starostlivosť obidvoch rodičov“, a „osobná starostlivosť jedného z rodičov“. Novela zavádza princíp rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov, ktorý sa opiera o dve základné premisy:

- dieťa má právo na rovnocennú starostlivosť zo strany obidvoch rodičov,
- obidvaja rodičia majú povinnosť aktívne sa podieľať na výchove a starostlivosti svojho dieťaťa.

Rovnocenná starostlivosť však neznamená automatickú rovnomernú deľbu času (napr. 50/50). Rozsah starostlivosti bude vždy prispôbovaný individuálnym podmienkam rodiny, pričom najvyšším kritériom zostáva najlepší záujem dieťaťa.

1.1.4 Ochrana dieťaťa a zákaz telesných trestov

Novela výslovne zakazuje telesné tresty, psychické týranie a ponižujúce výchovné praktiky. Ide o významný hodnotový krok, ktorý reaguje na medzinárodné záväzky Českej republiky a zodpovedá moderným poznatkom o vplyve výchovných metód na zdravý vývin detí.

1.1.5 Výživné a jeho vymáhanie

Okrem už existujúceho systému náhradného výživného, novela zavádza možnosť postúpenia pohľadávky na výživné tretej osobe, avšak výhradne za plnú hodnotu a so súhlasom súdu. Tento mechanizmus má posilniť efektívnosť vymáhania výživného a znížiť prípady, keď rodič z osobných dôvodov nevymáha pohľadávku voči druhému rodičovi.

1.1.6 Vymožiteľnosť rozhodnutí o starostlivosti

Novela posilňuje aj nástroje na vymożenie rozhodnutí súdu. Ak rodič opakovane bráni dieťaťu v kontakte s druhým rodičom, súd môže uložiť poriadkovú pokutu v rozsahu od 5 000 do 50 000 Kč a zároveň prehodnotiť úpravu starostlivosti. Zároveň sa zdôrazňuje, že starostlivosť o dieťa je nielen právom, ale aj povinnosťou rodiča.

Záver

Rozvodová novela predstavuje významný posun v českom rodinnom práve. Svojou filozofiou smeruje k upokojeniu rodičovských konfliktov, k posilneniu spolupráce medzi rodičmi a k dôslednejšej ochrane najlepšieho záujmu dieťaťa. Zavedenie princípu rovnocennej starostlivosti, spojené s posilnením procesných nástrojov a zákazom nevhodných výchovných praktík, vytvára komplexný rámec pre modernejšie a spravodlivejšie riešenie rozvodových a porozvodových situácií.

1.2 Pohľad opatrovníckeho sudcu na novelu Občianskeho zákonníka

The Perspective of a Guardianship Judge on the Amendment to the Civil Code

JUDr. Pavel Kotrady

predseda Okresného súdu vo Vsetíne

Okresní soud ve Vsetíně

Horní náměstí 5

755 39 Vsetín, Česká republika

E-mail: pkotrady@osoud.vst.justice.cz

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá novelou českého Občianskeho zákonníka v oblasti rodinného práva, ktorá nadobudne účinnosť 1. januára 2026, a to z pohľadu opatrovníckeho sudcu. Novela prináša zásadnú koncepčnú zmenu: ruší rozdelenie poručenskej starostlivosti na rôzne právne formy (spoločná osobná starostlivosť obidvoch rodičov, striedavá osobná starostlivosť obidvoch rodičov a osobná starostlivosť jedného z rodičov) a zavádza jednotný koncept, že o dieťa sa starajú obidvaja rodičia. Cieľom je odstrániť spory o formálne označenie starostlivosti a posilniť rovnocennú rodičovskú zodpovednosť obidvoch rodičov. Príspevok reflektuje aj relevantnú judikatúru Ústavného súdu, štatistické poznatky z praxe Okresného súdu vo Vsetíne a praktické dôsledky novely pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa. Zdôrazňuje, že každý prípad zostáva individuálny a rozhodujúcim kritériom je vždy najlepší záujem dieťaťa.

Kľúčové slová: novela Občianskeho zákonníka, starostlivosť o dieťa, najlepší záujem dieťaťa, rodičovská zodpovednosť, opatrovnícka prax

Abstrakt

This paper examines the forthcoming amendment to the Czech Civil Code pertaining to family law, effective January 1, 2026, from the perspective of a family court judge. The amendment introduces a significant conceptual paradigm shift: it eliminates the classification of custody into distinct legal forms (exclusive, alternating, and joint custody) and establishes a unified concept wherein both parents are responsible for the child's care. This modification is intended to circumvent disputes over formal custody designations and to reinforce the equal responsibilities of both parents. Furthermore, the contribution reflects upon pertinent constitutional case law, statistical data derived from practice at the District Court in Vsetín, and the practical ramifications for judges when determining the child's best interests. The paper underscores the necessity of treating each case individually, maintaining the child's best interests as the paramount and decisive criterion.

Keywords: Civil Code amendment, custody, best interests of the child, parental responsibility, family court practice

Úvod

Každý opatrovnícky prípad je individuálny. Túto skutočnosť si musíme uvedomovať vždy, keď hovoríme o ochrane zraniteľných osôb. V sporoch o starostlivosť o deti sú tými zraniteľnými osobami predovšetkým deti, nie rodičia.

1.2.1 Filozofická zmena novely

Novela Občianskeho zákonníka, ktorá vstúpi do účinnosti 1. januára 2026, ruší existujúce formy starostlivosti (spoločná osobná starostlivosť obidvoch rodičov, striedavá osobná starostlivosť obidvoch rodičov a osobná starostlivosť jedného z rodičov) a zavádza jednotný model: o dieťa sa starajú obidvaja rodičia. Tento posun má odstrániť umelé delenie rodičov na „starajúceho“ a „rodiča so stykom“. Novela tým sleduje filozofickú zmenu, rodičia majú byť vnímaní ako rovnocenní nositelia rodičovskej zodpovednosti. Uvedená zmena neznamena, že sa spory medzi rodičmi automaticky vytratia. Obsah starostlivosti sa často výrazne nezmení. Novela však mení rámec uvažovania: namiesto sporov o formálne označenie, sa ťažisko prenáša na skutočný obsah starostlivosti a dohody medzi rodičmi.

1.2.2 Judikatúra Ústavného súdu ČR

Novela je v súlade s judikatúrou Ústavného súdu Českej republiky. Napríklad nález sp. zn. I. ÚS 3065/21 zdôrazňuje, že povinnosti rodičov zostávajú rovnaké bez ohľadu na formu starostlivosti a vychádzajú z koncepcie rodičovskej zodpovednosti. Ústavný súd opakovanne potvrdil, že jedným zo základných znakov najlepšieho záujmu dieťaťa je jeho výchova obidvomi rodičmi a ich spoločná účasť na zabezpečení potrieb dieťaťa.

Významný posun priniesla aj judikatúra z roku 2025, ktorá jednoznačne potvrdila, že styk rodiča s dieťaťom nie je len právom, ale aj povinnosťou rodiča. Tento záver prelomil dlhoročné spory v právnej praxi.

1.2.3 Skúsenosti z praxe

Zo štatistických údajov Okresného súdu vo Vsetíne (pobočka Valašské Meziříčí) za rok 2023 vyplýva, že z celkového počtu 106 návrhov týkajúcich sa starostlivosti a výživného bolo až 60 prípadov, v ktorých otcovia nežiadali zverenie dieťaťa do svojej starostlivosti. Len v 16 prípadoch bola navrhnutá striedavá starostlivosť a v 16 prípadoch spoločná. Až 91 % všetkých konaní skončilo dohodou rodičov. To poukazuje na fakt, že justícia nie je prekážkou v zverovaní detí obidvom rodičom, prekážkou bývajú neraz samotní rodičia.

1.2.4 Kritérium najlepšieho záujmu dieťaťa

Novela ponecháva ako jediné rozhodovacie kritérium najlepší záujem dieťaťa. Zákonodarcu sa tým približuje aj medzinárodným záväzkom, najmä Dohovoru o právach dieťaťa a všeobecným komentárom Výboru OSN pre práva dieťaťa (napr. č. 14/2013). Tie zdôrazňujú potrebu zohľadňovať aj riziko konfliktu lojality, manipuláciu s názorom dieťaťa a jeho následný pocit viny. Inšpiráciou môže byť aj slovenský zákon o rodine, ktorý

v článku 5 demonštratívne vymenúva faktory najlepšieho záujmu dieťaťa. Tento prístup umožňuje pružnejšie zohľadňovanie všetkých okolností prípadu.

Záver

Novela Občianskeho zákonníka prináša zásadnú filozofickú zmenu v chápaní starostlivosti o deti po rozvode. Posilňuje princíp rovnosti rodičov a zdôrazňuje, že dieťa má právo na starostlivosť obidvoch. Súdy budú aj naďalej rozhodovať individuálne, pričom rozhodujúcim kritériom zostáva najlepší záujem dieťaťa.

1.3 Zdieľané rodičovstvo - diskusia, otázky a odpovede z pohľadu súdnej praxe

Shared Parenting - Discussion, Questions and Answers from the Perspective of Judicial Practice

Mgr. Martin Beneš

súdca

Okresní soud v Mostě

Moskevská 2

434 74 Most, Česká republika

E-mail: mbenes@osoud.mst.justice.cz

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá problematikou zdieľaného rodičovstva v kontexte opatrovníckej justície a praxe Okresného súdu v Moste. Autor predstavuje systém ochrany dieťaťa a rozdeľuje rodiny do troch kategórií podľa ich vzťahu k súdnym zásahom: rodiny bez problémov, rodiny riešiace rozvod alebo rozchod, a rodiny s ohrozeným dieťaťom. Ťažiskom textu je druhá skupina, kde sa zdôrazňuje význam spoločenského nastavenia, prevencie konfliktov a podpory rodičov pri hľadaní riešení, ktoré sú v najlepšom záujme dieťaťa. Príspevok reflektuje skúsenosti s novými prístupmi súdnej praxe, ako sú skupinové edukačné programy pre rodičov, neformálne súdne rokovania či úzka spolupráca s orgánmi sociálno-právnej ochrany detí.

Kľúčové slová: zdieľané rodičovstvo, opatrovnícke konanie, záujem dieťaťa, súdna prax, konfliktné rozvody

Abstract

This paper examines the implementation of shared parenting within the framework of custody adjudication and the judicial practice of the District Court in Most, Czech Republic. The author delineates the child protection system and categorizes families into three groups based on their interaction with judicial intervention: families without issues, families undergoing dissolution of marriage or separation, and families with at-risk children. The primary focus rests on the second group, where the significance of societal perspectives, conflict mitigation, and providing parental assistance in identifying solutions that serve the child's best interests is underscored. Furthermore, the paper offers reflections on practical experiences with pioneering judicial methodologies, including structured group educational programs for parents, informal judicial proceedings, and enhanced collaboration with child protection services.

Keywords: shared parenting, custody proceedings, best interests of the child, judicial practice, high-conflict divorces

Úvod

Problematika zdieľaného rodičovstva je v súčasnosti predmetom intenzívnej diskusie tak v odbornej, ako aj v laickej verejnosti. Česká aj slovenská spoločnosť čelí narastajúcemu počtu rodičovských sporov, pričom významná časť súdnej agendy v oblasti rodinného práva súvisí s úpravou rodičovských práv a povinností po rozvode alebo rozchode rodičov. Cieľom tohto príspevku je predstaviť praktické skúsenosti z českej opatrovníckej justície, konkrétne z Okresného súdu v Moste, kde sa už niekoľko rokov uplatňujú inovatívne prístupy smerujúce k stabilizácii rodinných vzťahov a k podpore zdieľaného rodičovstva.

1.3.1 Systém ochrany dieťaťa a kategorizácia rodín

Z pohľadu súdnej praxe možno rodiny v zásade rozdeliť do troch kategórií:

1. Rodiny bez problémov – systém ochrany dieťaťa sa ich nedotýka.
2. Rodiny riešiace rozvod alebo rozchod – dieťa nie je ohrozené, no vyžaduje si právnu úpravu vzťahov.
3. Rodiny s ohrozeným dieťaťom – prípady zanedbávania, týrania, zneužívania alebo vystavenia domácejmu násiliu.

Príspevok sa sústreďí najmä na druhú skupinu, ktorá predstavuje významnú časť súdnej agendy. Autor zdôrazňuje potrebu odlišovať túto kategóriu od tretej skupiny, pretože zásahy a postupy štátu musia byť primerané miere problému.

1.3.2 Spoločenské nastavenie a význam prevencie

V českom verejnom priestore sa často diskutuje o „vysokokonfliktných rozvodoch“, čo vytvára dojem, že ide o normu. Podľa skúseností autora je však väčšina rodičov schopná pri vhodnej podpore prijať riešenia v záujme svojich detí. Preto je kľúčové meniť spoločenský étos a namiesto zdôrazňovania konfliktu hovoriť o benefitoch zdieľaného rodičovstva, o spolupráci rodičov a o význame odstránenia konfliktov z rodinného prostredia.

1.3.3 Inovatívne prvky súdnej praxe

1. Skupinová edukácia rodičov

Krátko po podaní návrhu na začatie opatrovníckeho konania sú rodičia pozývaní na spoločnú edukačnú aktivitu. V priebehu približne 45 minút sú oboznámení so zásadami zdieľaného rodičovstva, rizikami konfliktov a spôsobmi, ako hľadať riešenia v záujme dieťaťa. Tento prístup je finančne nenáročný a prináša významný preventívny efekt.

2. Neformálne súdne rokovania

Autor opisuje zmenu formy pojednávania, pojednávacia sieň je zariadená komornejšie, bez talára a s dôrazom na partnerskú komunikáciu. Diskusia prebieha pri oválnom stole, čo znižuje napätie a podporuje spoluprácu rodičov.

3. Spolupráca s orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí

Súd úzko spolupracuje s orgánmi sociálnoprávnej ochrany (OSPOD), pričom ich prítomnosť na prvom pojednávaní sa obmedzuje len na prípady, kde je predpoklad väčšej spornosti. Tento prístup zrýchľuje konanie a umožňuje flexibilnejšie reagovať na potreby rodín.

Praktické skúsenosti ukazujú, že cieľom nie je za každú cenu dosiahnuť rodičovskú dohodu, ale predovšetkým stabilizovať rodinné prostredie a eliminovať konflikty. Merateľným ukazovateľom efektivity je nízky počet následných návrhov na súd či opakovaných intervencií zo strany sociálnych orgánov. Zásadným faktorom zostáva ochota rodičov spolupracovať. Ak sú schopní rešpektovať úlohu druhého rodiča, forma právnej úpravy (striedavá starostlivosť, výlučná starostlivosť a pod.) ustupuje do úzadia.

Záver

Zdieľané rodičovstvo je cestou, ktorá zodpovedá najlepšiemu záujmu dieťaťa. Skúsenosti z praxe Okresného súdu v Moste ukazujú, že inovatívne prístupy a preventívna edukácia rodičov, neformálne súdne rokovania a úzka spolupráca s OSPOD, významne prispievajú k zníženiu konfliktov a k posilneniu rodičovských kompetencií. Kľúčovou výzvou do budúcnosti je preformulovanie spoločenského diskurzu: z hovorenia o konfliktoch na hovorenie o spolupráci a o tom, čo je skutočne v prospech detí.

II.

Zdieľané rodičovstvo: skúsenosti, judikatúra a systémové podmienky

Zdieľaná osobná starostlivosť o dieťa nie je len právny inštitút, ale komplexný systém vzťahov, ktorý zahŕňa rodičovské kompetencie, odbornú pomoc, prácu inštitúcií a primeranú podporu rodinného prostredia. Druhá kapitola prepája osobnú skúsenosť rodiča, ktorý zdieľané rodičovstvo reálne žije, so systémovými východiskami jeho vzniku a ochrany. Predkladané príspevky osvetľujú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a poukazujú na to, ako právne štandardy vplývajú na životné situácie detí a rodičov. Súčasťou kapitoly sú aj zistenia z terénu orgánov sociálno-právnej ochrany detí a odborné podnety smerujúce k lepšiemu nastaveniu multidisciplinárnej spolupráce. Cieľom je ukázať, že kvalitná podpora rodiny a rešpekt k právam dieťaťa musia byť základom akejkoľvek praxe. Navrhuje aj začleniť do legislatívy dobrú prax pomocou metodík vyplývajúcich z reálií a skúseností zainteresovaných strán.

2.1 Rodič v systéme striedavej starostlivosti: pohľad z osobnej skúsenosti

Parent in the System of Joint Custody: A Perspective from Personal Experience

Petr Cihlár

občiansky aktivista

Česká republika

E-mail: petr@cihlar.cz

Abstrakt

Príspevok reflektuje osobnú skúsenosť rodiča, ktorý dlhodobo prechádzal súdnymi konaniami o zachovanie striedavej osobnej starostlivosti. Autor z pohľadu praktickej reality poukazuje na psychické, časové i sociálne nároky, ktoré systém kladie na rodiča usilujúceho sa o rovnocenné rodičovstvo. Kriticky analyzuje pretrvávajúce systémové problémy a apeluje na potrebu rozlišovať medzi rodičmi podľa ich skutočnej snahy spolupracovať v záujme dieťaťa. Text zároveň upozorňuje na spoločenský rozmer témy – na vplyv inštitúcií a médií, ktoré môžu formovať verejnú mienku aj smerovanie finančnej podpory.

Kľúčové slová: striedavá starostlivosť, rodičovstvo, rozvod, spolupráca rodičov, záujem dieťaťa

Abstract

This paper offers a personal account from a father regarding his prolonged engagement in judicial proceedings to preserve joint custody of his child. It illuminates the emotional, social, and organizational difficulties encountered by parents endeavoring to uphold equal parenting responsibilities post-separation. The author provides a critical examination of enduring systemic impediments and the failure of the legal framework to differentiate between cooperative and non-cooperative parents. Furthermore, the analysis addresses the role of institutions and media in shaping public opinion and perpetuating reliance on adversarial narratives. The paper ultimately advocates for a necessary transition from a system predicated on control to one focused on cooperation and partnership, in alignment with the child's best interests.

Keywords: shared custody, parenting, divorce, parental cooperation, best interests of the child

Úvod

Skúsenosti rodičov, ktorí sa reálne nachádzajú v procese striedavej osobnej starostlivosti, často odhaľujú odlišný obraz od toho, ktorý prezentujú legislatívne či teoretické

rámce. Tento príspevok ponúka pohľad otca, ktorý o zachovanie rovnocenného rodičovského vzťahu bojoval počas celého detstva svojho syna, a ktorý reflektuje širšie súvislosti fungovania systému.

2.1.1 Osobná skúsenosť rodiča

Ako rodič som sa do situácie striedavej starostlivosti dostal proti svojej vôli – „bol som hodený do vody a musel som plávať“. Keď mal môj syn dva roky, jeho matka sa chcela odsťahovať a znemožniť mi kontakt. Podarilo sa mi však dosiahnuť striedavú starostlivosť ešte pred jeho tretími narodeninami, hoci som čelil opakovaným pokusom o jej zrušenie až do synovej dospelosti. Striedavá starostlivosť pre mňa nebola vedomým rozhodnutím či osobnou ambíciou – bola to povinnosť, ktorá prirodzene vyplýva z rodičovskej zodpovednosti. Starostlivosť o dieťa nie je privilegium, ale záväzok. Napriek tomu systém často núti rodiča v takejto pozícii dokazovať svoju spôsobilosť a schopnosť starať sa, čím sa z neho stáva takmer „bojovník za vlastné dieťa“.

2.1.2 Reflexia systému a spoločenského prostredia

Po viac než dvadsiatich rokoch skúseností vnímam, že napriek legislatívnym zmenám sa podstata problému príliš nezmenila. Téma striedavej starostlivosti sa síce objavuje vo verejnom priestore, avšak často je spracúvaná povrchno alebo jednostranne. V médiách prevažujú príspevky a analýzy, ktoré vychádzajú z aktivít neziskových organizácií. Často ide o texty, ktoré problém viac prehlbujú než riešia – aj preto, že ich existencia je podmienená pretrvávaním problémov, z ktorých čerpajú podporu na svoje pôsobenie. Ak chceme hovoriť o zlepšení systému, musíme sa pozrieť nielen na rodičov, ale aj na tých, ktorí z ich konfliktov žijú – či už ide o organizácie, inštitúcie alebo jednotlivcov. Rovnako dôležité je rozlišovať medzi rodičmi, ktorí sa skutočne snažia dohodnúť, a tými, ktorí tak nerobia. Z toho by mali vychádzať aj konkrétne opatrenia a dôsledky.

Záver

Striedavá osobná starostlivosť môže byť pre dieťa prínosná len vtedy, ak sa systém aj spoločnosť dokážu pozeráť na rodičov rovnocenne a ak prestaneme vytvárať prostredie, v ktorom musia rodičia o svoje deti bojovať. Skutočnou reformou nebude len zmena zákonov, ale zmena prístupu – z kontroly na spoluprácu a zo súťaže na partnerstvo.

2.2 Cesta k novele rodinného práva a ako sme ju dotiahli v Českej republike

The Road to the Family Law Amendment and How We Finalized It in the Czech Republic

Markéta Nováková

zakladatelka

OZ Cochem.cz

Česká republika

E-mail: marketa.novakova@cochem.cz

Abstrakt

Príspevok predstavuje proces vedúci k prijatiu novely občianskeho zákonníka v Českej republike, ktorá posilňuje princíp zodpovedného rodičovstva oboch rodičov po rozvode. Autorka, ktorá sa dlhodobo venuje rozvoju interdisciplinárnej spolupráce medzi odborníkmi v oblasti rodinného práva, približuje vývoj iniciatívy Cochem.cz a kroky, ktoré viedli k systematickému zakotveniu edukácie rodičov, výkonu kolízneho opatrovníctva a participácie detí v legislatíve i praxi. Príspevok reflektuje skúsenosti z viac než desaťročnej práce v tejto oblasti a poukazuje na význam spolupráce, vzdelávania a zmeny spoločenského vnímania rodičovských rolí.

Kľúčové slová: interdisciplinárna spolupráca; rodičovstvo po rozvode; novela rodinného práva; edukácia rodičov; kolízne opatrovníctvo; participácia detí

Abstract

This article analyzes the legislative process culminating in the adoption of the amendment to the Czech Civil Code, which reinforces the principle of shared parental responsibility following divorce. The author, possessing extensive experience in fostering interdisciplinary cooperation within family law, details the genesis of the Cochem.cz initiative and the measures implemented to systematically establish parental education, guardianship protocols, and the involvement of children in both the statutory framework and professional practice. The paper synthesizes more than a decade of experience, emphasizing the critical role of collaboration, educational initiatives, and the evolution of societal perspectives concerning parental functions.

Keywords: interdisciplinary cooperation; post-divorce parenting; family law amendment; parental education; child participation

2.2.1 Legislatívna úprava

Novela českého občianskeho zákonníka, ktorá nadobudne účinnosť 1. januára 2026, predstavuje vyústenie viac než desaťročného procesu systémových zmien v oblasti starostlivosti o deti po rozvode. Cieľom bolo posilniť zodpovednosť oboch rodičov a reflektovať potrebu dieťaťa mať vo svojom živote oboch rodičov. Základom tohto procesu sa stala interdisciplinárna spolupráca medzi súdmi, orgánmi sociálnoprávnej ochrany detí, advokátmi, mediátormi a odborníkmi z pomáhajúcich profesií. Vznikali regionálne tímy, ktoré si vymieňali skúsenosti a vytvárali jednotné postupy vo veciach starostlivosti o deti. Tento prístup umožnil lepšie pochopenie rolí jednotlivých aktérov a vytvoril predpoklad pre zavedenie nových metodík práce. Kľúčovým krokom bola aj edukácia rodičov – najskôr v podobe skupinových seminárov pred pojednávaním na súde a neskôr aj prostredníctvom poradenských programov. Tieto programy rodičom poskytujú informácie o psychologických potrebách detí, komunikačných stratégiách a dôsledkoch ich rozhodnutí. Vďaka nim sa mení spôsob, akým rodičia i odborníci pristupujú k riešeniu rodičovských konfliktov. Ďalším dôležitým prvkom sa stal výkon kolízneho opatrovníctva. Aj keď prax zostáva rôznorodá, prebieha diskusia o štandardizácii postupov a o vytvorení jednotnej metodiky. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny pripravuje legislatívny rámec, ktorý by mal činnosť kolíznych opatrovníkov zjednotiť. Osobitnú pozornosť si vyžaduje aj participácia detí. Prax ukázala, že deti často nie sú pripravené na to, aby vyjadrili svoj názor na usporiadanie rodinného života po rozvode. Preto sa kladie dôraz na rozvíjanie ich schopnosti zapájať sa do rozhodovacích procesov už v rámci výchovy a školského systému. Zásadnú úlohu pri šírení princípov Cochemskej praxe zohrala Justičná akadémia, ktorá umožnila spoločné vzdelávanie sudcov, kolíznych opatrovníkov a ďalších odborníkov. Tým sa posilnil dialóg naprieč rezortmi a vytvorili sa podmienky pre systematické vzdelávanie interdisciplinárnych tímov. Novela rodinného práva vychádza aj z judikatúry Ústavného súdu, ktorá dlhodobo podporuje vyváženú starostlivosť oboch rodičov, ako aj zo skúseností neziskového sektora, ktorý vyvinul množstvo metodických materiálov a edukačných programov. Cesta k novele bola dlhá a vyžadovala zmenu myslenia odborníkov aj verejnosti. Ako ukazuje česká skúsenosť, kľúčom k úspechu nie je iba legislatívna úprava, ale aj spolupráca, vzdelávanie a otvorený dialóg. Projekt Cochem.cz dnes ponúka metodické materiály k edukácii rodičov, výkonu kolízneho opatrovníctva a zavádzaniu interdisciplinárnej spolupráce, ako aj nový portál www.rodicemporozvodu.cz, ktorý poskytuje overené informácie rodičom a odborníkom.

Zoznam použitej literatúry

1. Cochem.cz. (2021–2023). Metodické materiály k interdisciplinárnej spolupráci a edukácii rodičov. Dostupné z <https://www.cochem.cz>
2. Nováková, M. (2025). Cesta k novele rodinného práva a ako sme ju dotiahli v Českej republike [Konferenčná prezentácia]. Konferencia Zdieľané rodičovstvo v praxi, Bratislava.
3. Rodicemporozvodu.cz. (2024). Portál pre rodičov po rozvode. Dostupné z <https://www.rodicemporozvodu.cz>
4. Ústavní soud České republiky. (2014–2024). Nálezy k otázke vyváženej starostlivosti.

2.3 Úprava péče a styku – pohled Evropského soudu pro lidská práva

Custody and contact rights – the European Court of Human Rights' perspective

Mgr. Martina Šiváková, LL.M.

právníčka

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování státu před Evropským soudem
pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Na Děkance 3

128 00 Praha 2, Česká republika

E-mail: Martina.Sivakova@mzp.gov.cz

Abstrakt

Příspěvek shrnuje obecné zásady vyplývající z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) k otázce úpravy péče a styku rodičů s dětmi po rozvodu. ESLP v tomto směru klade důraz zejména na ochranu nejlepšího zájmu dítěte a právo dítěte na pravidelný, smysluplný a bezpečný kontakt s oběma rodiči. Zásadní jsou rovněž požadavky na řádné odůvodnění rozhodnutí, vyvážení zájmů všech zúčastněných, rychlost řízení a participaci dítěte. Nedávné rozhodnutí W proti České republice (č. 5400/23, ze dne 3. dubna 2025) uznává, že pojmenování péče může být pro rodiče důležité a zdůrazňuje potřebu odstranit stereotypy vůči jednomu z rodičů. Toto rozhodnutí tak poskytuje určitá vodítka a je významné i pro slovenské rodinné právo v souvislosti s připravovanými legislativními změnami.

Klíčová slova: Úprava péče o děti, Střídavá péče, Evropský soud pro lidská práva, Nejlepší zájem dítěte

Abstract

The present paper summarizes the general principles emanating from the jurisprudence of the European Court of Human Rights (ECtHR) concerning parental care and contact with children following marital dissolution. In this context, the ECtHR consistently emphasizes the paramount protection of the child's best interests and the child's fundamental right to regular, meaningful, and safe contact with both parents. Further essential requirements include the meticulous justification of judicial decisions, the equitable balancing of the interests of all involved parties, the expedition of proceedings, and the effective participation of the child. The recent judgment W v. the Czech Republic (no. 5400/23, 3 April 2025) explicitly acknowledges the potential significance of the designation of the custody arrangement for parents and underscores the necessity of eliminating entrenched stereotypes against either parent. Consequently, this decision offers valuable

guidance and possesses direct relevance for Slovak family law, particularly in light of anticipated legislative amendments.

Keywords: Child custody, Shared custody, European Court of Human Rights, Best interests of the child

Úvod

Úprava péče o nezletilé děti a styku s nimi patří mezi nejcitlivější a současně nejsložitější rozhodnutí, jimž čelí vnitrostátní soudy v oblasti rodinného práva. Tato rozhodnutí zasahují do základních práv všech zúčastněných – rodičů i dětí – a jejich dopady často přesahují okamžik samotného rozhodnutí. V současné době se stále častěji objevují otázky týkající se střídavé péče, spravedlivého rozdělení rodičovských povinností a práv obou rodičů po rozpadu jejich vztahu. Zároveň je třeba zajistit, aby tato rozhodnutí odpovídala především nejlepšímu zájmu dítěte a respektovala standardy ochrany lidských práv vyplývající z vnitrostátních právních úprav, ale i Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“). Judikatura Evropského soudu pro lidská práva („ESLP“) poskytuje vnitrostátním soudům cenné vodítko při rozhodování o těchto složitých otázkách. ESLP uznává, že vnitrostátní orgány mají díky přímému kontaktu se zúčastněnými osobami primární odpovědnost při rozhodování o uspořádání péče o děti, současně vyžaduje, aby jejich rozhodnutí byla náležitě odůvodněna a odpovídala zásadám vyplývajícím z jeho rozhodovací praxe. Pro české a slovenské právní prostředí je významné zejména nedávné rozhodnutí W proti České republice z dubna 2025, které nastoluje i otázku důležitosti pojmenování péče a možných genderových předsudků při rozhodování o úpravě péče.

Následující text shrnuje klíčové zásady vyplývající z judikatury ESLP k úpravě péče a styku s dětmi, standardy přezkumu uplatňované Soudem a podrobněji se věnuje rozhodnutí ve věci W proti České republice a jeho významu pro české a slovenské právní prostředí.

2.3.1 Obecné zásady vyplývající z judikatury ESLP

ESLP ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že vzájemné užívání společnosti rodiče a dítěte představuje základní prvek rodinného života, který je chráněn článkem 8 EÚLP.¹ Tato ochrana se vztahuje i na situace, kdy se vztah mezi rodiči rozpadl – vzájemný kontakt mezi rodičem a dítětem zůstává jedním ze základních prvků rodinného života bez ohledu na to, zda rodiče spolu žijí.² EÚLP přitom nepřiznává žádnému z rodičů přednostní právo na výchovu dítěte.³ Rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do péče, nicméně má podle judikatury ESLP právo dítě navštěvovat a udržovat s ním kontakt.⁴ ESLP uznává, že vnitrostátní orgány mají díky přímému kontaktu se zúčastněnými osobami primární odpovědnost

1. Strand Lobben a ostatní proti Norsku, č. 37283/13, rozsudek velkého senátu ze dne 10. září 2019, § 202.

2. Voleský proti České republice, č. 63627/00, rozsudek ze dne 29. června 2004, § 117.

3. Maršálek proti České republice, č. 8153/04, rozsudek ze dne 4. dubna 2006, § 68.

4. Smolník proti České republice, č. 18302/02, rozhodnutí ze dne 25. května 2004.

a jsou lépe vybaveny k tomu, aby rozhodly o vhodném uspořádání péče o dítě. V tomto směru přiznává vnitrostátním orgánům tzv. prostor pro uvážení,⁵ který je širší v otázkách úpravy péče. Přísnější kontrole však podrobuje jakákoli další omezení, např. omezení styku. Důvodem je riziko, že taková omezení mohou vést k faktickému přerušení rodinných vztahů mezi rodičem a malým dítětem.⁶ ESLP přitom upozorňuje, že plynutí času může mít v těchto případech nenapravitelné důsledky pro vztah mezi dítětem a rodičem, se kterým nežije.⁷ Za žádoucí stav je tak možné označit zajištění bezpečného, smysluplného a pravidelného kontaktu dítěte s oběma rodiči.

2.3.2 Přezkum ze strany ESLP

Jakýkoli zásah do rodinného života musí splňovat podmínky stanovené v čl. 8 odst. 2 EÚLP. Musí tedy být v souladu se zákonem, sledovat legitimní cíl a být nezbytný v demokratické společnosti. ESLP se v rámci tohoto přezkumu zaměřuje na kvalitu odůvodnění rozhodnutí vnitrostátních orgánů, vyvážení zájmů všech zúčastněných osob, rychlost řízení, zapojení dítěte do rozhodovacího procesu, a především naplnění zásady nejlepšího zájmu dítěte. ESLP zkoumá, zda důvody uvedené vnitrostátními orgány byly ve světle celého případu relevantní a dostatečné. Vnitrostátní soudy musí zevrubně prozkoumat celkové poměry rodiny a zohlednit celou řadu faktorů – skutkové okolnosti, emoční a psychologické aspekty, materiální zázemí i zdravotní stav všech zúčastněných s cílem nalézt řešení, které je pro dítě nejlepší.⁸ Rozhodovací proces přitom musí zajistit nejen ochranu zájmů dítěte, ale i odpovídající ochranu zájmů rodičů.⁹ ESLP proto posuzuje, zda měli rodiče možnost vyjádřit své názory a zájmy, zda je orgány náležitě zohlednily, a zda měli rodiče příležitost včas využít všech dostupných opravných prostředků.¹⁰ ESLP věnuje pozornost i délce vnitrostátního řízení o svěření dítěte do péče a úpravě styku. Neúčinné a zejména zdlouhavé vedení takového řízení může vést k porušení pozitivních závazků podle článku 8 Úmluvy. Procesní průtahy a z nich vyplývající plynutí času totiž mohou fakticky vést k vyřešení věci.¹¹ Stejně jako ve všech rozhodnutích týkajících se dětí, i při rozhodování o péči a úpravě styku je prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte.¹² V závislosti na konkrétní situaci, její povaze a závažnosti může zájem dítěte převážet nad zájmem rodiče.¹³ Z judikatury ESLP je pak zřejmý požadavek na dostatečném zapojení dítěte do rozhodování o otázkách týkajících se jeho rodinného a soukromého života. Děti mají

právo být vyslyšeny a na to, aby byl jejich názor vzat v úvahu. Tak jak děti postupně dospívají a získávají schopnost utvořit si vlastní názor, a to i na styk s rodiči, by soudy měly náležitě zohlednit jejich postoje a pocity, stejně jako jejich právo na respektování soukromého a rodinného života.¹⁴ Pokud dítě schopné utvořit si vlastní názor nedostane příležitost být slyšeno a vyjádřit se, nelze považovat jeho zapojení do rozhodovacího procesu za dostatečné.¹⁵ Názory dětí se mohou v čase pochopitelně měnit. Přestože je potřeba jejich názorům, přáním a výhradám věnovat náležitou pozornost, současně to neznamena, že musí vždy za všech okolností převážet nad zájmy rodičů. Dítě by nemělo získat absolutní právo veta, aniž by byla zvážena všechna další relevantní hlediska a provedeno šetření zaměřené na zjištění jeho nejlepšího zájmu.¹⁶ Tento zájem obvykle vyžaduje zachování vazeb dítěte na jeho rodinu, ledaže by jejich udržování ohrožovalo zdraví a vývoj dítěte.¹⁷

2.3.3 Rozhodnutí W proti České republice

Judikatura ESLP týkající se střídavé péče není příliš rozsáhlá ani ucelená, přičemž Soud se k této problematice vyjadřuje spíše okrajově v kontextu posuzování celkové úpravy péče a styku s dětmi.¹⁸ Vzhledem k omezenému počtu relevantních rozhodnutí věnujících se přímo otázce střídavé péče nabývá pro české a slovenské právní prostředí na významu především nedávné rozhodnutí W proti České republice z dubna letošního roku.¹⁹ Toto rozhodnutí nejen potvrzuje výše rozebrané obecné zásady, ale zároveň se zabývá otázkou, která je v české praxi dlouhodobě diskutovaná: jaký význam má formální označení úpravy péče. Skutkově šlo v dané věci o situaci, kdy se stěžovatel a jeho bývalá manželka v roce 2017 při rozvodu dohodli, že jejich dvě děti, tehdy ve věku dvou a šesti let, zůstanou ve výlučné péči matky, která byla na rodičovské dovolené. Stěžovatel se zavázal platit výživné a pravidelně se s dětmi stýkat. V srpnu 2018 požádal o svěření dětí do střídavé péče a snížení výživného. Vnitrostátní soudy jeho návrhu nevyhověly s odůvodněním, že od uzavření dohody uplynula teprve krátká doba a v zájmu dětí je zůstat v péči matky, na kterou si zvykly, a mít stabilní režim. Rozšířily však styk stěžovatele s dětmi na 12 dní v měsíci, zatímco výživné ponechaly ve stejné výši s ohledem na příjmy stěžovatele a rostoucí potřeby dětí. V roce 2020 stěžovatel znovu navrhl střídavou péči a snížení výživného. Vnitrostátní soudy opět rozhodly v neprospěch změny úpravy péče. Vycházely z výpovědi staršího dítěte, které opakovaně vyjádřilo přání ponechat stávající režim, a ze znaleckého posudku dokumentujícího napjaté vztahy mezi rodiči a potřebu zajistit dětem stabilní prostředí. Soudy zdůraznily, že v nejlepším zájmu dětí je klid a stabilita, a že změna úpravy péče by mohla vést k dalším konfliktům mezi rodiči. Stěžovateli byl zachován široký styk s dětmi umožňující plnit rodičovskou roli. Výživné zůstalo beze změny,

5. M.H. proti Polsku, č. 73247/14, rozsudek ze dne 1. prosince 2022, § 65.

6. Bízdiaga proti Moldavsku, č. 15646/18, rozsudek ze dne 17. října 2023, § 58; Sommerfeld proti Německu, č. 31871/96, rozsudek velkého senátu ze dne 8. července 2003, § 62–63.

7. Strand Lobben a ostatní proti Norsku, cit. výše, § 55.

8. T. A. a ostatní proti Moldavsku, č. 25450/20, rozsudek ze dne 30. listopadu 2021, § 52.

9. Popadić proti Srbsku, č. 7833/12, rozsudek ze dne 20. září 2022, § 85.

10. Strand Lobben a ostatní proti Norsku, cit. výše, § 212–213.

11. Ribić proti Chorvatsku, č. 27148/12, rozsudek ze dne 2. dubna 2015, § 91–92.

12. Strand Lobben a ostatní proti Norsku, cit. výše, § 204.

13. Zavřel proti České republice, č. 14044/05, rozsudek ze dne 18. ledna 2007, § 52.

14. N.Ts. a ostatní proti Gruzii, č. 71776/12, rozsudek ze dne 2. února 2016, § 72.

15. M. a M. proti Chorvatsku, č. 10161/13, rozsudek ze dne 3. září 2015, § 181.

16. Zelikha Magomadova proti Rusku, č. 58724/14, rozsudek ze dne 8. října 2019, § 115.

17. Suur proti Estonsku, č. 41736/18, rozsudek ze dne 20. října 2020, § 79.

18. Zmiňme např. věc Buchs proti Švýcarsku, č. 9929/12, rozsudek ze dne 27. května 2014.

19. W proti České republice, č. 5400/23, rozhodnutí ze dne 3. dubna 2025.

jelikož podle soudů odpovídalo příjmům stěžovatele i rostoucím potřebám dětí. Ve stížnosti k ESLP stěžovatel namítal, že mu nebylo sníženo výživné, přestože mu byl přiznán styk v rozsahu blízcím se střídavé péči. Nesouhlasil se zamítnutím žádosti o střídavou péči, ačkoli soudy uznaly rovnocenné rodičovské schopnosti obou rodičů. V důsledku toho musel nadále platit výživné a nemohl si uplatnit daňové zvýhodnění na vyživované dítě, přestože o děti pečoval 12 dní v měsíci a jeho bývalá manželka měla srovnatelný příjem. Namítal rovněž nepřímou diskriminaci na základě pohlaví a přetrvávající předsudky vůči otcům, neboť české soudy podle jeho tvrzení téměř nikdy nenařizují střídavou péči bez souhlasu matek. ESLP konstatoval, že zachování výše výživného nebylo svévolné ani zjevně nepřiměřené. Soudy přesvědčivě vysvětlily, proč částka dohodnutá v roce 2017 zůstávala přiměřená i po rozšíření styku stěžovatele s dětmi. Pokud jde o formu úpravy péče, ESLP považoval za rozhodující skutečnost, že vnitrostátní soudy kladly na první místo nejlepší zájem dětí. Při svém rozhodnutí vycházely z výpovědi staršího dítěte a ze znaleckého posudku dokumentujícího napjaté vztahy mezi rodiči a potřebu zajistit dětem stabilní prostředí. Skutečnost, že stávající úprava nebyla označena jako střídavá péče, byť asymetrická, může otec sice vnímat jako nedostatečné uznání rovnocenné rodičovské role, ale s ohledem na rozsáhlý styk s dětmi a schopnost plně vykonávat rodičovskou odpovědnost to nepředstavuje porušení EÚLP. ESLP přitom výslovně zdůraznil, že stereotypy a předsudky vůči otcům musí být vyloučeny za všech okolností (§ 29). Připustil také, že rozhodnutí vnitrostátních soudů mohla mít na stěžovatele dopady v oblasti veřejného práva a vyvolat u něj frustraci (§ 23). Konstatoval nicméně, že statistiky předložené vládou tvrzení stěžovatele o nepřímé diskriminaci otců nepotvrzují. Naopak dokládají rostoucí trend směrem k soudním rozhodnutím nařizujícím střídavou péči, a to i v případech, kdy rodiče nesouhlasí. V projednávané věci vnitrostátní soudy provedly individuální posouzení situace stěžovatele a přijatelně odůvodnily, proč byl jeho návrh na střídavou péči zamítnut a vyživovací povinnost zůstala nezměněna. Rozhodnutí W proti České republice tak potvrzuje, že absence formálního označení úpravy péče jako střídavé sama o sobě neporušuje práva rodičů podle článku 8 Úmluvy, pokud je zajištěn dostatečný rozsah styku umožňující plnit rodičovskou roli. Zároveň však připustil, že pojmenování péče může mít význam jak v rovině subjektivního vnímání rodičovských rolí, tak v rovině konkrétních veřejnoprávních důsledků pro rodiče. Upozorňuje také na nutnost vyloučit genderové stereotypy a předsudky z rozhodování o péči o děti a zdůrazňuje povinnost vnitrostátních soudů individuálně posoudit konkrétní situaci rodiny s ohledem na nejlepší zájem dětí.

Závěr

Judikatura ESLP k úpravě péče a styku s dětmi stanovuje jasné požadavky na rozhodování vnitrostátních orgánů v této citlivé oblasti rodinného práva. Vnitrostátní soudy musí provést zevrubné posouzení celkové situace rodiny, vyvážit zájmy všech zúčastněných osob a především zajistit, aby jejich rozhodnutí odpovídala nejlepšímu zájmu dítěte. Rozhodnutí W proti České republice přináší pro české a slovenské právní prostředí důležité potvrzení, že pro ESLP je rozhodující především faktický obsah dané formy péče – tedy aby rodiči byl zajištěn dostatečný rozsah styku umožňující plnit jeho rodičovskou roli. Záro-

veň toto rozhodnutí výslovně zdůrazňuje nutnost vyloučit genderové stereotypy a předsudky z rozhodování o péči o děti a upozorňuje na možné negativní dopady na rodiče, kteří mohou pociťovat frustraci z nedostatečného uznání své rovnocenné rodičovské role právě v důsledku formálního označení péče. V této souvislosti tak rozhodnutí potvrzuje směřování české legislativní změny, konkrétně novely občanského zákoníku účinné od 1. ledna 2026, která formální pojmenování jednotlivých forem péče o dítě ruší.²⁰

Seznam použité literatury

1. Buchs proti Švýcarsku (č. 9929/12). (2014, 27. května). Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva.
2. Maršálek proti České republice (č. 8153/04). (2006, 4. dubna). Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva.
3. Práva dítěte: Právo na styk (Překlad klíčového tématu vypracovaného kanceláří Evropského soudu pro lidská práva). (2024). Mezisoudy. Dostupné z <https://mezisoudy.cz/tematicke-prirucky/prava-dite-te-pravo-na-styk>
4. Právo dítěte být slyšeno ve vnitrostátním řízení týkajícím se rodinných věcí (Překlad klíčového tématu vypracovaného kanceláří Evropského soudu pro lidská práva). (2024). Mezisoudy. Dostupné z <https://mezisoudy.cz/tematicke-prirucky/pravo-dite-byt-slyseno-ve-vnitrostatnim-rozeni-tykajicim-se-rodinnych-veci>
5. Smolník proti České republice (č. 18302/02). (2004, 25. května). Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.
6. Strand Lobben a ostatní proti Norsku (č. 37283/13). (2019, 10. září). Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva.
7. Vláda České republiky. (2025). Důvodová zpráva k zákonu č. 268/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.
8. Voleský proti České republice (č. 63627/00). (2004, 29. června). Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva.
9. W proti České republice (č. 5400/23). (2025, 3. dubna). Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva.
10. Zavřel proti České republice (č. 14044/05). (2007, 18. ledna). Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva.

20. Novela zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, provedená zákonem č. 268/2025 Sb.

2.4 Podrobná sonda do činností obecných orgánov sociálno-právnej ochrany detí – ako systémové podmienky ovplyvňujú prácu s rodinou?

A Detailed Insight into the Activities of Municipal Authorities for the Social and Legal Protection of Children – How Do Systemic Conditions Influence Work with Families?

Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.

vysokoškolská učiteľka

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická - Katedra vied o výchov

Studentská 97

532 10 Pardubice, Česká republika

E-mail: adriana.sychrova@upce.cz

Abstrakt

Príspevok predstavuje výsledky evaluačného a výskumného projektu realizovaného v Pardubickom kraji v rokoch 2020–2023, zameraného na fungovanie obecných orgánov sociálno-právnej ochrany detí (OSPOD). Projekt s názvom Inovatívni prístupy v podpoře ohrozených rodin v Pardubickém kraji sa sústredil na analýzu reálnych podmienok práce sociálnych pracovníkov, identifikáciu systémových bariér a testovanie nových foriem multidisciplinárnej spolupráce. Príspevok zhrňuje hlavné zistenia procesnej i dopadovej evaluácie, ktoré poukazujú na zmeny v spôsobe práce, zníženie administratívnej záťaže, posilnenie participácie rodín a význam metodického a manažérského vedenia zo strany kraja i vedúcich pracovníkov OSPOD. Výsledky potvrdzujú, že kvalita ochrany detí a práce s rodinou závisí nielen od individuálnych kompetencií, ale aj od systémových a organizačných podmienok, ktoré umožňujú pružnú a partnerskú sociálnu prácu.

Kľúčové slová: OSPOD, sociálno-právna ochrana detí, podpora rodiny, systémová zmena, evaluácia, Pardubický kraj, sociálna práca, inovácia, multidisciplinárna spolupráca

Abstract

This paper presents the findings of an evaluative and research project conducted in the Pardubice Region between 2020 and 2023, which focused on the operational modalities of municipal authorities for the social and legal protection of children (OSPOD). The project, entitled „Innovative Approaches in Supporting At-Risk Families in the Pardubice Region,“ was designed to analyze the actual conditions under which OSPOD social workers function, identify systemic impediments, and pilot novel methods of interdisciplinary collaboration. The document underscores the principal conclusions derived from the process

evaluations, which encompass modifications in working methodologies, a reduction in administrative burdens, augmented family engagement, and the pivotal methodological and managerial contributions of regional authorities and OSPOD leadership. The results substantiate that the efficacy of child protection and family support is contingent not solely upon individual competencies but also on the structural and organizational framework that facilitates flexible and client-centered social work.

Keywords: OSPOD, social and legal protection of children, family support, systemic change, evaluation, Pardubice Region, social work, innovation, interdisciplinary cooperation

Úvod

Orgány sociálno-právnej ochrany detí (OSPOD) predstavujú kľúčový článok systému ochrany detí v Českej republike. Sú miestom, kde sa stretávajú všetky línie pomoci od prevencie, cez riešenie rozvodových sporov až po zásahy v prípadoch ohrozenia detí. Projekt Inovatívni prístupy v podpoře ohrozených rodin v Pardubickém kraji (2020 až 2023) vznikol ako odpoveď na potrebu transformácie praxe a zlepšenia systémových podmienok práce s rodinou. Systém sociálno-právnej ochrany detí v Českej republike čelí nadmernému zaťaženiu, čo vedie k neefektívnemu využívaniu dostupných ľudských a finančných zdrojov. Koordinácia medzi inštitúciami a organizáciami zameranými na podporu ohrozených detí a rodín je často komplikovaná a negatívne ovplyvňuje kvalitu a dostupnosť služieb. (Matoušek, Pazlarová, 2016) Pardubický kraj sa dlhodobo profiluje ako pilotný región, ktorý sa usiluje o zavádzanie inovatívnych modelov sociálnej práce. Projekt bol realizovaný v partnerstve medzi krajom, Univerzitou Pardubice a spoločnosťou Gov Lab, ktorá sa zaoberá riadením zmien v organizáciách. Cieľom bolo vytvoriť podporné prostredie pre pracovníkov OSPOD, ktoré im umožní reagovať na potreby rodín flexibilnejšie, efektívnejšie a partnersky. Univerzitný tím z Katedry vied o výchov bol zodpovedný za vzdelávanie sociálnych pracovníkov a evaluáciu projektu. (Pardubický kraj, 2020)

2.4.1 Ciele a metodika projektu

Projekt sa sústredil na tri hlavné oblasti:

1. Zmenu prístupu k práci s rodinou a prechod od problémovo orientovaného k riešeniu orientovanému modelu práce.
2. Zníženie administratívnej záťaže a hľadanie efektívnejších foriem vedenia spisov a evidencie.
3. Posilnenie metodickej a manažérskej úlohy kraja a vedúcich pracovníkov OSPOD.

Do projektu sa zapojili tri malé OSPOD-y z obcí do 15 000 obyvateľov, ktoré sa dobrovoľne rozhodli vstúpiť do procesu zmien. Proces evaluácie kombinoval kvantitatívne analýzy (štatistické údaje o prípadoch, počty intervencií, trvanie spisov) s kvalitatívnymi rozhovormi a participatívnym pozorovaním. Všetky konkrétne a štatistické zistenia uvedené v tomto článku sú súčasťou záverečnej evaluačnej správy projektu (Sychrová a kol., 2023). Sú k dispozícii na oficiálnej webovej stránke Európskeho sociálneho fondu.

2.4.2 Základné zistenia: Systémové podmienky a ich vplyv na prax

1. Dvojité rola pracovníka OSPOD

Sociálni pracovníci vystupujú súčasne ako úradníci mestského úradu a ako pomáhajúci odborníci. Táto dualita spôsobuje vnútorné napätie: formálne postupy často brzdia pružnú a partnerskú prácu s rodinou.

2. Administratívna záťaž

Podľa zistení projektovej evaluácie zaberali neodborné administratívne činnosti v priemere 111 minút denne na jednu pracovníčku. Po zavedení nových foriem záznamov a digitalizácie spisov sa táto doba skrátila na 96 minút denne, čo predstavuje zisk minimálne 7 hodín týždenne pre priamu prácu s klientmi na pracovisku. Je potrebné poznamenať, že zamestnanci OSPOD nemôžu výrazne znížiť svoju administratívnu záťaž, pretože tá vychádza z prísne definovaných legislatívnych požiadaviek, ktoré musí zmeniť ministerstvo práce a sociálnych vecí.

3. Práca v teréne a zmena pracovnej doby

Jedným z najprekvapivejších zistení bolo, že neefektívna pracovná doba znemožňovala výkon terénnej práce. Po jej úprave (predĺženie do 20:00 hod.) sa podiel terénnych intervencií zvýšil o 11 %, na jednom pracovisku dokonca štvornásobne.

4. Zmeny v komunikácii s rodinou

Na začiatku projektu prebiehalo 84 % priamej práce s rodinou v kancelárii. Po zavedení nových prístupov komunikácie sa tento pomer znížil približne o 10 %, čím sa zvýšil počet stretnutí v prirodzenom prostredí rodiny.

Prítomnosť dieťaťa pri rozhovoroch vzrástla o 22 %, pričom sa rozvinuli aj spoločné rozhovory oboch rodičov. Počet prípadových konferencií sa počas projektu zvýšil trojnásobne.

2.4.3 Rozvody a rozchody ako dominantná agenda

Analýza ukázala, že 69 % všetkých spisov na OSPOD sa týka rozvodových a porozvodových záležitostí, od zverenia detí po výživné a úpravu styku. Až 47 % spisov rieši otázky starostlivosti a výživného, 18 % zmeny výživného a 4 % kontakt a styk. Ostatné prípady tvoria iba približne tretinu agendy. Táto štruktúra výrazne ovplyvňuje pracovné zaťaženie a niekoľko toxických, dlhodobých a vysoko konfliktných prípadov môže absorbovať väčšinu kapacity pracoviska, čím sa obmedzuje priestor pre preventívnu a včasnú pomoc.

2.4.4 Úloha kraja a metodické vedenie

Evaluácia potvrdila, že kraj má v systéme kľúčové postavenie. V rámci projektu vzniklo Metodické portfólio Pardubického kraja, pravidelné stretávanie s OSPOD a kompetenčný model pre metodické pracovníčky. Kraj tak prešiel od čisto kontrolnej funkcie k podpornej a rozvojovej úlohe. Zvýšila sa aj metodická podpora o 38 %, hoci u 57 % pracovníčok pretrvávajú obavy z kontrol.

2.4.5 Medziodborová spolupráca

Projekt posilnil spoluprácu OSPOD s ďalšími aktérmi, školami, sociálnymi službami a neziskovým sektorom. Na konci projektu sa interakcia týchto subjektov zdvojnásobila.

Nedostatkom však naďalej ostáva nízka kapacita psychológov, terapeutov a špecializovaných služieb, ako aj absencia efektívneho vyhodnocovania dopadov spolupráce.

2.4.6 Záver a odporúčania pre prax

Projekt potvrdil, že kvalita sociálno-právnej ochrany detí nezávisí len od odbornosti pracovníkov, ale predovšetkým od systémového prostredia, ktoré buď umožňuje, alebo znemožňuje efektívnu prácu s rodinou. Medzi najdôležitejšie podmienky pre zlepšenie výkonu OSPOD patria:

- zníženie administratívnej záťaže a digitalizácia spisov,
- flexibilná pracovná doba umožňujúca terénnu prácu,
- metodická podpora zo strany kraja,
- kontinuálne vzdelávanie a posilňovanie manažérskych kompetencií,
- posilnenie multidisciplinárnej spolupráce a včasnej prevencie.

Ako ukazuje skúsenosť z Pardubického kraja, aj malé zmeny v organizačnej kultúre môžu viesť k významným posunom v kvalite práce s rodinou a ochranou detí.

Zoznam použitej literatúry

1. Matoušek, O., & Pazlarová, H. (2016). Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: Dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků. Karolinum
2. Pardubický kraj pro rodinu. (2020). Projekt Inovativní přístupy v podpoře ohrožených rodin v Pardubickém kraji. Dostupné z <https://krajprorodinu.cz/inovativni-pri-stupy-k-podpore-ohrozenych-rodin-s-detmi-v-pardubickem-kraji>
3. Sychrová, A., Ehlová, M., Myslivec, J., Hájková, L., Šándorová, Z., Rýdl, K., Škoviera, A., Křišťálová, J., & Ďatko, I. (2023). Závěrečná evaluační zpráva: Inovativní přístupy k podpoře ohrožených rodin s dětmi v Pardubickém kraji. Univerzita Pardubice. Dostupné z https://www.esfcr.cz/detail-clanku/-/asset_publisher/s6CYoKDg9URX/content/inovativni-pristupy-k-podpore-ohrozenych-rodin-s-detmi-v-pardubickem-kraji
4. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. (1999). Sbírka zákonů České republiky.

III.

Inšpirácie pre Slovensko, odborná a občianska perspektíva

Aktuálne zmeny v Českej republike prinášajú množstvo podnetov, ktoré môžu byť využiteľné pri debatách o modernizácii rodinného práva na Slovensku. Príspevky tretej časti predstavujú návrhy právnych úprav zohľadňujúcich potreby dieťaťa, ako aj skúsenosti odborníkov a občianskych iniciatív pôsobiacich v oblasti rozvodu a rodičovskej starostlivosti. Mimoriadna hodnota obsiahnutých príspevkov spočíva v spojení formálneho legislatívneho rámca s praktickými situáciami z médiácie či rodičovského aktivizmu. Cieľom kapitoly je podnietiť odbornú diskusiu o tom, ako zlepšiť prístup k rozvádžajúcim sa rodinám na Slovensku, znížiť mieru konfliktu a posilniť rolu rodiča ako aktívneho partnera dieťaťa aj po rozpade vzťahu rodičov.

3.1 Česká právní úprava od 1. 1. 2026 jako možná inspirace pro Slovensko

Czech legislation from January 1, 2026 as a possible inspiration for Slovakia

Ing. Aleš Hodina, Dr.h.c.

zakladatel a ředitel

Mezinárodní institut pro rodinu a dítě

Česká republika

E-mail: info@stridavka.cz

Abstrakt

Príspevek se v kontextu dosavadního vývoje zabývá novou právní úpravou porozvodové péče o děti v České republice, která bude účinná od 1. 1. 2026. Podrobněji rozebírá zákonný požadavek rovnocenné péče obou rodičů a jeho předpokládané dopady do praxe.

Klíčová slova: rozvod, péče o děti, legislativa, rovnocenná péče divorce, child custody, legislation, equal custody

Abstract

This paper examines the recent legal developments concerning post-divorce child care in the Czech Republic, specifically the new regulation set to take effect on January 1, 2026. It offers a comprehensive analysis of the statutory mandate for equal care by both parents and explores its projected consequences for legal practice.

Keywords: divorce, child custody, legislation, equal care

Úvod

Začneme trochou historie. Zatímco v roce 1919 byla rozvodem rodičů postižena asi 2 % dětí v Česku, v roce 1950 to bylo už 10 % a v roce 2015 celých 50 % (slovenská čísla jsou o něco lepší). Dochází tedy ke změně paradigmatu. Do 20. století byl rozvod řešením malého procenta více či méně katastrofických vztahů. Existoval pro něj vážný důvod, například alkoholismus či násilí ze strany jednoho rodiče. V takové situaci soudy logicky hledaly „lepšího rodiče“, který je vůbec schopen se o děti postarat. Ve 21. století je rozvod bohužel běžným řešením partnerské krize. Obvykle pro něj neexistuje vážný důvod, oba rodiče jsou v zásadě normální, oba jsou schopni se o děti postarat. Soudy jsou přesto stále zvyklé vybírat „lepšího rodiče“. Přitom již delší dobu máme v Česku v občanském zákoníku formulaci, která implikuje zachování péče obou rodičů - § 906 odst. 1 OZ: „Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného

stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte.“ Určení péče každému z rodičů přesto nebylo dosud vůbec běžné. Zajímavé je i to, že zákon zde ukládá soudu pokud možno respektovat případnou dohodu rodičů – ani to dosud nebylo vždy běžné.

3.1.1 Nová právní úprava

Od 1. 1. 2026 však v Česku nastupuje nová úprava. Ta klade na první místo péči obou rodičů na základě jejich dohody, přičemž není žádnému z nich soudně upraven rozsah péče. Pro případ nedohody je pak soud povinen určit rozsah péče každému z rodičů. Tímto se tedy v zákoně ruší pojmy „péče jednoho rodiče“, „střídavá péče“ a „společná péče“, nadále se hovoří pouze o péči každého z rodičů.

§ 907 odst. 1 OZ: „Dohodnou-li se na tom rodiče, soud rozhodne, že dítě zůstává v péči obou rodičů, aniž by určoval rozsah péče o dítě každého z nich.“

§ 907 odst. 2 OZ: „Nerozhodne-li soud podle odstavce 1, určí rozsah péče o dítě každého z rodičů, a to s uvážením zájmu dítěte.“

Zákonné zakotvení péče obou rodičů dává všem kvalitativně (nikoliv kvantitativně) stejná rodičovská práva. Ačkoliv se judikatura posledních let snažila mazat rozdíly mezi termíny „styk“ a „péče“, faktem zůstává, že dosud jde o dva různé pojmy s různým obsahem. Například podle § 858 OZ péče o dítě zahrnuje „zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.“ Na druhou stranu by pouhé přejmenování styku na péči mohlo maskovat i velmi nevyvážený stav, kdy jednomu rodiči bude umožněno „pečovat“ třeba jen hodinu týdně. Proto má poměrně důležitý význam další nové ustanovení zákona, které zakotvuje vzájemné právo dětí a rodičů na rovnocennou péči.

§ 888 odst. 1 OZ: „Dítě má právo na rovnocennou péči obou rodičů, stejně jako rodiče mají právo na rovnocennou péči o své dítě.“

3.1.2 Rovnocenná péče

Co přesně znamená „rovnocenná péče“, není zákonem ani judikaturou prozatím nijak definováno. Z převažujících názorů lze dospět k výkladu, že podstatou rovnocennosti je stejně kvalitní a přiměřeně vyvážený časový kontakt dítěte s oběma rodiči. Nejde nutně o dělení času v poměru 50 : 50, ale především o vyvážené zapojení obou rodičů do běžného života dítěte. Podílet se na péči o dítě přitom není jen právo, ale i povinnost. V závislosti na konkrétních podmínkách rodiny může existovat nekonečná škála variant, jak rozdělit péči relativně rovnocenným způsobem mezi oba rodiče. Zde uvádím pro příklad jen několik modelů. První dva jsou vhodné pro situaci větší vzdálenosti mezi rodiči s docházkou dítěte do jedné školy (kombinovanou s částečnou domácí výukou u druhého rodiče). Třetí model je vhodnější pro malé děti, které mohou mít problém s delším odloučením od jednoho či druhého rodiče.

Právo na rovnocennou péči obou rodičů není absolutní, ale soudy by měly při rozhodování o péči vycházet z tohoto principu jako výchozího modelu. Musí se tedy případně prokázat, že zákonné právo na rovnocennou péči je „přebito“ ochranou jiného, ještě důležitějšího práva dítěte – zejména práva na život a zdraví. Typicky se jedná o případy násilí vůči dítěti, drogových závislostí rodičů, jejich neschopnosti se o dítě vůbec postarat apod. Rozšíření rovnocenné péče přiměje rodiče zamyslet se nad tím, jaký časový rozvrh

	po	ut	st	št	pia	so	ne
1							
2							
3							
4							

	po	ut	st	št	pia	so	ne
1							
2							
3							
4							
5							
6							

	po	ut	st	št	pia	so	ne
1							
2							

bude pro ně a jejich dítě nejvhodnější (viz výše). Při osobním zajišťování potřeb dítěte oběma rodiči by měl také poklesnout význam výživného. Výživné je totiž v zásadě jen náhražkou osobní péče a při rovnocenné péči bude mít význam prakticky jen v mezních situacích (při výrazném rozdílu v příjmech rodičů nebo v případě nemožnosti vyvážené péče). Vzroste také význam spolupráce rodičů – oba rodiče by měli více spolupracovat už nejen ve významných, ale i v běžných záležitostech dítěte. Zásadním přínosem rovnocenné péče bude posílení vztahů dětí s oběma rodiči, spravedlivější rozdělení rodičovských povinností i radostí, ale snad i snížení počtu sporů o péči. Předpokládám totiž, že jasné výchozí pravidlo rovnocenné péče by mělo rodiče odradit od zbytečných snah vystrnadit toho druhého ze života dítěte a směřovat je naopak k zákonem preferované dohodě. Řadu dalších informací k tomuto tématu najdete na webovém portálu Stridavka.cz.

Zoznam použitej literatúry

1. Kliková, M. (2012). Proměny manželství v ČR od roku 1918 po současnost [Diplomová práce, Univerzita Jana Amose Komenského Praha].
2. Český statistický úřad. (2025, 18. června). Sňatky a rozvody v ČR. Český statistický úřad. Dostupné z <https://csu.gov.cz/snatky-rozvody?pocet=10&start=0&podskupiny=135&razeni=-datumVydani>
3. Štatistický úrad Slovenskej republiky. (2025). Index rozvodovosti v okresoch SR,

2023. Štatistický úrad SR. Dostupné z https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/172b053a-6312-45fb-a695-c6f653ed77fa/Rozvodovost_2023.pdf?MOD=AJPERES&-CVID=p0lNF41&CVID=p0lNF41

4. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. (2012). Sbírka zákonů České republiky.
5. Zákon č. 268/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. (2025). Sbírka zákonů České republiky.
6. Ústavní soud České republiky. (2025, 21. května). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. II. ÚS 2423/24.
7. Ústavní soud České republiky. (2025, 7. května). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. I. ÚS 3378/24.
8. Ústavní soud České republiky. (2025, 5. února). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. I. ÚS 2364/24.
9. Ústavní soud České republiky. (2023, 22. května). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. III. ÚS 1775/22.
10. Ústavní soud České republiky. (2023, 8. února). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. I. ÚS 3350/22.
11. Ústavní soud České republiky. (2022, 9. srpna). Nález Ústavního soudu České republiky, sp. zn. I. ÚS 847/22.

Autorkou všetkých ilustrácií v tejto publikácii je akademická maliarka Mgr. Andrea Spišáková zo Sabinova, ktorá sa vo svojej tvorbe venuje aj zobrazovaniu sociálnych tém. Na obálke knihy je vyobrazená rodina s dieťaťom v centre záujmu rodičov po rozvoде. Druhá maľba zobrazuje detail tváre tohto dieťaťa. Na tretej maľbe je zobrazený manželský pár a na štvrtej prázdna stolička ako symbol opustenosti a samoty, ktorú môže dieťa prežívať po rozvoде rodičov.

Kontakt na výtvarníčku: spisakova.andrea@gmail.com

3.2 Striedavá starostlivosť podľa potrieb dieťaťa: viac než model týždeň-týždeň

Joint Physical Custody Tailored to the Child's Needs: More Than the Week-on/Week-off Arrangement

Mgr. Lucia Pažitná

doktorandka

Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku

Hrabovská cesta 1

034 01 Ružomberok, Slovenská republika

E-mail: lucia.bellova156@edu.ku.sk

Abstrakt

Striedavá osobná starostlivosť o deti bola v slovenskej legislatíve explicitne ukotvená až novelou zákona č. 217/2010 Z. z., avšak konkrétne modely striedania zostávajú neupravené. V aplikačnej praxi tak dochádza k preferovaniu určitých schém, ktoré sú často výsledkom zaužívaných postupov, nie individuálneho posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa. Výskum sa zameria na analýzu využívania modelov striedavej osobnej starostlivosti v rozhodovacej praxi súdu. Využitá bola obsahová analýza všetkých právoplatných rozhodnutí Okresného súdu Liptovský Mikuláš z roku 2024. Celkovo bolo preskúmaných 36 spisov, ktoré boli systematicky kódované podľa typu modelu starostlivosti, určeného dňa výmeny dieťaťa a času výmeny dieťaťa. Dominantným bol týždenný model, ktorý sa objavil v 27 rozhodnutiach (75 %), pričom výmena prebiehala najčastejšie v nedeľu alebo pondelok. Modely 2-2-3 a dvojtýždňové intervaly boli prítomné v troch prípadoch, zatiaľ čo model 3-4-4 a Nesting model boli identifikované len výnimočne. Výsledky poukazujú na jednoznačnú prevahu týždenného modelu, čo korešponduje s praxou v oblasti sociálnej práce aj rodinného práva. Alternatívne modely, ktoré by mohli lepšie reflektovať potreby dieťaťa, zostávajú okrajové pre ich vyššie nároky na rodičovskú kooperáciu či organizačné podmienky. Empirické zistenia podporujú potrebu systematického zvyšovania informovanosti rodičov o dostupných možnostiach a posilňovania prístupu, ktorý dôslednejšie uplatňuje princíp najlepšieho záujmu dieťaťa.

Kľúčové slová: Porozvodová starostlivosť, symetrická starostlivosť, modely starostlivosti po rozvoze, nesting model

Abstract

Joint physical custody of children was explicitly incorporated into Slovak legislation only through the amendment of Act No. 217/2010 Coll., while specific custody models remain institutionally unregulated. Consequently, judicial practice tends to favor certain

in established schemes, frequently as a result of routine precedent rather than a comprehensive, individualized assessment of the child's paramount interests. The research concentrated on the meticulous analysis of joint custody models utilized within judicial decision-making processes. A detailed content analysis was executed on all final decrees issued by the District Court of Liptovský Mikuláš during the calendar year 2024. In summation, 36 case files were meticulously examined and systematically categorized based on the specific type of custody arrangement, the designated day for the child's exchange, and the stipulated time of said exchange.

The weekly model constituted the dominant arrangement, featuring in 27 decisions (75% of the total examined), with exchanges most commonly scheduled on Sundays or Mondays. The 2-2-3 model and bi-weekly intervals were identified in three distinct cases, whereas the 3-4-4 model, and the nesting model, appeared only in exceptional instances. The empirical findings clearly demonstrate a pronounced prevalence of the weekly model, a pattern consistent with established professional practices in both social work and the field of family law. Alternative custody models, which may potentially align more optimally with the individual needs of the child, remain marginalized due to the increased requirements for parental collaboration or more demanding organizational prerequisites. The data underscore the necessity of systematically enhancing parental awareness regarding the full spectrum of available custody options and reinforcing a judicial and systemic approach that more rigorously and consistently applies the fundamental principle of the child's best interests.

Keywords: Post-divorce parenting. Symmetrical parenting. Parenting models after divorce. Nesting model.

Úvod

Striedavá osobná starostlivosť o maloleté deti po rozchode alebo rozvoze rodičov predstavuje významný nástroj na zabezpečenie kontinuálneho kontaktu dieťaťa s obidvomi rodičmi, podporu jeho emocionálnej stability a optimálneho rozvoja. V Slovenskej republike bola možnosť striedavej starostlivosti zavedená až novelou č. 217/2010 Z. z., ktorá upravuje zákon NR SR č. 36/2005 Z. z. o rodine. Napriek právnej úprave legislatíva nešpecifikuje konkrétne časové modely striedania, čo často vedie k prevládaniu zaužívaných modelov, ako je týždeň-týždeň, a obmedzuje rozmanitosť prakticky využívaných alternatív. V teoretickej časti popisujeme rozličné časové modely striedavej starostlivosti, vrátane týždenného modelu, modelov 2-2-3 a 3-4-4, modelov s dlhším časovým intervalom či Nesting modelu, ktorý poskytuje dieťaťu stabilitu tým, že dieťa zostáva v jednej domácnosti a rodičia sa striedajú pri jeho starostlivosti. Pri výbere vhodného modelu je kľúčové zohľadniť vek dieťaťa, jeho psychickú zrelosť, schopnosť adaptácie a individuálne potreby, ako aj vzájomnú spoluprácu rodičov. Cieľom tohto príspevku je analyzovať využívanie jednotlivých modelov striedavej osobnej starostlivosti v praxi súdov Slovenskej republiky, so zameraním na časové intervaly a preferencie rozhodovacích orgánov. Výsledky štúdie zároveň slúžia ako podklad pre apel na vytvorenie odborného diskusného priestoru, ktorý by podporil zvýšenie povedomia a zlepšenie podmienok pre implementáciu perspektív-

ných modelov starostlivosti, najmä Nesting modelu, s cieľom podporiť optimálny vývoj detí a udržanie kontaktu s oboma rodičmi. Empirická časť je venovaná analýze využívania jednotlivých časových modelov striedavej osobnej starostlivosti v praxi slovenských súdov. Štúdia sa zameriava na identifikáciu najčastejšie využívaných modelov, intervalov striedania, konkrétnych dní a časov výmeny detí medzi rodičmi. Cieľom je získať prehľad o praktickom uplatňovaní rôznych modelov a identifikovať aspekty, ktoré môžu ovplyvniť optimálne prispôbenie striedavej starostlivosti individuálnym potrebám detí. Analýza empirických dát poskytuje podklad pre odborné odporúčania a diskusiu o zlepšení legislatívnych a praktických podmienok pre implementáciu flexibilných a perspektívnych modelov starostlivosti, vrátane Nesting modelu.

3.2.1 Teoreticko metodologické východiská skúmanej problematiky

Slovenská republika do roku 2010 nemala legislatívne upravenú striedavú osobnú starostlivosť o deti po rozchode a rozvode rodičov. Stalo sa to až 1. júla 2010 prostredníctvom novely č. 217/2010. Novela dopĺňa a upravuje zákon NR SR č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Cieľom tejto novely bolo zaviesť do praxe súdov Slovenskej republiky systém striedavej osobnej starostlivosti, ktorý funguje v mnohých krajinách. Na Slovensku tento systém porozvodovej/porozchodovej starostlivosti do roku 2010 čiastočne fungoval, využívali ho rodičia, ktorý aj napriek súdom stanovenej výlučnej starostlivosti sa vedeli dohodnúť a využívali tento systém v prospech dieťaťa. Napriek tomu, že systém striedavej osobnej starostlivosti o deti je platný u ž 15 rokov, konkrétne modely striedavej osobnej starostlivosti o deti v zákone upravené nie sú. Levická a kol. (2016), tvrdia, že model obsahuje špecificky usporiadané poznatky, vďaka ktorým máme organizovaný popis činnosti v štruktúrovanom tvare. Podľa nich model predstavuje určitý konkrétny „plán pre akciu“, ktorý popisuje čo sa deje v praxi. Modely pomáhajú systematizovať a usporiadať rôzne prístupy v neprehľadných situáciách (Mátel, Schavel, 2015). Payne (1997) tvrdil, že pojem „model“ sa používa na označenie určitého platného teoretického poznania, ktorý sa viaže k presne určenej, konkrétnej oblasti praxe v sociálnej práci. K utvoreniu modelov väčšinou sociálni pracovníci pristupujú v tých prípadoch, kedy je ťažké prípadne nemožné študovať sociálny jav alebo vzťah v jeho prirodzenej podobe.

3.2.2 Časové modely striedavej osobnej starostlivosti

Intervaly striedania môžu byť podľa slov Hurtaja (2025) s „rovnomerným rozložením času, alebo nerovnomerným. Najčastejšie sa používa rovnomerný týždňový interval, príp. dvojtyždňový. Tento je vhodný pri školopovinných deťoch s ohľadom na prípravu do školy. Pri menších deťoch, ktoré vyžadujú častý kontakt s oboma rodičmi, sa používa model krátky/dlhý týždeň, príp. nerovnomerný rozsah s rôznymi variáciami. Ak má striedavka fungovať je maximálne dôležité vedieť čo vaše dieťa zvládne a tomu prispôbiť interval“. „Doba, po ktorú dieťa trávi čas u každého z rodičov môže byť nastavená rôzne. V praxi pôjde o model 2-2-3 a týždenný model. Nejde o príliš krátke ani o príliš dlhé intervaly, čo zabezpečuje plynulý prechod z jednej domácnosti do druhej. Nie je však vylúčené ani striedanie po mesiaci, po 14. dňoch či týždenné výmeny (Michalíková, 2024). Ako sme už

spomínali vyššie naša právna legislatíva nám nešpecifikuje konkrétne modely striedania detí/rodičov v striedavej osobnej starostlivosti. Podľa advokáta Biskupiča (2019) je v rámci jeho praxe najčastejšie volené striedania po týždni. Pri hodnotení vhodnosti intervalu sa zohľadňuje primeraná stabilita prostredia, ale aj potreba intenzity kontaktu s druhým rodičom. Napríklad striedanie 2 + 2 pravdepodobne nebude najvhodnejšie z dôvodu častého vymieňania domácnosti. A opačne striedanie po mesiaci by na dieťa negatívne vplývalo z pohľadu prerušenia styku s druhým rodičom. Pažitná (2025) na základe výskumu realizovanom v spolupráci so sociálnymi pracovníkmi pracujúcimi na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny zistila, že rodičia v niektorých prípadoch nevyberajú model striedavej osobnej starostlivosti na základe informovaného rozhodnutia, ale skôr podľa známosti a zaužívanosti konkrétneho modelu. Dominancia týždenného modelu medzi rodičmi pravdepodobne neodráža len jeho objektívnu vhodnosť vo všetkých prípadoch, ale skôr nedostatok informácií o alternatívnych modeloch. Z toho možno dedukovať, že nízka informovanosť rodičov významne obmedzuje rozmanitosť využívaných modelov striedavej starostlivosti, a preto by systematické zvyšovanie povedomia mohlo prispieť k lepšiemu prispôbeniu modelu individuálnym potrebám dieťaťa.

3.2.3 Model striedania po týždni

Mnoho odborníkov, (napr. Hurtaj, 2025, Biskupič, 2019) uvádza tento model ako najčastejšie využívaný model pre školopovinné deti. Tento model sa odporúča využiť pre dieťa od 4 rokov (pri nižšom veku je potrebné zvážiť schopnosti dieťaťa) až do veku 12 rokov. Zvyčajne dochádza k výmene v nedeľu ale nie je vylúčený ani iný deň podľa potrieb dieťaťa alebo rodiča. Čas strávený bez druhého rodiča nie je dlhší ako 7 dní (Liga otcov, 2011).

Tabuľka 1 Model striedania po týždni

	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE
MATKA	X	X	X	X	X	X	X							
OTEC								X	X	X	X	X	X	X

Zdroj: vlastné spracovanie

Podľa výskumu Pažitnej (2025) ide o najčastejšie sa vyskytujúci model striedavej osobnej starostlivosti, s ktorým sa sociálni pracovníci pracujúci na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, oddelenie sociálnoprávnej ochrany stretávajú. Tento model uviedli všetci sociálni pracovníci zapojení do sondáže ako model, s ktorým sa počas ich praxe najčastejšie stretávajú. Nevýhodu tohto modelu v prípade striedania v nedeľu vnímame v tom, že každý víkend majú deti „rozbitý“ a dieťa potrebuje priestor na prípravu na odchod k druhému rodičovi. Čiže nie je možné plnohodnotne využiť celý deň (najčastejšie nedeľu) napríklad na výlete, alebo inej aktivite ale je potrebné prísť včas domov a pripraviť sa na odchod, prípadne odísť k druhému rodičovi. Táto nevýhoda však nemusí nastať napríklad v prípade, ak dieťa po celom týždni s prvým rodičom odchádza od neho až v pondelok ráno

do školy a zo školy ide už k druhému rodičovi. Tu však je potrebné zabezpečiť množstvo vecí duplicitne, aby dieťa nešlo v pondelok do školy s veľkou cestovnou taškou.

3.2.4 Model 2-2-3

Tento model je popisovaný aj ako model krátkeho a dlhého týždňa. Práve tento model, z dôvodu kratších odlúk, je využívaný najmä pri mladších deťoch. Súhlasí s nami aj Hurta (2025), ktorý uvádza, že sa tento model odporúča využívať pri menších deťoch, ktoré vyžadujú častý kontakt s obidvomi rodičmi. Nazýva ho tiež krátky/dlhý týždeň, prípadne pri malých deťoch odporúča nerovnomerný rozsah s rôznymi variáciami. Naopak Biskupič (2019) sa domnieva, že striedanie 2 + 2 pravdepodobne nebude najvhodnejšie z dôvodu častého striedania domácnosti dieťaťa. Liga otcov (2011) popisuje tento model ako obmenu modelu po týždni. Dieťa tak strávi s prvým rodičom pondelok a utorok, následne v stredu a štvrtok bude tráviť s druhým rodičom a na piatok, sobotu a nedeľu sa vráti k prvému rodičovi. Nasledujúci týždeň je striedanie naopak. Dodávajú však, že tento model je vhodný pre veľmi dobre prispôsobivé deti a že čas strávený bez jedného z rodičov nie je viac ako 3 dni. Môžeme teda konštatovať, že ide o model častého striedania dieťaťa – každé 2/3 dni. Preto je tento model vhodný skôr pre deti, ktoré nemajú problém s prispôbovaním sa. Ale zároveň je tento model vhodný skôr pre mladšie deti, ktoré potrebujú častý kontakt s obidvomi rodičmi a model týždňového striedania by predstavoval príliš dlhý interval bez kontaktu dieťaťa s druhým rodičom.

Tabuľka 2 Model 2-2-3

	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE
MATKA	X	X			X	X	X			X	X			
OTEC			X	X				X	X			X	X	X

Zdroj: vlastné spracovanie

3.2.5 Model 3-4-4

Model 3-4-4 značí také striedanie dieťaťa, kedy dieťa trávi s prvým rodičom 3dni, následne ide dieťa na 4 dni k druhému rodičovi a potom sa vracia na 4 dni k prvému rodičovi. Nasledujúci týždeň sa to vymení a dieťa trávi 3 dni s druhým rodičom, následne 3 dni

Tabuľka 2 Model 3-4-4

	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE	PO	UT	ST	ŠT	PIA	SO	NE
MATKA	X	X	X					X	X	X	X			
OTEC				X	X	X	X					X	X	X

Zdroj: vlastné spracovanie

s prvým rodičom a pokračujú 4 dni s druhým rodičom (Liga otcov, 2011). Pre lepší prehľad sme tento model vyjadrili v Tabuľke 3.

Model 3-4-4 je veľmi podobný modelu 2-2-3. Ide rozšírenie modelu 2-2-3 do modelu 3-4-4, kedy dieťa trávi o jeden až dva dni viac s jedným aj druhým rodičom. Zároveň obmena oproti modelu 2-2-3 je v tom, že ide o jedno striedanie do týždňa menej. Avšak stále ide o časté striedanie – aj počas týždňa, ktoré je znova vhodné pre prispôsobivé deti, ktoré nemajú problém s presunom. Tento model striedania je vhodný skôr pre menšie deti, ktoré potrebujú častý kontakt s obidvomi rodičmi. Taktiež je vhodnejší pre rodičov, ktorý po rozvoze alebo rozchode bývajú blízko pri sebe, aby sa dieťa vyhlo častému a zároveň dlhému cestovaniu od jedného rodiča k druhému.

3.2.6 Model striedania po dlhšom časovom období

Najčastejší variant tohto modelu je striedanie dieťaťa po 2 týždňoch, prípadne po mesiaci. Menej častý variant je striedanie po 3-3,5 mesiaci alebo variant striedania po 6 mesiacoch (Liga otcov, 2010). Liga otcov (2010) sa domnieva, že tento model je vhodný pre 5 a viac ročné deti. Ide o pravidelné periódy po 2 týždňoch. Tento model je podľa nich adekvátny pre rodičov, ktorí sa chcú podieľať na každodennej starostlivosti o dieťa. Využitie tohto modelu vidia najmä v rodinách kde vzdialenosť hrá dôležitú úlohu, kedy sú rodičia od seba vzdialení. Dieťa tak strávi 14 dní najprv s jedným a následne s druhým rodičom. Pri tomto modeli zastáva Biskupič (2019) názor, že striedanie po mesiaci by na dieťa vplývalo negatívne z dôvodu prerušenia styku s druhým rodičom. Liga otcov (2010) vo svojom zborníku Striedavá osobná starostlivosť o dieťa má konkrétne rozpracované aj striedanie po 3-3,5 mesiaci ako aj schému striedania dieťaťa po 6 mesiacoch, avšak uvádzajú, že tento typ starostlivosti je vhodný pre staršie deti, kde v schéme uvádzajú vek 18 rokov. Z výskumu vyplýva, že ide skôr o výnimočnosť využívania tohto modelu a je neobvyklé, aby boli deti u jedného rodiča až 2 týždne vkuse a u druhého rodiča tiež 2 týždne. Je to pre deti spravidla veľmi dlhá doba, žiadne dieťa počas zisťovania názoru zatiaľ takýto model striedania u rodičov nechcelo (Pažitná, 2025). Výhodou tohto modelu je dlhší čas strávený v jednej domácnosti s rodičom, kde sa dieťa zastabilizuje a má viac priestoru na kontakt s rodičom. Zároveň ako nevýhodu vidíme stratu kontaktu s 2. rodičom na dlhšie časové obdobie, ktoré však vie prekonať aspoň čiastočne prostredníctvom telefonicknej alebo inej komunikácie s druhým rodičom, s ktorým aktuálne nie je (Pažitná, 2025). Liga otcov však dopĺňa tento model o variant, ktorý je možný využiť v prípade kde vzdialenosť hrá veľkú úlohu. Ako príklad uvádzajú rodičov, ktorý majú zamestnanie umožňujúce veľa cestovať, prípadne tých, ktorý sú zvyknutí veľa cestovať. V tomto prípade rodič, u ktorého aktuálne deti sú, umožní druhému rodičovi stretnutie s deťmi, ak sa rodič nachádza v meste alebo v jeho okolí, bydliska rodiča 1. Tento model odporúčame pre staršie deti, ktoré nemajú problém vydržať dlhšie časové obdobie bez jedného rodiča.

3.2.7 Flexibilný model

Rozvrh sa flexibilne prispôbuje potrebám dieťaťa (napr. školské povinnosti, krúžky). Domnievame sa a upozorňujeme, že tento model si vyžaduje od rodičov výbornú vzájomnú komunikáciu, ktorá však často po rozvoze alebo rozchode rodičov a ich ne-

spracovaných konfliktoch nenastáva. Pri tomto type modelu musia rodičia spolu často komunikovať a je potrebná veľká spolupráca a ochota spolupracovať. Upozorňujeme na to, že nie každé dieťa dokáže prijať tento model vzhľadom na svoje individuálne potreby. Nie každé dieťa vie fungovať v takomto modeli, závisí to od jeho psychickej pripravenosti a vývinovej zrelosti.

3.2.8 Nesting model

Jednou z najväčších výziev, ktorým musia rodičia čeliť po rozhodnutí o rozvoze manželstva je nájdenie nového spôsobu života a s tým spojeného bývania pre seba a deti. Najmä v prípade, kedy rodičia ešte nepodali žiadosť o rozvod alebo o rozluku a žijú tak oddelene, nie sú pripravení na vytvorenie 2 trvalých domovov. Predovšetkým tieto typy rodín si najčastejšia volia Nesting model, nazývaný aj hniezdenie, alebo „vtáčie hniezdenie“ (www.theseparationguide.com). Práve severské krajiny, predovšetkým Švédsko, Nórsko a Dánsko, sú považované za vedúci v uplatňovaní striedavej osobnej starostlivosti. Práve vo Švédsku je veľmi populárny tento model starostlivosti o deti, kedy deti zostávajú v spoločnej domácnosti a rodičia sa v nej striedajú. Deti vďaka nemu nie sú vytrhnuté zo známeho prostredia a nemusia sa tým pádom sťahovať z 1 domácnosti do druhej. Tento model je dnes prakticky súčasťou aj nášho právneho poriadku vo forme spoločnej osobnej starostlivosti. Funguje to tak, že rodičia aj po rozchode ostávajú bývať v spoločnej nehnuteľnosti a pri starostlivosti o deti sa prirodzene striedajú. Druhá možnosť je, že 1 z rodičov opustí spoločnú domácnosť a obdobne ako v severských krajinách sa striedajú pri výchove. Deti ostávajú bývať v nehnuteľnosti, pričom sa striedajú rodičia. Práve takéto modely starostlivosti je možné určite hodnotiť pozitívne, kde skutočne je vyvíjaný nátlak na maloleté deti v čo možno najnižšej miere. Je veľmi dôležité, obzvlášť pri tomto modeli zachovať komunikáciu medzi rodičmi na veľmi dobrej úrovni (Bános, 2025). V Slovenskej republike sa tento model vyskytuje výnimočne. Z hľadiska komfortu dieťaťa je toto riešenie zaujímavé. Takýto návrh striedania je zároveň zaujímavý z hľadiska, že aj rodičia si vedia predstaviť stres, ktorý by dieťa pri striedaní domácností zažívalo a častokrát prehodnotia postoj k striedavej osobnej starostlivosti (Biskupič, 2019). Veľmi často sa používa tento model pri predčasnom odlúčení a môže byť dočasným opatrením, kým sú rodičia oficiálne manželia (Sprievodca náhradnou starostlivosťou, 2025). Cieľom tohto modelu je, aby sa život detí po odluke, rozvoze rodičov narušil čo najmenej. To je zabezpečené jedným stabilným prostredím, ktoré je dieťaťu veľmi dobre známe. Umožňuje mu to zachovanie pocitu stability a kontinuity. Vďaka tomuto modelu deti ostávajú vo svojich izbách, chodia do nezmenenej školy a ostávajú im ich vlastné rutiny. Práve stabilita domáceho prostredia im má pomôcť prispôbiť sa novým zmenám súvisiacich s odlúčením alebo rozvodom rodičov (Sprievodca náhradnou starostlivosťou, 2025). V rámci praktického využívania tohto modelu dopĺňa Gašajová (2025) a prízvukuje, že tento typ modelu je naozaj vhodný len pre rodičov, ktorí sa rozchádzajú/rozišli v priateľskej atmosfére a vedia sa dohodnúť a spolu komunikovať. V opačnom prípade sa v praxi často ukazuje zneužívanie tohto modelu, kedy rodič 1 sa nepodieľa na udržiavaní čistoty a poriadku v domácnosti a čaká na príchod rodiča 2, ktorého má za pomyselného upratovača, ktorý má povinnosť počas jeho kontaktu s dieťaťom zabezpečiť čistotu domácnosti.

3.2.9 Empirická časť

Cieľom nášho výskumu bola analýza využívania jednotlivých modelov striedavej osobnej starostlivosti o maloleté deti. V rámci výskumu sme si zvolili pre naplnenie nášho cieľa obsahovú analýzu dokumentov. Išlo o Súdne rozhodnutia v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov na čas po rozvoze k maloletým deťom vydané na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši, ktoré nadobudli právoplatnosť v roku 2024. Do analýzy boli zahrnuté všetky súdne rozhodnutia o určení striedavej osobnej starostlivosti o deti, ktoré nadobudli právoplatnosť v roku 2024 a boli vydané Okresným súdom Liptovský Mikuláš. Celkovo sa jednalo o 36 rozhodnutí, pričom každý dokument bol systematicky preverený a zaznamenaný podľa typu starostlivosti určeného sudcom. Tento prístup zabezpečuje, že výsledky predstavujú kompletnú populáciu rozhodnutí z daného súdu za sledované obdobie, a nie iba čiastkovú vzorku, čím sa zvyšuje relevantnosť a spoľahlivosť zistených dát.

3.2.10 Výsledky a diskusia

Na základe analýzy Súdnych rozhodnutí v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov na čas po rozvoze k maloletým deťom vydaných na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši, ktoré nadobudli právoplatnosť v roku 2024, môžeme skonštatovať, že prevládajúci model striedavej osobnej starostlivosti o maloleté deti v okrese Liptovský Mikuláš je týždenný model starostlivosti. Z celkového počtu 36 súdnych rozhodnutí bol týždenný model starostlivosti nariadený v 27 rozhodnutiach. Tieto výsledky potvrdzuje aj výskum Pažitnej (2025) ktorá zistila, že ide o najčastejšie sa vyskytujúci model striedavej osobnej starostlivosti, s ktorým sa Sociálni pracovníci pracujúci na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, oddelenie sociálnoprávnej ochrany stretávajú. V analyzovaných dokumentoch je týždňový model starostlivosti o maloleté deti ešte ďalej rozčleňovaný podľa dňa v týždni, kedy sa mení starostlivosť rodičov o maloleté deti.

Z nášho výskumu vyplynul ako najčastejšie využívaný deň na striedanie – nedeľa, ktorý bol určený v 13 súdnych rozhodnutiach v konaní o rozvod manželstva a úpravu pomerov manželov na čas po rozvoze k maloletým deťom vydaných na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši, ktoré nadobudli právoplatnosť v roku 2024. Ako sme už spomínali v teoretickej časti, obmedzenie tohto dňa určeného na striedanie vnímame v tom, že tento „voľný“ deň nie je možné plnohodnotne využiť celý, napríklad na výlet alebo na inú aktivitu, ale je potrebné prísť včas domov a pripraviť sa na odchod, a následne odísť k druhému rodičovi. Najbežnejší čas na striedanie a odchod k druhému rodičovi bol sudcom určený na 18tu hodinu. Časy určené na odchod k druhému rodičovi bol najbežnejšie v rozmedzí 17:00 až 19:30. Z nášho pohľadu je veľmi dôležité pri určovaní času striedania brať do úvahy vek dieťaťa a jeho denný režim. Hlavne pri menších deťoch sa prikláňame k skorším časom, napr. 17:00, aby malo dieťa ešte pred spaním čas zviať sa s druhým rodičom, zreferovať zážitky, pocity a aby sa dostatočne aklimatizovalo pred spaním v druhej domácnosti. Druhým takmer rovnako často využívaným dňom na striedanie v rámci týždňového modelu starostlivosti bol pondelok. Tento deň bol určený v 11 Súdnych rozhodnutiach, Tento model starostlivosti odporúčame ako alternatívny deň, ak majú deti aktívne víkendy. V tomto prípade ide o typ striedania, kedy dieťa ide do školy od jedného rodiča a poobede po skončení školy cestuje rovno k druhému rodičovi. Upozorňujeme, že je preto dôležité

zvážiť či dieťaťu zabezpečíme množstvo vecí, oblečenia, pomôcok do školy a pod. duplicitne, aby dieťa do školy necestovalo s veľkou cestovnou taškou, kde je zbalené na celý týždeň. V súdnych boli aj alternatívne dni výmeny v týždennom modeli starostlivosti, ako utorok – v 1 Súdnom rozhodnutí a piatok – v 2 súdnych rozhodnutiach. Piatok je z nášho pohľadu veľmi perspektívny deň striedania. Jeho výhodu vidíme v tom, že po zmene prostredia a prechodu od jedného rodiča k druhému, dieťa má nasledujúci deň „voľný“, keďže nejde do školy, čím sa môže urýchliť adaptácia. Víkendy sú v tom prípade plnohodnotné a časovo naplno využité. Týždenný model starostlivosti bez ohľadu na deň, v ktorom sa deti striedajú bol určený v 75 % všetkých Súdnych rozhodnutí. V rovnakej miere boli využívané modely 2-2-3 a model striedania po dlhšom časovom období. Pri modeli striedania po dlhšom časovom období išlo o striedania s dvojtýždňovým intervalom. Tento model starostlivosti sa nachádzal v 3 súdnych rozhodnutiach. V 2 súdnych rozhodnutiach bol deň striedania určený na nedeľu a v 1 Súdnom rozhodnutí bolo striedanie v pondelok. Naše výsledky korešpondujú s výsledkami výskumu (Pažitná, 2025), kde dvojtýždňový model starostlivosti uvádzajú ako menej využívaný model starostlivosti. Tento model odporúčame využívať iba pri starších deťoch, ktoré by absenciu dlhšieho kontaktu s jedným rodičom zvládli. Pri tomto modeli starostlivosti je však podľa nás veľmi dôležité motivovať dieťa ku kontaktu s rodičom, pri ktorom sa momentálne nenachádza. Či už prostredníctvom telefonického rozhovoru, formou SMS alebo videorozhovoru. Prípadne môže byť určené jedno popoludnie počas tohto 2 týždňového intervalu, kedy by mal rodič, ktorý aktuálne nemá dieťa v starostlivosti, možnosť kontaktu s dieťaťom. Model 2-2-3 sa nachádzal v 3 Súdnych rozhodnutiach. Tento model starostlivosti odporúčame najmä pri menších deťoch, u ktorých by dlhé časové odlúčenie (týždeň a viac) nebolo vhodné. Nie je dôležitý podľa nášho názoru len vek dieťaťa ale aj jeho schopnosť adaptácie, miera prispôsobivosti, odolnosť voči zmenám. Aj z výskumu Pažitnej (2025) vyplýva, že rodičia využívajú tento model striedavej osobnej starostlivosti hlavne pri menších deťoch. Tento model je malou obmenou modelu 3-4-4, ktorý bol určený Okresným súdom v Liptovskom Mikuláši iba v 1 prípade. Pri týchto intenzívnejších striedaniach starostlivosti o maloleté dieťa je z nášho pohľadu veľmi dôležité, aby rodičia vedeli medzi sebou veľmi dobre a vhodne komunikovať. Pri častom kontakte rodičov – pri odovzdávaní si dieťaťa je dôležité, aby dieťa nebolo v prostredí plnom stresu, aby nebolo vystavené častým hádkam rodičov. Dieťa aj malé je veľmi vnímavé a aj prípadne nervozity rodičov z blízkeho sa stretnutia vie veľmi ľahko vycítiť. Je podľa nás veľmi dôležité apelovať na rodičov, ktorý svoj rodičovský konflikt prekonali, aby výmeny (ak to je možné) prebiehali dnu v domácnosti, aby dieťa videlo rodičov spolu slušne komunikovať, aby striedanie starostlivosti o maloleté dieťa neprebiehalo ako pri doručovaní poštovej zásielky kuriérom. Avšak pri pretrvávajúcom konflikte rodičov je naopak žiaduce, aby odovzdávanie dieťaťa prebiehalo na neutrálnom území, vonku, na ulici, aby sa konflikt nevyostroval. Za rok 2024 bol Nesting model len v 1 Súdnom rozhodnutí v konaní. Nesting model vidíme ako veľmi perspektívny model striedavej osobnej starostlivosti o maloleté deti, ktorý je však z rozličných dôvodov len veľmi málo využívaný na Slovensku. Tieto výsledky potvrdzujú vyjadrenia advokáta Biskupiča (2019), ktorý zdôrazňuje, že v Slovenskej republike sa tento model vyskytuje výnimočne. Takýto návrh striedania je zároveň zaujímavý z hľadiska, že aj rodičia si vedia predstaviť stres, ktorý by dieťa pri striedaní

daní domácností zažívali a častokrát prehodnotia postoj k striedavej osobnej starostlivosti. Tento model starostlivosti vnímame ako ideálny z pohľadu dieťaťa a v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Dieťaťu by odpadol stres z presunov a striedania domácností, ktorý je tak veľmi zatažujúci a často krát ide o najväčšiu nevýhodu striedavej osobnej starostlivosti. Avšak s týmto modelom je spojených aj veľa nevýhod, alebo neriešiteľných situácií – napríklad nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie a chod 3 domácností, predchádzajúce bývanie u jedných rodičov, vytvorenie novej rodiny.

3.2.11 Záver a odporúčania pre prax

Cieľom tohto článku a realizovaného výskumu bola analýza využívania jednotlivých modelov striedavej osobnej starostlivosti o maloleté deti na Slovensku s dôrazom na časové intervaly a individuálne potreby dieťaťa. Na základe analýzy všetkých súdnych rozhodnutí Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši, ktoré nadobudli právoplatnosť v roku 2024, o rozhodnutí o striedavej osobnej starostlivosti sa preukázalo, že najčastejšie používaným modelom je týždenný model striedania, pričom výmeny prebiehajú najčastejšie v nedeľu alebo pondelok. Pre mladšie deti, vyžadujúce častejší kontakt s oboma rodičmi, sa využívajú modely 2-2-3 alebo 3-4-4, zatiaľ čo striedanie po dlhšom časovom období je vhodnejšie pre staršie deti. Nesting model sa v analyzovanom súbore využíval len výnimočne, avšak predstavuje perspektívny prístup poskytujúci vysoký stupeň stability a kontinuity pre dieťa, minimalizujúci stres z presunov medzi domácnosťami a podporujúci jeho pohodu. Niekedy však výber konkrétneho modelu závisí od zaužívaných vzorcov alebo obmedzenej informovanosti rodičov, a nie vždy reflektuje individuálne potreby dieťaťa. Z tohto dôvodu je kľúčové systematicky zvyšovať informovanosť rodičov a odborníkov, podporovať flexibilitu a prispôbenie modelov veku a psychickej zrelosti detí a zároveň rozvíjať komunikáciu medzi rodičmi. Na základe zistení apelujeme na vytvorenie odborného diskusného priestoru zameraného na zvýšenie povedomia a zlepšenie podmienok pre implementáciu rôznych modelov, s cieľom podporiť optimálny vývoj detí a udržanie kontaktu s oboma rodičmi. Takýto krok by mohol viesť k lepšiemu prispôbeniu modelov striedavej starostlivosti individuálnym potrebám detí a k efektívnejšej aplikácii rôznych variantov v praxi súdov a rodín.

Zoznam použitej literatúry

1. Bános. (2025). Osobná komunikácia.
2. Biskupič, M. (2019). Striedavá starostlivosť. Dostupné z <https://martinbiskupic.sk/striedava-starostlivost/>
3. Gašajová, M. (2025). Osobná komunikácia.
4. Hurtaľ, M. (n.d.). Zverenie mal. dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Dostupné z <https://www.hurtaľ.sk/zverenie-mal-dietata.html>
5. Levická, J., a kol. (2016). Teoretické východiská sociálnej práce. Trnavská univerzita v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce.
6. Liga otcov. (n.d.). Striedavá osobná starostlivosť o dieťa: Zborník odborných materiálov, rád, informácií a praktických skúseností o spoločnej porozvodovej starostlivosti o deti. Dostupné z <https://www.ligaotcov.eu/na-stiahnutie/>

7. Mátel, A., & Schavel, M. (2015). Teória a metódy sociálnej práce I (3. vyd.). Spoločnosť pre rozvoj sociálnej práce.
8. Michalíková, V. (2024). Zverenie dieťaťa do striedavej starostlivosti – ako je to v praxi? Dostupné z <https://www.akmv.sk/zverenie-dietata-do-striedavej-starostlivosti-ako-je-to-v-praxi/>
9. Payne, M. (1997). Modern social work theory (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
10. Pažitná, L. (2025). Models of alternating personal care in Liptov. In Recenzovaný zborník príspevkov interdisciplinárnej medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a odborných asistentov.
11. The Separation Guide. (2025). Helpful resources. Dostupné z <https://theseparation-guide.com.au/helpful-resources/?filter=Services&slug=posts%7Ccategories%7C71>
12. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. (2005). Zbierka zákonov Slovenskej republiky.

3.3 Zdieľané rodičovstvo a skúsenosti z 17 ročnej mediátorskej praxe

Shared Parenting and Experiences from 17 Years of Mediation Practice

PhDr. Miroslava Kristinová Wieckowska

mediátorka

Kocelova 17

821 08 Bratislava, Slovenská republika

E-mail: miroslava.kristinova@gmail.com

Abstrakt

Príspevok prináša reflexiu a poznatky zo sedemnásťročnej mediátorskej praxe v oblasti rodinných konfliktov, najmä v situáciách po rozvoze alebo rozchode rodičov. Autorka analyzuje emocionálne, spoločenské a systémové faktory, ktoré ovplyvňujú spory o zverenie dieťaťa do starostlivosti. Poukazuje na potrebu redefinovať pojem stability dieťaťa, podporovať dohody rodičov a uplatňovať prístup zameraný na dieťa, jeho potreby a vzťahy. Dôraz kladie na význam spolupráce rodičov, mediácie a rovnováhy vo výkone rodičovskej starostlivosti.

Kľúčové slová: zdieľané rodičovstvo, mediácia, zverenie dieťaťa, rodičovský konflikt, najlepší záujem dieťaťa, rodinné právo, stabilita dieťaťa

Abstract

The present contribution offers reflections and conclusions derived from seventeen years of professional experience in family mediation, specifically addressing post-divorce parental conflicts and shared parenting. The author undertakes an analysis of the emotional, social, and systemic factors that influence disputes between parents regarding child custody and care following separation. Emphasis is placed on the critical importance of communication, cooperation, and child-centered methodologies in the resolution of such conflicts. Furthermore, the text underscores the necessity of reconceptualising the definition of child stability and advocating for flexible, predictable care arrangements that safeguard the child's well-being and ensure secure attachments with both parents.

Keywords: shared parenting, mediation, child custody, parental conflict, child's best interest, family law, stability of the child

Úvod

Rozvod alebo rozchod rodičov predstavuje zásadnú premenu životného usporiadania rodiny. Partnerská rola sa končí, no rodičovská pokračuje. V tomto období vzniká potreba

vytvoriť nový model starostlivosti o dieťa – taký, ktorý rešpektuje jeho potreby, vzťahy a psychologickú stabilitu. Počas sedemnástich rokov mediátorskej praxe som sprevádzala stovky rodičov v procese hľadania dohody a čelila mnohým situáciám, kde sa ukázalo, že deti netrpia samotným rozvodom, ale konfliktom medzi rodičmi a stratou kontaktu s jedným z nich.

3.3.1 Príčiny rodičovských sporov

Najčastejším zdrojom eskalácie konfliktu býva boj o dieťa – o to, komu bude „zverené dieťa starostlivosti“. Tento boj je zriedkavo racionálny; častejšie má emocionálne, mocenské či ekonomické korene. Medzi najčastejšie dôvody patria:

- potreba kontroly a istoty jedného z rodičov,
- strach zo straty dieťaťa a identity rodiča,
- obavy o psychickú či fyzickú pohodu dieťaťa,
- ekonomické faktory a sociálne dávky,
- snaha udržať moc nad druhým rodičom prostredníctvom dieťaťa.

Tento boj má však devastujúci účinok na dieťa – spôsobuje mu stres, úzkosť, narušenie identity a zhoršenie správania. Deti sa ocitajú v lojalitnom konflikte, sú svedkami hádok a stávajú sa nástrojom moci.

3.3.2 Spoločenské a kultúrne faktory

V slovenskom prostredí pretrváva presvedčenie, že matka je „prirodzeným“ primárnym rodičom. Tento spoločenský stereotyp často vedie k nerovnováhe a k prehliadaniu schopností otcov. Významnú úlohu zohráva aj tlak širšej rodiny a okolia, ktoré môže posilňovať konfliktné správanie namiesto podpory spolupráce.

3.3.3 Systémové faktory a úloha práva

Tradičný právny model „zverenia dieťaťa jednému z rodičov“ vytvára súťaživosť a zvyšuje napätie. Rodičia bojujú o status „primárneho rodiča“, čo ich odvracia od skutočného záujmu dieťaťa. Často sa ako argument používa „stabilita prostredia“, no tá býva ne správne chápaná len ako jedno fyzické miesto pobytu. Skutočná stabilita dieťaťa spočíva v predvídateľnosti, emocionálnom bezpečí a kvalitných vzťahoch s oboma rodičmi. Stabilitu nemožno redukovat na „jednu izbu“ – dieťa potrebuje predovšetkým pokoj, prijatie a kontinuitu vo vzťahoch, nie výlučne jednu adresu.

3.3.4 Nová definícia stability dieťaťa

Navrhujem chápať stabilitu dieťaťa ako rovnováhu medzi prostredím, vzťahmi a emocionálnou istotou, nie ako statické miesto pobytu. Posudzovanie stability by malo zahŕňať:

- vzťahovú stabilitu – zachovanie kontaktu s oboma rodičmi,
- emocionálnu stabilitu – pocit prijatia, bezpečia a lásky,
- stabilitu režimu – pravidelný rytmus starostlivosti,
- sociálnu stabilitu – kontinuitu v školskom a komunitnom prostredí.

Takto definovaná stabilita podporuje riešenia, ktoré minimalizujú konflikty a chránia vzťah dieťaťa s oboma rodičmi.

3.3.5 Rola mediácie

Mediácia ponúka priestor, kde sa rodičia učia oddeliť partnerské zranenia od rodičovskej zodpovednosti. Skúsenosť ukazuje, že keď sa rodičia prestanú sústreďovať na „výhru“, začnú hľadať funkčný harmonogram starostlivosti. Príklad z praxe: v jednom prípade sa rodičia dieťaťa vo veku dvoch rokov dohodli na tzv. režime 2-2-3 – teda striedaní každé dva až tri dni. Tento model sa ukázal ako optimálny pre malé dieťa, ktoré potrebuje intenzívny kontakt s oboma rodičmi. Ako mediátor vnímam, že konflikt o dieťa nie je konfliktom o dieťa samotné, ale o nenaplnené potreby rodičov – potrebu uznania, moci či bezpečia. Skutočné „víťazstvo“ v tomto spore nikdy nepatrí rodičom, ale dieťaťu – ak sa podarí zachovať jeho vzťahy a pokojné prostredie.

3.3.6 Záver a odporúčania pre prax

Zdieľané rodičovstvo nie je len právny model, ale predovšetkým hodnotový rámec založený na spolupráci, dôvere a rešpekte. Na základe dlhoročnej praxe odporúčam:

- Zmeniť terminológiu – od „zverovania“ k „dohode o starostlivosti“.
- Redefinovať stabilitu – chápať ju ako emocionálnu a vzťahovú rovnováhu.
- Podporovať rodičovské dohody a mediáciu ako prvý krok, nie ako alternatívu.
- Posilniť vzdelávanie odborníkov (sudcov, advokátov, psychológov) v oblasti mediácie a práce s konfliktom.
- Uplatňovať flexibilitu podľa veku dieťaťa – krátke intervaly pre malé deti, vyvážené pre školákov, participáciu pre dospelých.
- Dieťa potrebuje oboch rodičov – nielen po stránke fyzickej, ale aj emocionálnej a identitnej. Rodičia, ktorí dokážu spolupracovať, vytvárajú pre svoje deti ten najstabilnejší domov – bez ohľadu na adresu.

Zoznam použitej literatúry

1. OSN. (1989). Dohovor o právach dieťaťa.
2. Zbierka zákonov ČSFR. (1991). Listina základných práv a slobôd (č. 23/1991 Zb.).
3. CEFL. (2007). Principles of European family law regarding parental responsibilities.
4. Kelly, J. B., & Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4).
5. Fidler, B. J., Bala, N., & Saini, M. (2013). Children who resist post-separation parental contact: A differential approach for legal and mental health professionals. Oxford University Press.

3.4 Cesta k novele Občianskeho zákonníka v Českej republike

The path to the amendment of the Civil Code in the Czech republic

Bohuslav Lenghardt

občiansky aktivista

OZ COCHEMSKÁ PRAX.sk

Kocelova 17

821 08 Bratislava, Slovenská republika

E-mail: bohuslav.lenghardt@gmail.com

Abstrakt

Príspevok poukazuje na cestu, ktorá predchádzala príprave novely Občianskeho zákonníka v Českej republike. Podľa autora príspevku ide o správnu cestu a je to jeden z dôvodov, prečo je schválená novela kvalitná. Novela zákona je pomerne široká, tento príspevok reaguje na zrušenie troch foriem starostlivosti o dieťa a zavedenie dočasného rozhodnutia.

Kľúčové slová: Rodina, dieťa, rodičia, rozvod, záujem dieťaťa, starostlivosť o dieťa

Abstract

The article focuses on the preparatory process preceding the amendment to the Civil Code in the Czech Republic. In the author's view, this was the correct approach and is one of the factors contributing to the high quality of the approved amendment. The legislative amendment is quite extensive, and this article specifically addresses the abolition of three forms of child care and the introduction of a temporary decision.

Keywords: family, child, parents, divorce, child's interest, care of child

3.4.1 Niekoľkoročná spolupráca odborníkov z rôznych profesií s otvorenou myslou

Novela Občianskeho zákonníka v Českej republike platná od 1.1.2026 zásadne mení úpravu fungovania rodiny po rozvode. Prináša nový pohľad na starostlivosť o deti, Ukončuje rozdeľovanie rodičov na toho, kto sa o dieťa stará a toho, kto sa s dieťaťom stýka. Rodičia sa budú o dieťa starať obaja a rovnocenne. Novela reaguje na problémy praxe, ktoré odborníci identifikovali v predchádzajúcich rokoch. Benefity nového znenia sú:

- lepšie naplnenie záujmov dieťaťa - najmä práva dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov, pomáha zachovať všetky dôležité vzťahy dieťaťa s blízkymi osobami;
- odstránenie jednej z prekážok na ceste k dohode – nebude potrebné, aby sa rodičia dohodli na forme starostlivosti o dieťa. V minulosti sa stávalo, že rodičia sa síce dohodli na tom, kto sa kedy o dieťa postará, ale mali problém dohodnúť sa, či dieťa bude

v osobnej starostlivosti matky, otca alebo v striedavej starostlivosti. Išlo o zbytočnú prekážku pri uzatváraní dohody a táto bola odstránená.

- odstránenie zbrane využívané v rodičovských sporoch – osobná starostlivosť jedného rodiča bola nezriedka zneužívaná na boj proti druhému rodičovi, na pomstu a sú prípady, kedy situácia končila zavrnutím rodiča dieťaťom;
- rovnoprávnosť rodičov, väčšia spravodlivosť – končí sa s nálepkovaním rodičov na rezidentný a nerezidentný, alebo rodič, ktorý sa o dieťa stará a rodič, ktorý sa s dieťaťom stretáva;
- návrat k normálu – je normálne, že sa o dieťa starajú obaja rodičia, malo by to tak byť vždy, samotný rozvod nemá byť dôvodom na to, aby sa o dieťa staral len jeden rodič.

3.4.2 Čo predchádzalo novele v ČR?

V krajine pôsobilo viacero odborníkov s otvorenou myslou. Od roku 2014 začala Markéta Nováková prostredníctvom iniciatívy Cochem.cz šíriť princípy Cochemskej praxe, ktorá je vo svete považovaná za najlepší spôsob hľadania porozvodovej úpravy rodinného usporiadania. Ústavný súd Českej republiky začal vydávať rozhodnutia, v ktorých usmerňoval súdy, aké kritéria je potrebné zohľadňovať pri rozhodovaní o rodičovských právach a povinnostiach na obdobie po rozvode. Keď nastúpil na Okresný súd v Novom Jičíne Vladimír Polák, zaujímal sa o iné prístupy k rodičovským sporom. Oboznámil sa s Cochemskou praxou a vo svojej práci začal niektoré prvky využívať. Prišiel s inštitútom „jiný soudní rok“, uprednostnením rodičovskej dohody a pomocou rodičom k tomu, aby dokázali uzatvoriť vlastnú dohodu, ktorá bude rodine vyhovovať. Viacerí ďalší sudcovia v Česku začali tiež experimentovať s prvkami Cochemskej praxe a pomocou rodičom k dohodám. Sociológ Petr Fučík začal skúmať striedavú starostlivosť po kvalitatívnej stránke. V spoločnosti sa stále viedli diskusie o tom, či je striedavá starostlivosť pre deti prospešná alebo nie, prípadne v ktorých prípadoch je prospešná. Pet Fučík svojou činnosťou pomohol k hľadaniu odpovedí na tieto otázky. Pre zlepšenie schopnosti rodičov uzatvárať vzájomné dohody v čase rozpadu ich vzájomného vzťahu je dôležité rodičov vzdelávať. Prof. Radek Ptáček a Mgr. Terezie Pemová z Národného inštitutu pro děti a rodinu vypracovali metodiku edukácie rodičov a postupne ju zavádzali na súdoch, ktoré prejavili záujem. Odborníci sa spájali, diskutovali, vymieňali si skúsenosti. Významnú úlohu zohrala Justičná akadémia v Kroměříži v organizovaní rodinnoprávnych sympózií. Boli zamerané na rôzne témy rodinnoprávnej agendy. Závery, ktoré boli prijaté na sympóziách, pomáhajú súdom pri rozhodovaní o deťoch. Pri návrhu znenia novely Občianskeho zákonníka sa uskutočnilo niekoľko stretnutí, vrátane konferencie „10 let interdisciplinární spolupráce v opatrovníckém řízení v ČR“ v poslaneckej snemovni Parlamentu Českej republiky v Prahe.

Transformácia rozvodovej agendy novelou Občianskeho zákonníka umožnili tieto faktory:

- otvorenosť odborníkov – ochota a schopnosť hľadať nové prístupy, nové pohľady,
- dôraz na záujem dieťaťa, nie na záujmy jednotlivých profesií, ktoré o rodine rozhodujú alebo s ňou pracujú,
- identifikácia problémov – kvalita novej zákonnej úpravy je dosiahnutá vďaka pomenovaniu skutočných problémov v praxi, ktoré spôsobovalo pôvodné znenie zákona,
- roky vzdelávania, hľadania návrhov, experimentovania,

- zdieľanie skúseností medzi odborníkmi – umožnilo rozšírenie a preverenie nových prístupov,
- vôľa zmeniť legislatívu – hoci nové prístupy situáciu v praxi zlepšili, ďalší pokrok bol brzdený nevyhovujúcimi ustanoveniami v zákone, preto bolo potrebné pristúpiť k zmene legislatívy; pri veľmi polarizovanej spoločnosti v oblasti starostlivosti o deti po rozvode ide o náročnú úlohu.

3.4.3 Ako bola tvorená novela

Vznikla zaujímavá a možno povedať aj unikátna situácia. Návrhy na zmenu prišli zdo-
la, avšak od odborníkov, ktorí s témou roky pracovali a boli konfrontovaní s výsledkami
svojej práce. Keďže im záležalo na tom, do akej miery deťom a rodinám pomáhajú, sna-
žili sa nájsť lepšie postupy. So záujmom diskutovali, vymieňali si skúsenosti. Ministerka
spravodlivosti Eva Decroix, ktorá bola v tom čase poslankyňou v parlamente, má s prob-
lematikou skúsenosti, nakoľko je advokátkou. Chopila sa iniciatívy a spolu s pracovník-
mi z ministerstva spravodlivosti spracovala nový koncept fungovania rodiny po rozvode.
Uvedenému odbornému postupu zodpovedá aj dôvodová správa, ktorá je kvalitne sprac-
ovaná a ponúka vysvetlenie mnohých otázok, ktoré budú iste vznikáť zavedením novej
filozofie do rozvodovej agendy.

3.4.4 Dôvodová správa k novele

V dôvodovej správe je opísaný aktuálny stav, sú identifikované problematické body,
dôvody problémov a vysvetlenie zavedených zmien. Niekoľko podstatných citácií z dôvo-
dovej správy, ktoré vysvetľujú potrebu zmien a odôvodňujú navrhnuté zmeny:

„Ačkoli stávající právní úprava stanoví, že oba rodiče mají rodičovskou odpovědnost,
zahrnující mimo jiné právo a povinnost o dítě pečovat, ... dochází rozvedem manželů, res-
pektive rozhodnutím soudu v případě rodičů, kteří spolu nežijí, k její faktické modifikaci
(zúžení) v rozsahu péče o dítě. Je-li dítě svěřeno do výlučné péče jednoho z rodičů, odebrá
se druhému rodiči právo a povinnost o dítě pečovat. Takové řešení nelze považovat za
vhodné, ledaže by byly dány závažné důvody, které by například odůvodňovaly rozhodnutí
soudu o omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti (§ 870 a 871 OZ). V takovém pří-
padě by však měl soud rozhodnout právě o omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti,
nemělo by docházet pouze k její faktické modifikaci.“

„Právo rodičů na péči o děti je chráněno i Listinou základních práv a svobod (srov. čl.
32 odst. 4). Ústavní soud v této souvislosti v konstantní judikatuře zdůrazňuje, že „je třeba
vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů“.

„Princip, podle něhož by rozvedem manželů nemělo docházet k modifikaci rodičov-
ských práv a povinností, zdůrazňuje i Principy evropského rodinného práva (princip 3:10),
podle nichž „Rodičovská odpovědnost by neměla být dotčena rozvedem nebo prohlášením
nicotnosti manželství nebo jiného formálního vztahu ani právní nebo faktickou rozlukou
rodičů.“

„Důsledkem stávajícího právního stavu je již zmíněné rozlišování „rodiče, který má
dítě v péči“ a „druhého rodiče“, který má pouze právo styku s dítětem. Bez soudního ome-
zení nebo zbavení rodiče rodičovské odpovědnosti by však i „druhý rodič“ měl mít právo

a povinnost o dítě pečovat. Uvedené rozlišování vede k psychologickému zdůrazňování
významu „prvního rodiče“ a umenšování významu „druhého rodiče“, ačkoli práva a povin-
nosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti jsou pro oba rodiče stejné.“ „Z výše uvedeného
tak vyplývá, že není dán žádný rozumný důvod a zřejmě ani zákonný podklad pro odlišení
tří forem péče, a zejména s tím související odlišení formy péče jednoho z rodičů (výlučná
péče) se stykem rodiče druhého. Obsah styku a osobní péče o dítě ve vymezeném čase se
překrývají a umělé rozlišování vede spíše k nežádoucímu prohloubení konfliktů v rodi-
cích, neboť odlišné označení přes zásadně stejný obsah vede k narušení rovnosti mezi
rodiči a často i k nežádoucímu zneužívání postavení jednoho z nich.“ „Navrhuje se zrušit
stávající rozlišování jednotlivých forem péče o dítě. Zejména dosud nejčastěji uplatňova-
né svěřování dítěte do péče jednoho z rodičů (v praxi nesprávně označované jako výlučná
péče) je nedůvodně spojeno se stigmatizací druhého rodiče, který je pasován do role toho,
komu náleží pouze právo styku s dítětem a pouze ve vztahu k němu je formálně rozho-
dováno o určení výživovací povinnosti, již však mají ze zákona oba rodiče. Rozlišování
jednotlivých forem péče o dítě tedy neplní žádnou relevantní funkci a samo se stává bez
vážného důvodu zdrojem konfliktu mezi rodiči.“

3.4.5 Rekodifikácia Občianskeho zákonníka Slovenskej republiky

Na Slovensku práve v tomto období prebieha rekodifikácia Občianskeho zákonníka. Mi-
nisterstvo spravodlivosti zverejnilo návrh, ktorý vypracovala pracovná skupina. Slovensko
sa zatiaľ neinšpirovalo českým prístupom. Pri porovnaní s novelou v Českej republike je
možné zistiť zásadné rozdiely.

V rámci rozvodovej agendy sa na Slovensku veľa nezmenilo:

- zostáva spoločná, striedavá a starostlivosť jedného rodiča,
- naďalej bude rozhodovať súd, rodičia sa síce budú môcť dohodnúť, avšak dohoda nie
je prioritou (až v ods. 6 v § 379),
- súd bude rozhodovať o úprave rodičovskej zodpovednosti na čas po rozvode, na-
miesto doterajšieho rozhodovania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností.

Podstata zostáva rovnaká ako v súčasnosti, nie je zjavné, akým spôsobom majú byť
obmedzené dnešné problémy v praxi. Slovensko sa v minulosti niekoľko krát inšpirovalo
českou legislatívou. V Česku je od roku 1998 možné zveriť deti do spoločnej aj striedavej
starostlivosti. Na Slovensku bol v roku 2005 schválený nový zákon o rodine, avšak nebola
doň zaradená spoločná ani striedavá starostlivosť. V roku 2010 rodičia prostredníctvom
poslancov presadili zavedenie striedavej starostlivosti, napriek nesúhlasnému stanovisku
ministerstva spravodlivosti a ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny. V roku 2023
pribudla na Slovensku spoločná starostlivosť, vďaka iniciatíve a tlaku poslankyne Kataríny
Hatrákovej. Nedávno Slovensko prevzalo tabuľku pre stanovenie výšky výživného práve
z Českej republiky, rozdiel je len v navýšení jednotlivých sadzieb o 30 percent. Inšpiruje sa
Slovensko včas novým konceptom rozhodovania o deťoch z Čiech? Vznik nového Občan-
skeho zákonníka je ideálnou príležitosťou.

Zoznam použitej literatúry

1. Jasné, tu sú tie posledné zdroje zoradené abecedne podľa autorov/názvov (podľa APA):
2. Fučík, P. (2023). Výzkum střídavé péče: Aktuálně k výzkumu. Dostupné z <https://evs.fss.muni.cz/vyzkum-stridava-pece/aktualne-k-projektu>
3. Justiční akademie. (2025). Judikatura ke 3. rodinněprávnímu sympoziu [studijní materiál]. Dostupné z https://ja.gov.cz/images/rodinnepravni-sympozium/ANO_AKTUAL-NI_2025/3_symposium_priloha_1_judikatura.pdf
4. Justiční akademie. (n.d.). Rodinněprávní sympozia Justiční akademie. Dostupné z <https://ja.gov.cz/vzdelavani/rodinne-pravni-sympozia-justicni-akademie>
5. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. (n.d.). Rodičovský plán. Dostupné z <https://msp.gov.cz/documents/39209/1040655/Rodicovsky%20plan.pdf/eddfb134-bf7b-4eb7-9d99-1f02cd02a07a>
6. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. (2025). Návrh Občianskeho zákonníka (§ 379 a 380). Dostupné z <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2025/09/Navrh-Obcianskeho-zakonnika.pdf>
7. Nováková, M. (n.d.). Cochem.cz [webová stránka]. Dostupné z <https://www.cochem.cz>
8. Parlament České republiky. (2025). Návrh zákona č. 268/2025 Sb. včetně důvodové zprávy. Dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=243039>
9. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodině a o změně a doplnění některých zákonů. (2005). Zbierka zákonů Slovenskej republiky. § 24, § 25. Dostupné z <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20250801>
10. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. (2012). § 907. Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z <https://www.e-sbirka.cz/sb/2012/89?zalozka=text>
11. Zákon č. 268/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. (2025). Sbírka zákonů České republiky. Dostupné z <https://www.e-sbirka.cz/sb/2025/268?zalozka=text>

3.5 Ak sa už rozvádzať, tak radšej v Martine než v Starej Ľubovni

If You Have to Divorce, Better in Martin than in Stará Ľubovňa

Ing. Miroslav Sabol

občiansky aktivista - svojpomocná rodičovská skupina

Slovenská republika

E-mail: spolocnastarostlivost@gmail.com

Abstrakt

Príspevok prináša skúsenosti rodičov zo svojpomocnej rodičovskej skupiny s konaním na rodinných súdoch na Slovensku. Na základe reálnych prípadov porovnáva prax v rôznych okresoch, konkrétne v Martine a v Starej Ľubovni. Zistenia ukazujú výrazné rozdiely v prístupe sudcov k zdieľanému rodičovstvu, rodičovskej spolupráci a zásade najlepšieho záujmu dieťaťa. Kým súd v Martine častejšie podporuje zapojenie oboch rodičov, prax v Starej Ľubovni má stále tendenciu uprednostňovať výlučnú starostlivosť matky. Príspevok poukazuje na potrebu zjednotenia súdnej praxe a zavedenia legislatívnych a metodických nástrojov, ktoré zabránia nerovnému prístupu k rodičom a ich deťom v závislosti od miesta konania.

Kľúčové slová: zdieľané rodičovstvo, zverenie dieťaťa, prax rodinných súdov, nerovný prístup, Slovensko

Abstract

This paper examines the experiences of parents within a self-help parenting group concerning family law proceedings in Slovakia. Utilizing specific case studies, it contrasts the practices observed in different district courts, specifically those in Martin and Stará Ľubovňa. The results highlight notable disparities in the judicial approach to shared parenting, parental cooperation, and the paramount principle of the best interests of the child. While the Martin court frequently advocates for the substantial involvement of both parents, the judicial precedent in Stará Ľubovňa continues to predominantly favor exclusive custody for mothers. The study underscores the necessity for greater harmonization of judicial practice and the implementation of legislative and methodological instruments designed to prevent the disparate treatment of parents and their children based solely on the court's geographical location.

Keywords: shared parenting, custody, family court practice, unequal treatment, Slovakia

Úvod

Skúsenosti rodičov z našej svojpomocnej skupiny ukazujú, že výsledok konania o zverenie dieťaťa sa na Slovensku často líši nie podľa obsahu spisu či záujmu dieťaťa, ale podľa toho, na ktorý súd sa rodičia dostanú.

1. OS Martin 87
2. OS Malacky 83
3. OS Pezinok 63
4. OS Trenčín 57
5. OS Trnava 57
6. OS Komárno 55
7. OS Liptovský Mikuláš 53
8. OS Dunajská Streda 50
9. MS Bratislava II 43
10. OS Rožňava 31
11. OS Prešov 31
12. OS Banská Bystrica 31
13. OS Žilina 30
14. OS Zvolen 29
15. OS Nitra 28
16. OS Galanta 24
17. OS Spišská Nová Ves 24
18. OS Námestovo 23
19. OS Poprad 21
20. OS Prievidza 20
21. MS Košice 19
22. OS Žiar nad Hronom 17
23. OS Lučenec 17
24. OS Nové Zámky 16
25. OS Senica 16
26. OS Humenné 15
27. OS Levice 15
28. OS Michalovce 15
29. OS Rimavská Sobota 13
30. OS Trebišov 11
31. OS Vranov nad Topľou 10
32. OS Bardejov 7
33. OS Stará Ľubovňa 2

Obrázok č. 1

Hodnotenie okresných a mestských súdov podľa kritéria zverenia detí v rozvodovom konaní do osobnej starostlivosti obidvoch rodičov (v %).

Na príklade okresov Martin a Stará Ľubovňa sa ukazujú zásadné rozdiely.

Martin: Sudcovia častejšie podporujú spoločnú alebo striedavú starostlivosť. V odôvodneniach rozhodnutí sa objavuje odkaz na potrebu zachovania vzťahu dieťaťa k obom rodičom, snaha motivovať rodičov k spolupráci a rešpektovanie najlepšieho záujmu dieťaťa ako hodnoty nadradenej záujmom rodičov. Rodičia majú väčšiu šancu na spravodlivé posúdenie ich prípadu.

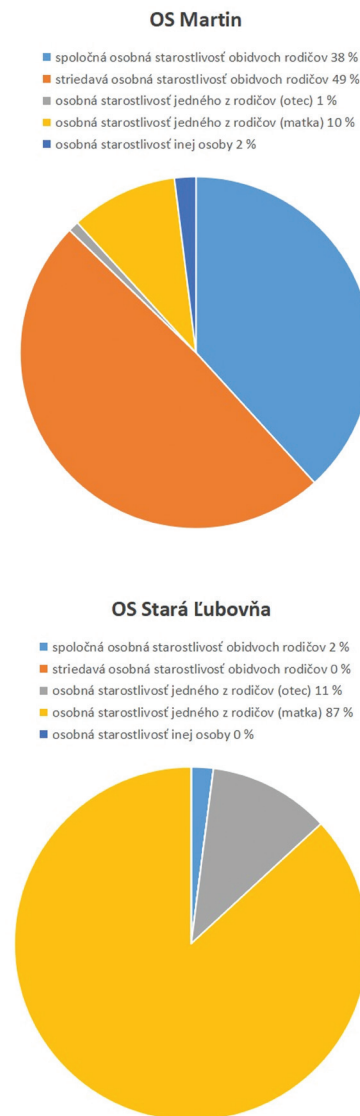
Obrázok č. 2

Zverenie detí okresným súdom Martin v rozvodovom konaní do osobnej starostlivosti – právoplatné rozhodnutia v rokoch 2023 a 2024 (v %).

Stará Ľubovňa: Prax je stále prevažne matkofilná. Dieťa sa najčastejšie zveruje do osobnej starostlivosti matky a otec sa redukuje na návštevníka s presne stanoveným časom kontaktu. Argumentácia často prezentuje záujem matky ako „záujem dieťaťa“. V prípadoch, kde dochádza k tzv. „vymazávaniu rodiča“, nie je podľa rodičov dostatočná ochrana zo strany súdu.

Obrázok č. 3

Zverenie detí okresným súdom Stará Ľubovňa v rozvodovom konaní do osobnej starostlivosti – právoplatné rozhodnutia v rokoch 2023 a 2024 (v %).

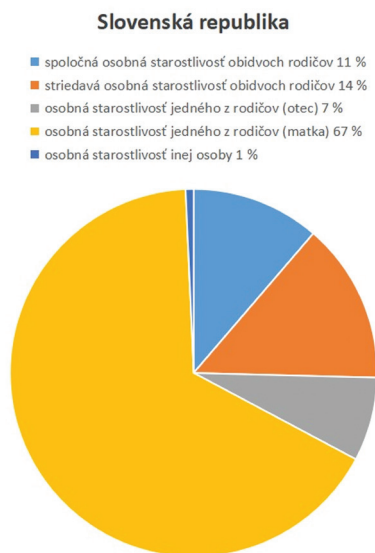
Tieto rozdiely vedú k nerovnosti rodičov len na základe geografického faktora. Je zjavné, že Slovensko potrebuje:

- Legislatívnu úpravu, ktorá jasne predpokladá rovnocennú starostlivosť oboch rodičov ako základný model po rozchode.
- Metodické usmernenia pre sudcov, aby sa zabránilo diametrálne odlišným prístupom v rôznych regiónoch.
- Vzdelávanie v oblasti psychológie detí, aby sudy lepšie rozumeli škodlivým dôsledkom jednostrannej starostlivosti a vymazávania rodiča.

Naša skúsenosť potvrdzuje, že aj v rámci jedného štátu môžu rodičia čeliť úplne rozdielnym výsledkom, čo vyvoláva pocit nespravodlivosti a naruša dôveru v justíciu. Ak sa už rozvádzať, potom je to pre dieťa i rodičov na Slovensku stále „výhodnejšie“ v Martine než v Starej Ľubovni. Tento stav je neudržateľný a volá po systémovej zmene.

Obrázok č. 4

Zverenie detí okresnými a mestskými súdmi v rozvodovom konaní do osobnej starostlivosti – právoplatné rozhodnutia v rokoch 2023 a 2024 (v %).

Obrázok č. 5

Veľkosť súdov podľa počtu zverených detí v rozvodovom konaní – právoplatné rozhodnutia v rokoch 2023 a 2024.

1. OS Nitra najväčší gigasúd 569
2. OS Poprad najväčší gigasúd 511
3. OS Banská Bystrica najväčší gigasúd 503
4. OS Prievidza väčší megasúd 450
5. OS Lučenec veľký kilosúd 359
6. OS Zvolen veľký kilosúd 347
7. OS Rimavská Sobota veľký kilosúd 339
8. OS Žilina stredný súd 317
9. OS Prešov stredný súd 270
10. OS Nové Zámky malý milisúd 237
11. OS Galanta malý milisúd 221
12. OS Žiar nad Hronom malý milisúd 218
13. OS Trebišov malý milisúd 209
14. MS Košice menší mikrosúd 149
15. OS Michalovce menší mikrosúd 143
16. OS Bardejov menší mikrosúd 133
17. OS Trenčín menší mikrosúd 129
18. OS Rožňava menší mikrosúd 127
19. OS Senica menší mikrosúd 116
20. až 21. MS Bratislava II menší mikrosúd 106
20. až 21. OS Humenné menší mikrosúd 106
22. OS Martin najmenší nanosúd 102
23. OS Stará Ľubovňa najmenší nanosúd 99
24. OS Spišská Nová Ves najmenší nanosúd 97
25. OS Vranov nad Topľou najmenší nanosúd 81
26. OS Liptovský Mikuláš najmenší nanosúd 70
27. OS Dunajská Streda najmenší nanosúd 64
28. OS Komárno najmenší nanosúd 49
29. OS Námestovo najmenší nanosúd 47
30. OS Trnava najmenší nanosúd 42
31. OS Malacky najmenší nanosúd 30
32. až 33. OS Levice najmenší nanosúd 27
32. až 33. OS Pezinok najmenší nanosúd 27

Zoznam použitej literatúry

1. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. (2025). Sprístupnenie informácie sp. zn. 289/2024-142-I (Zverenie_dieťaťa_2023.xlsx) a sp. zn. 330/2025-47-I (Zverenie_dieťaťa_2024.xlsx) [Nezverejnený interný dokument].

IV.

Vybrané limity a analýza modelov rodičovskej starostlivosti

Cieľom štvrtej časti publikácie je kriticky preveriť, či sa na Slovensku inštitúty profesionálneho rodičovstva a striedavej osobnej starostlivosti skutočne uplatňujú v súlade s princípom najlepšieho záujmu dieťaťa a kde sú ich limity. Prvý príspevok sa usiluje komparatívne zmerať slovenskú prax voči štandardom EÚ a Rady Európy. Cieľom je identifikovať systémové deficity (najmä absenciu kontinuálnej odbornej podpory, supervízie, psychohygieny a povinnej mediácie) a formulovať konkrétne návrhy reforiem, ktoré by posilnili kvalitu starostlivosti a reálnu deinštitucionalizáciu. Druhý príspevok príspevok sa zameriava na špecifickú rizikovú podskupinu, zdieľané rodičovstvo v kontexte závislosti. Cieľom je ukázať, že SOS v prípade aktívnej alebo nedostatočne liečenej závislosti naráža na hranice svojej legitímnosti. Text chce prepojiť psychologické poznatky, sociálnu diagnostiku a judikatúru a dospieť k jasnému záveru: ochrana dieťaťa, jeho bezpečia a vzťahovej väzby musí mať prednosť pred formálnou rovnosťou rodičovských práv.

4.1 Komparatívna analýza deficitov profesionálneho rodičovstva a striedavej osobnej starostlivosti voči štandardom EÚ a princípu Najlepšieho záujmu dieťaťa

Comparative Analysis of the Deficits in Professional Parenting and Shared Custody in Relation to EU Standards and the Principle of the Best Interests of the Child

PhDr. Richard Keklak, PhD.

prodekan

Paneurópska vysoká škola

Fakulta masmédií - Ústav masmediálnej a marketingovej komunikácie

Tomášikova 20

821 02 Bratislava, Slovenská republika

E-mail: richard.keklak@paneurouni.com

Abstrakt

Štúdia analyzuje systémové deficity profesionálneho rodičovstva a striedavej osobnej starostlivosti na Slovensku v porovnaní so štandardmi Európskej únie a princípom Najlepšieho záujmu dieťaťa (NZD). V teoretickom rámci identifikuje dva kľúčové inštitúty – profesionálne rodičovstvo ako nástroj deinštitucionalizácie a striedavú osobnú starostlivosť ako porozvodový model. Komparatívna analýza poukazuje na nedostatok kontinuálnej odbornej podpory, supervízie a psychohygieny profesionálnych rodičov, ako aj na absenciu povinnej pred-súdnej mediácie pri SOS, čo vedie k sekundárnej traumatizácii detí. Slovenský systém síce disponuje legislatívnym ukotvením (Zákon č. 376/2022 Z. z. a Zákon o rodine), no zaostáva v implementácii mäkkej infraštruktúry a integrovaných psychosociálnych služieb. Štúdia odporúča posilniť nezávislú supervíziu, špecializované vzdelávanie, metodické ukotvenie vzťahovej väzby a zaviesť povinnú mediáciu, čím by sa zvýšila kvalita starostlivosti a naplnil princíp NZD v súlade s európskymi trendmi.

Kľúčové slová: profesionálne rodičovstvo, striedavá osobná starostlivosť, najlepší záujem dieťaťa, deinštitucionalizácia, mediácia, supervízia, služby, právo, deti, trauma

Abstract

The present study undertakes a rigorous analysis of the systemic deficiencies evident within the institutions of professional parenting and shared custody in the Slovak Republic, juxtaposed against established European Union standards and the fundamental principle of the Best Interests of the Child (BIC). The theoretical framework delineates two pivotal institutional subjects: professional parenting, conceived as a vehicle for deinstitutionalization, and shared custody, operating as a post-dissolution parental ar-

rangement. Comparative analysis reveals notable shortcomings, specifically the absence of continuous professional support, adequate supervision, and self-care mechanisms for professional parents, alongside the lack of mandatory pre-litigation mediation in shared custody proceedings. This procedural deficit frequently culminates in the secondary traumatization of children involved. Notwithstanding the existence of foundational national legislation (Act No. 376/2022 Coll. and the Family Act), the Slovak system demonstrates a substantial implementation deficit concerning 'soft infrastructure' and integrated psychosocial service provision. Accordingly, the study advocates for the implementation of measures including: the strengthening of independent supervisory bodies, the provision of specialized training, the establishment of a robust methodological anchoring for attachment-based approaches, and the introduction of mandatory mediation. These proposed interventions are posited to enhance the quality of care and ensure the consistent realization of the BIC principle, thereby aligning the national system with contemporary European trends.

Keywords: professional parenting, shared custody, best interests of the child, deinstitutionalization, mediation, supervision, services, law, children, trauma

4.1.1 Kontextuálne rámce problematiky

4.1.1.1 Teoretická dekonštrukcia rodičovskej starostlivosti v postmodernej dobe

Súčasná rodina v stredoeurópskom kontexte prechádza významnými štrukturálnymi a dynamickými zmenami. Tradičná nukleárna rodina vzdelaných partnerov, často s malým počtom detí a s oboma rodičmi zamestnanými, čelí neustálej hrozbe rozpadu. Môžeme povedať, že tieto trendy už desaťročia čelia akcelerovaným rýchlo sa meniacim trhom a ideológiou permanentnej potreby niečoho nového, vedú k nárastu nestability rodinných štruktúr.²¹ V reakcii na rozpad primárnych rodinných systémov sa zvyšuje dôležitosť alternatívnych foriem starostlivosti. V tomto kontexte vystupuje do popredia sociálna práca, psychológia, a právo ako kľúčové vedné disciplíny, ktoré sa zaoberajú etiológiou porúch rodiny. Sociálny pracovník je profesionálne pripravovaný na kvalifikovanú intervenciu s cieľom pomôcť rodine riešiť náročné životné situácie.²² Náš pohľad na problematiku sa preto teoreticky zameriava na dva diametrálne odlišné, no systémovo prepojené inštitúty, ktoré zabezpečujú starostlivosť o dieťa v krízových situáciách: profesionálne rodičovstvo (ako forma náhradnej starostlivosti) a striedavá osobná starostlivosť (ako forma starostlivosti po separácii rodičov).

21. Toffler, A. (1992). Šok z budúcnosti. (S. Mundil, prekl.). Práce. (Pôvodné dielo vydané 1970).

22. sociálna práca s rodinou - Vssvalzbety-mgr1, (cit. 22. októbra, 2025), https://vssvalzbety-mgr1.wbl.sk/sp_s_rodinou-gabura_sp_s_rodinou.pdf

4.1.2 Právny a politický rámec EÚ: princíp Najlepšieho záujmu dieťaťa

Kľúčovým nadradeným princípom vo všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa detí – či už v náhradnej starostlivosti alebo pri usporiadaní porozvodových vzťahov – je Najlepší záujem dieťaťa (NZD).²³ Súd alebo iný orgán musí zohľadniť vek maloletého, jeho citové väzby k rodičom, vývinové potreby a stabilitu výchovného prostredia. Európska únia (EÚ) a Rada Európy (CoE) aktívne formujú politický rámec s cieľom zabezpečiť vysokú kvalitu starostlivosti a spravodlivosť pre deti. Európska záruka pre deti (European Child Guarantee) odporúča členským štátom zabezpečiť deťom v núdzi, vrátane tých v alternatívnej starostlivosti, bezplatný a efektívny prístup ku kľúčovým službám, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.²⁴ Politika EÚ sa tiež intenzívne zameriava na deinštitucionalizáciu starostlivosti, podporujúc prechod z ústavnej starostlivosti na komunitnú a rodinnú starostlivosť. Okrem toho sa čoraz viac kladie dôraz na princípy Child-friendly justice (spravodlivosť priaznivá k deťom) a na zohľadňovanie hlasu dieťaťa v súdnych a opatrovníckych konaniach.²⁵

4.1.3 Ciele štúdie a metóda komparatívnej analýzy

Cieľom štúdie je kritická komparácia súčasného stavu profesionálneho rodičovstva a striedavej osobnej starostlivosti na Slovensku voči existujúcim štandardom a osvedčeným postupom v členských krajinách EÚ a odporúčaniam Rady Európy. Zámerom je identifikovať konkrétne systémové deficity, najmä v oblasti odbornej a psychosociálnej podpory, riešenia konfliktov a právnej ochrany, v ktorých Slovensko zaostáva za medzinárodnými trendmi. Štúdia je koncipovaná ako teoretický príspevok k možným úpravám systému zameraného na NZD.

4.1.4 Profesionálne rodičovstvo a výzva profesionalizácie starostlivosti

4.1.4.1 Charakteristika a právne ukotvenie profesionálneho rodičovstva v SR

Profesionálne rodičovstvo na Slovensku predstavuje prácu, za ktorú je vyplácaná mzda, a je definované ako profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.²⁶ Tento inštitút je právne ukotvený zákonom č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch, ktorý upravuje právne vzťahy a výkon práce profesionálneho náhradného rodiča.²⁷ Výkon práce zahŕňa poskytovanie starostlivosti dieťaťu alebo plnoletej fyzickej osobe do 25

23. Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu ... - Ceit.sk, (cit. 21. októbra, 2025), https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfio/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf

24. Peer Review on „Furthering quality and accessibility of Foster Care ...“, (cit. 22. októbra, 2025), <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24357&langId=en>

25. The EU Strategy on the Rights of the Child and the European Child Guarantee, otvorené októbra 22, 2025, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_en

26. Pozitíva a negatíva profesionálneho rodičovstva a jeho charakteristika - Prohuman, (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.prohuman.sk/socialna-praca/pozitiva-a-negativa-profionalneho-rodicovstva-a-jeho-charakteristika>

27. 376/2022 Z. z. Zákon o profesionálnych náhradných rodičoch | Aktuálne znenie, (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2022-376>

rokov v domácom prostredí profesionálneho rodiča (v dome/byte poskytnutom Centrom pre deti a rodiny alebo v jeho vlastnom) a plnenie ďalších pracovných povinností.²⁸ Záujemca o výkon práce profesionálneho rodiča musí spĺňať predpoklady ako spôsobilosť na právne úkony, vek minimálne 25 rokov, bezúhonnosť a kvalifikačný predpoklad, pričom absolvovanie prípravy na náhradnú starostlivosť je povinné. Prípravu môžu vykonávať akreditované subjekty, ako napríklad Návrat, o. z., alebo Detské centrum Slovensko.²⁹ Je dôležité zdôrazniť, že starostlivosť o dieťa v profesionálnej rodine nie je považovaná za ďalšiu formu náhradnej rodinnej starostlivosti v zmysle zákona, pretože medzi profesionálnym rodičom a dieťaťom nevzniká priamy právny vzťah.³⁰

4.1.4.2 Odborné a psychologické nároky profesionálneho rodičovstva

Profesionálne rodičovstvo je mimoriadne náročné. Vyžaduje si vysokú mieru adaptácie na realitu a prevzatie zodpovednosti za deti s často komplexnými potrebami. Medzinárodné štúdie identifikujú, že vysokokvalitní pestúnski a profesionálni rodičia majú charakteristiky zahŕňajúce vysokú sociálnu podporu, vysokú úroveň perspektívneho myslenia, empatiu, nádej a zručnosti v riešení problémov.³¹ Profesionálni rodičia na Slovensku preto potrebujú neustále špecializované vzdelávanie. Predpokladáme, že aj v súčasnosti oceňujú najmä praktické informácie o špecifických témach, ktoré priamo súvisia s traumami detí z biologického prostredia – ide o prejavy fetálno-alkoholového syndrómu (FAS), špecifiká starostlivosti o deti drogovu závislých rodičov, psychickú depriváciu, či prístup k týraným a zneužívaným deťom, tak ako tomu bolo aj v minulých rokoch.³² Z výziev a požiadaviek profesionálnych rodičov sa tak ako po minulé roky, tak aj v súčasnosti stávajú najviac rezonujúcimi kľúčovými témami vzťahová väzba, jej význam pre zdravý duševný vývin dieťaťa a zvládanie dilem vyplývajúcich zo životnej histórie a súčasných aktivít biologickej rodiny.

4.1.4.3 Kritický deficit v SR: systém odbornej podpory a psychohygiena

Analýza potrieb profesionálnych rodičov na Slovensku už pred 10 rokmi odhalila kritické nedostatky v oblasti mäkkej infraštruktúry – konkrétne v kontinuálnej odbornej podpore a psychohygienickej prevencii. Hoci systém jednotňového vzdelávania je oceňovaný, nemôže nahradiť deficit priebežnej odbornej podpory.³³ Domnievame sa, že aj v súčasnosti, aj keď sa nevieme oprieť o relevantné dáta, má vysokú prioritu potreba dostupné-

28. tamtiež

29. Profesionálne rodiny > ÚPSVaR, otvorené októbra 22, 2025, https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/rodi-na-opatrenia-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately/socialno-pravna-ochrana-deti/profesionalne-rodiny.html?page_id=12846

30. tamtiež

31. Identifying Future Effective Foster Parent Characteristics: Using the Casey Foster Family Assessment, (cit. 20. októbra, 2025), <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=4266&context=dissertations>

32. Vzdelávanie a život v profesionálnej rodine | Návrat o.z., (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.navrat.sk/aktualita/vzdelavanie-a-zivot-v-profesionalnej-rodine/>

33. tamtiež

ho individuálneho poradenstva, podporných skupín, možnosti účasti na terapeutických programoch a najmä pravidelnej bezplatnej nezávislej supervízie pre profesionálnych rodičov.

Vychádzajúc z rozhovorov profesionálnych rodičov a podporujúc tieto tvrdenia aj dátami z minulých rokov, tak najzávažnejším nedostatkom je manažment emócií a vzťahovej väzby. Profesionálni rodičia si mnohokrát potrebujú ujasniť rolu, ktorú zohrávajú v živote dieťaťa, a obávajú sa, že silné pripútanie dieťaťa voči nim bude odbornými pracovníkmi (zamestnávateľom alebo úradu) označené ako profesionálne zlyhanie.³⁴ Tento paradox predstavuje systémové zlyhanie, pretože devaluje emocionálnu väzbu, ktorá je nevyhnutná pre vytvorenie bezpečného, rodinného prostredia. Ak je práca s prirodzeným fenoménom vzťahu v systéme spojená so strachom zo sankcie, profesionálne rodičovstvo stráca terapeutický potenciál a namiesto deinštitucionalizácie zostáva len formálnou náhradou ústavnej starostlivosti. Téza psychohygieny profesionálneho rodiča ako človeka pracujúceho v pomáhajúcej profesii bola na základe výsledkov skôr realizovaných prieskumoch dokonca označená za „novooobjavenú“, čo podčiarkuje historické zanedbávanie prevencie vyhorenia a starostlivosti o duševné zdravie kľúčových zamestnancov.³⁵

4.1.4.4 Komparatívny pohľad EÚ: štandardy profesionalizácie a integrovaná podpora

V porovnaní s EÚ trendmi, kde je foster care (pestúnska starostlivosť) vnímaná ako životaschopná alternatíva inštitucionálnej starostlivosti, Slovensko zaostáva v implementácii komplexných podporných systémov.³⁶ V rámci EÚ majú profesionálni opatrovatelia zvyčajne pravidelný zamestnanecký status, platia sociálne príspevky a majú nárok na sociálne poistenie, pričom sa od nich očakáva splnenie vyšších štandardov školenia. Krajiny ako Chorvátsko zaviedli schému profesionálnych opatrovateľov (Professional carers) v roku 2019 na finančnú podporu rodín a zvýšenie kvality starostlivosti, najmä pre deti so špeciálnymi potrebami.³⁷ Na Slovensku existuje schéma profesionálnych opatrovateľov, ale pod iným názvom a právnym rámcom než „professional carers“. Táto oblasť je upravená najmä Zákom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a Zákom č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci. Preto schéma „professional carers“ je označovaná ako „opatrovateľská služba“ a osoby, ktoré ju vykonávajú, sú označované ako „opatrovatelia“ alebo „opatrovateľky“. V rámci EÚ sa pojem „professional carers“ môže vzťahovať aj na profesionálnych rodičov (foster carers), pretože Foster Care je vnímané ako profesionálna činnosť – v mnohých krajinách EÚ sa pestúnska alebo profesionálna starostlivosť považuje za kombiná-

34. Vzdelávanie a život v profesionálnej rodine | Návrat o.z., (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.navrat.sk/aktualita/vzdelavanie-a-zivot-v-profesionalnej-rodine/>

35. tamtiež

36. Peer review on „Furthering quality and accessibility of Foster Care Service in Croatia“ Online, 20-21 May 2021 - European Commission, (cit. 22. októbra, 2025), <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24119&langId=en>

37. Peer Review on „Furthering quality and accessibility of Foster Care ...“, (cit. 22. októbra, 2025), <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24357&langId=en>

Tabuľka 1 Komparácia podpory a profesionalizácie náhradnej starostlivosti (SR vs. EÚ štandardy)

Aspekt profesionalizácie	Súčasný stav v SR (Deficity)	Štandard EÚ / Najlepšia prax	Možný dopad deficitu v SR
Pracovno-právny status	Vzťah podľa Zákonníka práce.	Plne integrovaný zamestnanecký status, vysoké štandardy školenia a sociálne zabezpečenie.	Potenciálna demotivácia pre starostlivosť o staršie deti a nižšia atraktivita profesie.
Kontinuálna odborná podpora	Deficit priebežnej podpory, individuálneho poradenstva a supervízie.**	Pravidelná, bezplatná, nezávislá supervízia a komplexné, integrované služby multi-disciplinárnych tímov	Vysoké riziko vyhorenia, profesionálna izolácia, znižovanie kvality starostlivosti.
Manažment vzťahovej väzby	Strach profesionálnych rodičov, že silné pripútanie dieťaťa bude označené za profesionálne zlyhanie.	Explicitné uznanie dôležitosti väzby a špecializované vzdelávanie pre zvládanie prechodov.	Emocionálny odstup PR; deti nedostávajú potrebné bezpečné pripútanie; zlyhanie deinštitucionalizácie.
Deinštitucionalizácia špeciálnych potrieb	Legislatíva (Z. 376/2022) reaguje na potrebu úprav pre deti so znevýhodnením.	Finančná a odborná podpora pre profesionálne schémy pre deti s vážnym znevýhodnením v súlade s Child Guarantee.	Pomalé a neefektívne umiestňovanie detí s komplexnými potrebami do rodinného prostredia.
** Zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch bol naposledy novelizovaný zákonom č. 141/2025 Z. z., ktorý bol schválený 29. mája 2025 a nadobudol účinnosť 15. júla 2025. Podľa § 18 ods. 1 písm. b) zákona je profesionálny náhradný rodič povinný zúčastňovať sa supervízie, ktorú zabezpečuje centrum pre deti a rodiny. Zákon zároveň stanovuje, že: Supervízia musí byť nezávislá, t. j. vedená kvalifikovaným odborníkom, ktorý nie je v pracovnom pomere s centrom. Musí byť bezplatná pre profesionálneho náhradného rodiča. Je pravidelná, pričom frekvencia a forma supervízie sa upravuje internými predpismi centra a pracovnou zmluvou.			

ciu rodičovskej a profesionálnej roly. Foster carers sú často označovaní ako „professional parents“ alebo „professionalized foster families“ a musia absolvovať odbornú prípravu a spĺňať kvalifikačné požiadavky.^{38, 39} Európske smernice (napr. Directive (EU) 2019/1158) používajú pojem „parents and carers“ v širšom zmysle, ktorý zahŕňa aj osoby poskytujúce starostlivosť deťom v rámci náhradnej rodinnej starostlivosti. Niektoré národné legislatívy (napr. Malta) výslovne definujú „foster carer“ ako osobu schválenú na pestúnsku starostlivosť a poskytujú jej práva na „foster carers’ leave“.⁴⁰ Profesionalizácia pestúnskej

starostlivosti je trendom v EÚ a existujú modely „professionalized foster family“, ktoré sú určené pre deti so špeciálnymi potrebami a vyžadujú vyššiu úroveň odbornosti a odmeňovania.⁴¹ Osvedčené postupy EÚ zdôrazňujú dôležitosť integrovaného modelu podpory: špecializované podporné služby sú poskytované prostredníctvom multi-disciplinárnych tímov, ktoré ponúkajú školenia, individuálne poradenstvo a psychologické konzultácie. Hoci aj na Slovensku existuje legislatívna snaha zlepšiť starostlivosť o deti so zdravotným znevýhodnením (napr. novela zákona 376/2022 Z. z. rieši príspevky na pomôcky a bezbariérové úpravy)⁴², pomalé tempo a nedostatok odbornej podpory bráni rýchlemu a kvalitnému umiestňovaniu detí s komplexnými potrebami do rodinného prostredia v súlade s Európskou zárukou pre deti. Neefektívna podpora znamená, že náročné prípady často zostávajú v inštitúciách, čo obmedzuje dosah deinštitucionalizačného úsilia. Tabuľka 1 sumarizuje kľúčové rozdiely medzi slovenským systémom a medzinárodne uznávanými štandardmi.

4.1.5 Striedavá osobná starostlivosť (SOS) a výzva efektívneho riešenia rodičovského konfliktu

4.1.5.1 Inštitút SOS a jej právne aspekty

Striedavá osobná starostlivosť (SOS) bola zavedená do slovenského právneho poriadku v roku 2010 novelou zákona o rodine.⁴³ Tento inštitút predstavuje porozvodový model, ktorého podstatou je striedavá zmena bydliska dieťaťa v stanovených časových intervaloch, čím sa zabezpečuje osobná starostlivosť oboch rodičov.⁴⁴ Sociologicky je dôležité, že

38. European Reference Framework on Foster Family Final Ver, (cit. 23. októbra, 2025), https://fostercare-project.eu/wp-content/uploads/2025/03/FosterCare_Final_ReportEN.pdf

39. Hollett, M., Hassett, A., & Lumsden, V. (2022). Foster caring as ‘professional parenting’: A grounded theory of the relationships between parent and professional in long-term foster care. *Adoption & Fostering*, 46(4), 413-436. <https://doi.org/10.1177/03085759221139490>

40. Subsidiary Legislation 452.125 The Work-life Balance for Parents and Carers Regulations, (cit. 23. októbra, 2025), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:72019L1158MLT_202302439

41. European Reference Framework on Foster Family Final Ver. Work package n°2 - European Reference Framework on Foster Family, (cit. 23. októbra, 2025), https://fostercare-project.eu/wp-content/uploads/2025/03/Foster-Care_Final_ReportEN.pdf

42. Novela zákona o profesionálnych náhradných rodičoch - iSamosprava, (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.isamosprava.sk/clanky/novela-zakona-o-profesionalnych-nahradnych-rodicoch>

43. Právne aspekty striedavej osobnej starostlivosti | S | Najpravo.sk - NajPravo.sk, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/s/pravne-aspekty-striedavej-osobnej-starostlivosti.html>

44. Rovnocennosť porozvodových modelov starostlivosti o maloleté dieťa so zameraním sa na rozvíjajúcu sa prezumpciu striedavej a spoločnej osobnej starostlivosti na medzinárodnej úrovni - NajPravo.sk, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.najpravo.sk/clanky/rovnocennost-porozvodovych-modelov-starostlivosti-o-malolete-dieťa-so-zameraním-sa-na-rozvíjajúcu-sa-prezumpciu-striedavej-a-spolocnej-osobnej-starostlivosti-na-medzinarodnej-urovni.html>

Tabuľka 2 Komparácia procesných mechanizmov Striedavej Osobnej Starostlivosti (SR vs. EÚ Trendy)

Aspekt SOS	Súčasný stav v SR	Trend EÚ/COE a osvedčená prax	Dopad deficitu v SR
Východiskový model	SOS podmienená vysokou schopnosťou dohody.	Trend prezumpcie SOS (CoE Rezolúcia 2079).	Nedostatok legislatívnej podpory rovnocenného rodičovstva ako východiska, čo brzdí zmenu rodičovských stereotypov.
Mechanizmus riešenia konfliktu	Konflikt primárne riešený súdne; absencia povinnej pred-súdnej mediácie.	Povinná (mandatórna) rodinná mediácia pred súdom (napr. Austrálsky model).	Zneužívanie SOS ako nástroja konfliktu, dlhé súdne lehoty, opakovaná traumatizácia dieťaťa.
Príprava rodičov	Absencia systémovej psycho-edukácie a prípravy rodičov na funkčné SOS.	Komplexná psycho-edukácia a poradenstvo pre rozchádzajúcich sa rodičov.	Vysoké percento nefunkčných SOS usporiadaní, ktoré nedokážu udržať stabilitu a režim dieťaťa.

SOS umožňuje rovnomernejšie rozdelenie rodičovskej zodpovednosti, aktivizáciu predtým menej účastného rodiča a zároveň uvoľňuje preťaženému rodičovi (často matke) priestor na pracovnú aktivizáciu.⁴⁵ Kľúčovým predpokladom pre úspešné zverenie dieťaťa do SOS je však podľa súdnej praxe a expertných stanovísk vysoká miera schopnosti dohody rodičov a nevyhnutnosť intenzívnej komunikácie. Súd musí vždy primárne prihliadať na NZD, vrátane citových väzieb dieťaťa k rodičom, jeho veku a stability výchovného prostredia.⁴⁶

4.1.5.2 Psychosociálne úskalia SOS v slovenskej praxi

Napriek pozitívnemu zámeru inštitútu SOS, aplikačná prax na Slovensku čelí vážnym psychosociálnym úskaliam, ktoré ohrozujú NZD. Experti v praxi takmer jednotne zaznamenali ako najvyhranenejší problém intervenciu konfliktov medzi rodičmi. Ak sú rodičia v toxickom konflikte, často zneužívajú inštitút SOS na riešenie svojich osobných potrieb, boja za „spravodlivosť pre seba“, pričom záujem dieťaťa zostáva nepovšimnutý. Dieťa sa v takomto prostredí stáva nástrojom boja a stráca stabilitu, dennú rutinu a režim.⁴⁷ Procesná stránka rozhodovania o SOS je navyše zaťažena dlhými lehotami a zlou vymožitelnosťou rozhodnutí, čo vedie k opakovanému traumatizovaniu detí. V prípadoch, kde je

dieťa opakovane vypočúvané, znalci upozorňujú na možné poškodenie a nutnosť posudzovať dopad týchto výsluchov na maloletého.⁴⁸ Experti taktiež zdôrazňujú, že v prípadoch násilia na ženách, deťoch alebo pri syndróme CAN (Child Abuse and Neglect) by mal byť inštitút SOS bezpodmienečne zakázaný. Tieto zistenia poukazujú na kritickú absenciu systémovej prípravy rodičov na fungovanie SOS a chýbajúcu pomoc rodine pred, počas a po súdnom konaní.⁴⁹

4.1.5.3 Komparatívna analýza: prezumpcia SOS a povinná mediácia v EÚ/CoE

Zatiaľ čo Slovensko podmieňuje SOS vysokou schopnosťou dohody, medzinárodný trend, podporovaný aj Rezolúciou Rady Európy č. 2079 (2015), odporúča členským štátom zaviesť princíp spoločného bydliska (prezumpcie SOS) do ich právnych poriadkov.⁵⁰ Táto prezumpcia má slúžiť ako východiskový bod pre rovnoprávne rodičovstvo, kde sa zverenie dieťaťa do spoločnej alebo striedavej starostlivosti javí ako najlepší záujem dieťaťa, ak sú u všetkých posudzovaných osôb naplnené skúmané kritériá rovnako.⁵¹

Krajiny, ktoré smerujú k legislatívnemu ukotveniu prezumpcie SOS, však paralelne vyvíjajú efektívne mechanizmy na riadenie a zmierňovanie rodičovského konfliktu. Domnievame sa, že kritickým deficitom Slovenska v porovnaní s týmito trendmi je absencia mandatórnej (povinnej) pred-súdnej mediácie. Príklady zo zahraničia, ako je Austrália od roku 2006, ukazujú, že povinná mediácia pred vstupom do súdneho konania slúži ako nevyhnutný filter.⁵² Ak je podmienka vysokej miery dohody legislatívne stanovená, ale systém neponúka žiadnu povinnú psychologickú alebo mediačnú fázu na jej dosiahnutie, súdny proces sa stáva prvým a často toxickým bojiskom. Zavedenie povinnej mediácie by mohlo skrátiť dĺžku konaní, znížiť emocionálne zaťaženie detí a sústrediť súdne zdroje len na prípady s vysokým rizikom alebo násilím, kde mediácia nie je vhodná.⁵³

48. Uznesenie - Najvyšší súd Slovenskej republiky, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.nsud.sk/data/att/68493.pdf>

49. Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu ... - Ceit.sk, (cit. 21. októbra, 2025), https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfiova/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf

50. Mandatory mediation and legal presumption for shared parenting | 29 | - Taylor & Francis eBooks, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003140566-29/mandatory-mediation-legal-presumption-shared-parenting-hildegund-s%C3%BCnderhauf-kravets>

51. Rovnocennosť porozvodových modelov starostlivosti o maloleté dieťa so zameraním sa na rozvíjajúcu sa prezumpciu striedavej a spoločnej osobnej starostlivosti na medzinárodnej úrovni - NajPravo.sk, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.najpravo.sk/clanky/rovnocennost-porozvodovych-modelov-starostlivosti-o-malolete-dieta-so-zameranim-sa-na-rozvijajucu-sa-prezumpciu-striedavej-a-spolocnej-osobnej-starostlivosti-na-medzinarodnej-urovni.html>

52. Mandatory mediation and legal presumption for shared parenting | 29 | - Taylor & Francis eBooks, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003140566-29/mandatory-mediation-legal-presumption-shared-parenting-hildegund-s%C3%BCnderhauf-kravets>

53. 10 rokov striedavej osobnej starostlivosti o dieťa obidvomi rodičmi - Striedavá starostlivosť, (cit. 22. októbra, 2025), https://striedavka.sk/01_custom_content/akcie/20191204bratislava/ZbornikKonferencia2019.pdf

45. Striedavá starostlivosť a rovnoprávne rodičovstvo, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/Zbornik.pdf>

46. Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu ... - Ceit.sk, (cit. 21. októbra, 2025), https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfiova/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf

47. tamtiež

4.1.5.4 Právna a sociálna ochrana dieťaťa v konflikte

Základným kameňom ochrany dieťaťa je zabezpečenie, že inštitúty rodinného práva nebudú zneužívané. Experti opakovane požadujú bezpodmienečné vylúčenie SOS v prípadoch domáceho násillia, zneužívania alebo zanedbávania (CAN syndrómu).⁵⁴ Tieto prípady vyžadujú výlučnú ochranu a nemôžu byť predmetom striedavej starostlivosti, ktorá vyžaduje minimálnu mieru komunikácie a koordinácie. Okrem ochrany pred násillím je kľúčové posilniť dodržiavanie zásad spravodlivosti priaznivej k deťom (Child-friendly justice).⁵⁵ To znamená, že súdny systém musí zabezpečiť, aby sa hlas dieťaťa vypočul a zohľadnil v súlade s jeho najlepším záujmom, no zároveň musí predchádzať traumatizácii dieťaťa opakovanými, zdĺhavými výsluchmi.⁵⁶ Právny a sociálny systém Slovenska tak musí zabezpečiť, že ochrana detí v konfliktnom prostredí bude prioritou v súlade s odporúčaniami Rady Európy.

4.1.6 Syntéza výziev a politické implikácie

4.1.6.1 Divergencia systémov: fenomén „práce so vzťahom“

Kritická analýza deficitov v profesionálnom rodičovstve a striedavej osobnej starostlivosti odhaľuje spoločný systémový problém: neochotu alebo neschopnosť systému efektívne riadiť, podporovať a investovať do emocionálnej a vzťahovej zložky starostlivosti. V oblasti profesionálneho rodičovstva je táto divergencia viditeľná v systémovom paradoxe, keď profesionálni rodičia, ktorí sú nútení nadviazať silnú vzťahovú väzbu s dieťaťom pre jeho zdravý vývin, sa zároveň obávajú, že to bude interpretované ako zlyhanie zo strany ich zamestnávateľa.⁵⁷ Systém, ktorý devaluje emócie v dočasnej starostlivosti a neposkytuje supervíziu a psychohygienu, ignoruje terapeutický význam rodinného prostredia. Tým obmedzuje potenciál profesionálneho rodičovstva ako nástroja deinštitucionalizácie. V prípade striedavej osobnej starostlivosti systém zlyháva v riadení vzťahu medzi rozídenými rodičmi. Namiesto efektívnej filtrácie toxického konfliktu prostredníctvom povinnej mediácie, ako je to v medzinárodnej praxi, je rodičovský konflikt prenesený priamo do súdneho prostredia. To vedie k dlhým konaniam a sekundárnej traumatizácii detí. Slovenský systém tak preukazuje preferenciu k administratívnym a právnym riešeniam (Zákonník práce, súdne spory) namiesto investície do psychologických a sociálnych služieb, ktoré by zabezpečili stabilné a bezpečné prostredie pre dieťa.

4.1.6.2 Finančné a ľudské zdroje: deficit investícií do odbornej infraštruktúry

Hlavný spoločný menovateľ zaostávania Slovenska za štandardmi EÚ v oboch inštitútoch je nedostatok investícií do kvalifikovanej odbornej infraštruktúry a do podpory ľudských zdrojov. V profesionálnom rodičovstve je nedostatok multi-disciplinárnych tímov, ktoré by zabezpečovali pravidelnú a nezávislú supervíziu, poradenstvo a psychohygienu pre kľúčových zamestnancov. Tento nedostatok zvyšuje riziko vyhorenia a znižuje kvalitu starostlivosti, najmä u detí s komplexnými špeciálnymi potrebami, ktoré vyžadujú špecializovanú oporu.⁵⁸ V striedavej osobnej starostlivosti neexistencia povinnej pred-súdnej mediácie znamená, že financie sú sústredené na drahú, zdĺhavú a neefektívnu súdnu cestu, namiesto investície do efektívnej a lacnejšej prevencie konfliktu a psychologickej prípravy rodičov. Prekonanie týchto deficitov si vyžaduje systémové prehodnotenie alokácie zdrojov a prechod od reaktívneho, inštitucionálne orientovaného modelu k proaktívnemu, komunitnému a psychologicky informovanému prístupu, ktorý je v súlade s Európskou zárukou pre deti.⁵⁹

4.1.7. Konkrétne odporúčania pre reformu a dosiahnutie štandardov EÚ

4.1.7.1. Návrhy pre profesionálne rodičovstvo

- Garantovanie nezávislej supervízie: Po novelizácii Zákona č. 376/2022 Z. z. je garantovaná pravidelná, bezplatná a nezávislá supervízia ako povinná súčasť výkonu práce profesionálneho rodiča. To je pozitívny posun, no táto supervízia musí byť zameraná na zvládanie psychohygieny, prevenciu vyhorenia a etické dilemy vzťahovej väzby.
- Psychologické ukotvenie roly profesionálneho rodiča: Je nutné zaviesť záväzný metodický pokyn pre centrá, ktorý explicitne uzná dôležitosť, nevyhnutnosť a terapeutickú funkciu vzťahovej väzby medzi profesionálnym rodičom a dieťaťom v kontexte dočasnej starostlivosti. Tým sa zamedzí interpretácii pripútania ako profesionálneho zlyhania, a posilní sa odborná identita profesionálnych rodičov.
- Špecializácia podpory: Je potrebné zabezpečiť dostatočné financovanie špecializovaných vzdelávacích programov (napr. trauma, FAS) a prehodnotiť mzdové a finančné podmienky pre profesionálnych rodičov, ktorí sa starajú o deti s najkomplexnejšími potrebami alebo o staršie deti, čím sa zvýši atraktivita a kapacita tejto profesie pre deinštitucionalizáciu.

4.1.7.2. Návrhy pre Striedavú osobnú starostlivosť (SOS)

- Zavedenie povinnej pred-súdnej mediácie (SOS Gatekeeper): Slovensko by malo legislatívne zakotviť povinnú účasť rozchádzajúcich sa rodičov na certifikovanej rodinnej mediácii alebo párovom poradenstve pred podaním návrhu na usporiadanie po-

54. Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu ... - Ceit.sk, (cit. 21. októbra, 2025), https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfiova/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf

55. Hear our voices – the rights and best interest of the child in parental separation and care proceedings - European Committee on Legal Co-operation – The Council of Europe, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.coe.int/en/web/cdcj/hear-our-voices>

56. Uznesenie - Najvyšší súd Slovenskej republiky, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.nsud.sk/data/att/68493.pdf>

57. Vzdelávanie a život v profesionálnej rodine | Návrat o.z., (cit. 20. októbra, 2025), <https://www.navrat.sk/aktualita/vzdelavanie-a-zivot-v-profesionalnej-rodine/>

58. Peer Review on „Furthering quality and accessibility of Foster Care ...“, (cit. 22. októbra, 2025), <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24357&langId=en>

59. Európska záruka pre deti: ako EÚ chráni deti, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.consilium.europa.eu/sk/info-graphics/european-child-guarantee>

rozvodovej starostlivosti, s explicitnou výnimkou prípadov preukázaného domáceho násilia alebo zneužívania. Tento krok by mal slúžiť ako filter na riešenie konfliktov mimo súdu, čím by sa zlepšila kvalita SOS a skrátili súdne lehoty.

- Posilnenie ochrany v konflikte: zabezpečiť prísne dodržiavanie požiadaviek na vyúčtenie SOS v prípadoch násilia (CAN syndrómu). Súdny systém musí minimalizovať traumatizáciu dieťaťa opakovaným vypočúvaním a plne implementovať zásady Child-friendly justice v súlade s medzinárodnými odporúčaniami.⁶⁰
- Investície do psychosociálnych služieb: je potrebné zvýšiť finančnú a personálnu kapacitu v oblasti psychologického poradenstva, mediácie a kvalifikovaného znaleckého dokazovania, aby sa predišlo chybám v rozhodovaní a znížila sa procesná traumatizácia detí.

Záver

Teoretická štúdia potvrdzuje, že kľúčové deficity Slovenska v porovnaní s trendmi EÚ ležia predovšetkým v systéme odbornej a psychosociálnej podpory, nie v základných právnych predpisoch. Slovenský systém úspešne ukotvil formálne inštitúty (Zákon 376/2022 Z. z. pre profesionálne rodičovstvo, Zákon o rodine pre SOS), avšak zlyháva v ich udržateľnej implementácii z dôvodu nedostatočnej investície do emočného manažmentu a vzťahovej práce.

V oblasti profesionálneho rodičovstva je to nedostatok supervízie a psychohygieny, ako aj nejasná systémová podpora vzťahovej väzby, čo ohrozuje kvalitu deinštitucionalizácie. V oblasti striedavej osobnej starostlivosti je to kritická absencia povinnej pred-súdnej mediácie, ktorá vystavuje deti toxickému rodičovskému konfliktu v zdĺhavom súdnom procese. Pre dosiahnutie a prekonanie európskych štandardov musí Slovenská republika urýchlene presunúť ťažisko z administratívno-právnych riešení na investície do mäkkej infraštruktúry – certifikovanej supervízie, špecializovaného poradenstva a efektívnych mediačných mechanizmov. Takýto komplexný prístup je nevyhnutný na zabezpečenie „Najlepšieho záujmu dieťaťa“ v kontexte moderných výziev rodičovskej starostlivosti.

Zoznam použitej literatúry

1. 10 rokov striedavej osobnej starostlivosti o dieťa obidvomi rodičmi – striedavá starostlivosť. (n.d.). Zborník konferencie o striedavej starostlivosti. Dostupné z https://striedavka.sk/01_custom_content/akcie/20191204bratislava/ZbornikKonferencia2019.pdf
2. Council of Europe, European Committee on Legal Co-operation. (n.d.). Hear our voices – The rights and best interests of the child in parental separation and care proceedings. Dostupné z <https://www.coe.int/en/web/cdcj/hear-our-voices>
3. European Commission. (n.d.). The EU strategy on the rights of the child and the European Child Guarantee. Dostupné z [tegy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/rights-child/eu-strategy-rights-child-and-european-child-guarantee_en](https://commission.europa.eu/stra-</div><div data-bbox=)

4. European Commission. (2021). Peer review on „Furthering quality and accessibility of foster care,..“ [report]. Dostupné z <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24357&langId=en>
5. European Commission. (2021, 20.–21. mája). Peer review on „Furthering quality and accessibility of foster care service in Croatia“ (Online). Dostupné z <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24119&langId=en>
6. European Reference Framework on Foster Family. European reference framework on foster family: Final version (Work package 2). Dostupné z https://fostercare-project.eu/wp-content/uploads/2025/03/FosterCare_Final_ReportEN.pdf
7. Hollett, M., Hassett, A., & Lumsden, V. (2022). Foster caring as „professional parenting“: A grounded theory of the relationships between parent and professional in long-term foster care. *Adoption & Fostering*, 46(4), 413–436. <https://doi.org/10.1177/03085759221139490>
8. Identifying future effective foster parent characteristics: Using the Casey Foster Family Assessment. (n.d.). Doctoral dissertation, Walden University. Dostupné z <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4266&context=dissertations>
9. iSamosprava. (n.d.). Novela zákona o profesionálnych náhradných rodičoch. Dostupné z <https://www.isamosprava.sk/clanky/novela-zakona-o-profesionalnych-nahradnych-rodicoch>
10. Najprávo.sk. (n.d.). Právne aspekty striedavej osobnej starostlivosti. Dostupné z <https://www.najpravo.sk/rady-a-vzory/rady-pre-kazdeho/s/pravne-aspekty-striedavej-osobnej-starostlivosti.html>
11. Najprávo.sk. (n.d.). Rovnocennosť porozvodových modelov starostlivosti o maloleté dieťa so zameraním sa na rozvíjajúcu sa prezumpciu striedavej a spoločnej osobnej starostlivosti na medzinárodnej úrovni. Dostupné z <https://www.najpravo.sk/clanky/rovnocennost-porozvodovych-modelov-starostlivosti-o-malolete-dieta-so-zameranim-sa-na-rozvijajucu-sa-prezumpciu-striedavej-a-spolocnej-osobnej-starostlivosti-na-medzinarodnej-urovni.html>
12. Najvyšší súd Slovenskej republiky. (n.d.). Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky [súdne rozhodnutie]. Dostupné z <https://www.nsud.sk/data/att/68493.pdf>
13. Návrat, o. z. (n.d.). Vzdelávanie a život v profesionálnej rodine. Dostupné z <https://www.navrat.sk/aktualita/vzdelavanie-a-zivot-v-profesionalnej-rodine/>
14. Prohuman. (n.d.). Pozitíva a negatíva profesionálneho rodičovstva a jeho charakteristika. Dostupné z <https://www.prohuman.sk/socialna-praca/pozitiva-a-negativa-profesionalneho-rodicovstva-a-jeho-charakteristika>
15. Rada Európskej únie. (n.d.). Európska záruka pre deti: Ako EÚ chráni deti. Dostupné z <https://www.consilium.europa.eu/sk/infographics/european-child-guarantee>
16. Sociálna práca s rodinou. (n.d.). Študijný materiál k sociálnej práci s rodinou. Dostupné z https://vssvalzbety-mgr1.wbl.sk/sp_s_rodinou-gabura_sp_s_rodinou.pdf
17. Striedavá starostlivosť a rovnoprávne rodičovstvo. (n.d.). Zborník príspevkov. Dostupné z <https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/Zbornik.pdf>

60. Hear our voices – the rights and best interest of the child in parental separation and care proceedings - European Committee on Legal Co-operation - The Council of Europe, (cit. 22. októbra, 2025), <https://www.coe.int/en/web/cdcj/hear-our-voices>

18. Subsidiary Legislation 452.125 The Work-life Balance for Parents and Carers Regulations. (n.d.). Dostupné z https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:72019L1158MLT_202302439
19. Sünderhauf-Kravets, H. (n.d.). Mandatory mediation and legal presumption for shared parenting. In Taylor & Francis eBooks. Dostupné z <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003140566-29/mandatory-mediation-legal-presumption-shared-parenting-hildegund-s%C3%BCnderhauf-kravets>
20. Toffler, A. (1992). Šok z budúcnosti (S. Mundil, prekl.). Práce. (Pôvodné dielo vydané 1970).
21. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (n.d.). Profesionálne rodiny. Dostupné z https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/rodina/opatrenia-socialnopravnej-ochrany-deti-a-socialnej-kurately/socialno-pravna-ochrana-deti/professionalne-rodiny.html?page_id=12846
22. Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu sociálnych služieb na Slovensku. (2016). Výskumná správa. Dostupné z https://www.ceit.sk/IVPR//images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfiova/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf
23. Zákon č. 376/2022 Z. z. o profesionálnych náhradných rodičoch. (2022). Zbierka zákonov Slovenskej republiky. Dostupné z <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2022-376>

4.2 Limity zdieľaného rodičovstva v kontexte závislosti

Limits of Shared Parenting in the Context of Addiction

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD.

profesor

Paneurópska vysoká škola

Fakulta masmédií / Ústav masmediálnej a marketingovej komunikácie

Fakulta psychológie

Tomášikova 20

821 02 Bratislava, Slovenská republika

E-mail: michal.olah@paneurouni.com

Abstrakt

Predkladaný text analyzuje problematiku striedavej osobnej starostlivosti (SOS) v špecifickom a rizikovom kontexte rodičovskej závislosti. Cieľom práce je prostredníctvom kritickej analýzy odbornej literatúry, legislatívneho rámca a aktuálnej judikatúry slovenských súdov identifikovať limity tohto inštitútu. Zameriavame sa na dopady neliečenej alebo nedostatočne kompenzovanej závislosti na vzťahovú väzbu dieťaťa, jeho emočnú reguláciu a celkovú psychosociálnu stabilitu. Osobitná pozornosť je venovaná diagnostickým nástrojom v sociálnej práci, detekcii syndrómu CAN a rozhodovacej praxi súdov pri nariaďovaní SOS v prípadoch zaťažených patológiou. Závety poukazujú na nutnosť interdisciplinárneho prístupu a prioritizáciu bezpečia dieťaťa pred formálnou rovnosťou rodičovských práv.

Kľúčové slová: striedavá osobná starostlivosť, závislosť, psychológia dieťaťa, sociálna kuratela, vzťahová väzba, syndróm CAN.

Abstract

The present paper analyzes the issue of shared personal custody in the specific and high-risk context of parental addiction. The aim of this study is to identify the limitations of this legal institution through a critical analysis of specialized literature, the legislative framework, and the current case law of Slovak courts. The focus is placed on the impact of untreated or insufficiently compensated addiction on the child's attachment, emotional regulation, and overall psychosocial stability. Particular attention is paid to diagnostic tools in social work, the detection of CAN syndrome (Child Abuse and Neglect), and court decision-making practices regarding the ordering of shared custody in cases involving pathology. The conclusions highlight the necessity of an interdisciplinary approach and the prioritization of the child's safety over the formal equality of parental rights.

Keywords: shared personal custody, addiction, child psychology, social guardianship, attachment, CAN syndrome.

4.2.1 Paradigma zdieľaného rodičovstva a jej tienisté stránky

Zavedenie inštitútu striedavej osobnej starostlivosti do slovenského právneho poriadku v roku 2010 novelou Zákona o rodine (zákon č. 36/2005 Z. z.) predstavovalo zásadný posun v paradigme porozvodovej starostlivosti. Tento model, vychádzajúci z predpokladu, že pre zdravý vývin dieťaťa je kľúčová intenzívna prítomnosť oboch rodičov, bol reakciou na dlhodobú spoločenskú potrebu vyrovnať rodičovské práva a povinnosti, a to najmä v prospech otcov, ktorých participácia na starostlivosti bola historicky marginalizovaná (Súhrnná správa o stave rodovej rovnosti za rok 2010). Hoci štatistiky ukazujú, že model výlučnej starostlivosti matky stále dominuje, inštitút SOS sa v odbornej literatúre a časti právnej praxe považuje za vhodné riešenie v prípadoch, keď sú obaja rodičia spôsobilí a ochotní kooperovať (Gender.gov.sk, 2011). Idealizovaný obraz zdieľaného rodičovstva však naráža na tvrdé limity v momente, keď do rodinného systému vstupuje sociálna patológia, konkrétne závislosť (látková či nelátková). Závislosť jedného z rodičov predstavuje fundamentálny zásah do schopnosti zabezpečiť stabilné, bezpečné a podnetné prostredie, ktoré je pre úspešné fungovanie SOS nevyhnutnou podmienkou (AKMV). V slovenskej praxi sa stretávame aj s prípadmi, kedy je SOS navrhovaná alebo realizovaná aj napriek indikáciám závislosti, čo vyvoláva odbornú diskusiu o hraniciach medzi právom rodiča na styk a najlepším záujmom dieťaťa. Táto práca si kladie za cieľ preskúmať, ako súčasná prax psychológie a sociálnej práce reflektuje tieto riziká. Zameriava sa na analýzu psychologických dopadov nestability spôsobenej závislosťou v režime striedania domácností a na limity sociálnej diagnostiky, ktorá má týmto situáciám predchádzať.

4.2.2 Dieťa v pasci dvoch svetov

4.2.2.1 Teória vzťahovej väzby a emočná regulácia v nestabilnom prostredí

Z pohľadu vývinovej psychológie je základným kameňom duševného zdravia dieťaťa bezpečná vzťahová väzba (attachment). Tá sa formuje na základe konzistentnej, citlivej a predvídateľnej reakcie rodiča na potreby dieťaťa. Závislosť rodiča je však zo svojej podstaty antitézou konzistentnosti. Rodič pod vplyvom návykovej látky alebo v procese baženia (cravingu) stráca schopnosť empatie a responzivity, čo vedie k narušeniu vzťahovej väzby (Mišurová, 2021). V kontexte striedavej starostlivosti je dieťa vystavené cyklickému striedaniu prostredí. Ak je jedno z týchto prostredí ovplyvnené závislosťou, dieťa prežíva nielen fyzický presun, ale aj nutnosť prepínať medzi dvoma emočnými módmami. Výskumy naznačujú, že deti vystavené nejstej alebo dezorganizovanej vzťahovej väzbe, ktorá je typická pre rodiny so závislosťou, si vytvárajú špecifické, často patologické stratégie emočnej regulácie:

- Hyper-regulácia: Dieťa zintenzívňuje svoje emočné prejavy (plač, afekt, agresia), aby si vynútilo pozornosť rodiča, ktorý je emočne nedostupný alebo utlmený.
- Hypo-regulácia: Dieťa potláča svoje emócie a potreby, uzatvára sa do seba a stáva sa „neviditeľným“, aby sa vyhlo konfliktu s nepredvídateľným rodičom (Girme et al., 2020 in Mišurová, 2021).

Tieto adaptačné mechanizmy, hoci krátkodobo funkčné pre prežitie v toxickom prostredí, môžu viesť z dlhodobého hľadiska k závažným poruchám a emočnej nestabilite v dospelosti.

4.2.2.2 Fenomén vykorenenia a strata „bazálneho ukotvenia“

Odborníci z Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) upozorňujú na riziko tzv. vykorenenia, ktoré je imanentnou súčasťou zle nastavenej striedavej starostlivosti. Dieťa má „dve postele, ale žiaden domov“. Lukáč (2016) definuje koncept „bazálneho ukotvenia“ nielen ako geografickú stabilitu, ale predovšetkým ako istotu emočného a sociálneho zázemia. Ak do systému SOS vstúpi závislosť, strata ukotvenia sa prehľbuje. Dieťa prichádza do domácnosti závislého rodiča, kde často absentujú základné rituály (pravidelná strava, hygiena, spánkový režim), ktoré tvoria pocit bezpečia. V snahe zvládnuť túto diskrepanciu medzi „normálnym“ a „patologickým“ týždňom si dieťa buduje silné obranné mechanizmy. Navonok môže pôsobiť adaptabilne a suverénne, no vnútorne prežíva chaos a úzkosť (Lukáč, 2016). Takéto dieťa sa často stáva „poslom zlých správ“ alebo rukojeňníkom v konfliktach rodičov, pričom závislý rodič môže dieťa manipulovať proti druhému rodičovi v snahe zakryť svoje zlyhania (Havrlentová, 2016).

4.2.2.3 Syndróm CAN v tieni závislosti

Závislosť rodiča patrí medzi kľúčové faktory syndrómu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa (syndróm CAN). V kontexte SOS je riziko zanedbávania obzvlášť vysoké a zároveň ťažko detegovateľné. Závislý rodič môže zanedbávať nielen fyzické potreby dieťaťa (výživa, ošatenie), ale najmä psychické potreby (ignorácia, citový hlad). Metodické usmernenia a odporúčania Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny upozorňujú, že v rodinách so závislosťou často dochádza k fenoménu parentifikácie, dieťa preberá rolu rodiča, stará sa o intoxikovaného dospelého, upratuje po ňom alebo ho chráni pred okolím. V systéme SOS, kde dieťa trávi polovicu času bez dohľadu druhého rodiča, môže tento stav pretrvávajúť dlhodobo bez povšimnutia inštitúcií, najmä ak závislý rodič dokáže navonok (napr. v škole) udržiavať zdanie normalnosti.

4.2.2 Sociálna diagnostika, intervencia a limity systému

4.2.2.1 Rola sociálnej kurately pri posudzovaní rodičovskej spôsobilosti

Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (SPODaSK) zohrávajú v procese rozhodovania o zverení dieťaťa kľúčovú úlohu kolízneho opatrovníka. Ich úlohou je zmapovať rodinné pomery a vydať odporúčanie súdu, ktoré reflektuje najlepší záujem dieťaťa (Ministerstvo spravodlivosti SR, 2024). Metodika sociálnej kurately v prípadoch podozrenia na závislosť zahŕňa:

- Informatívne pohovory: S oboma rodičmi a dieťaťom (s ohľadom na vek). Cieľom je zistiť postoje, výchovné štýly a motiváciu rodičov (Ministerstvo spravodlivosti SR, 2024).
- Šetrenie v domácnosti: Overenie sociálnych a bytových podmienok.
- Spolupráca so subjektmi: Získavanie správ zo školy, od pediatra a iných odborníkov (IVPR, 2021).

V praxi však sociálni kurátori narážajú na výrazné limity. Diagnostika závislosti si vyžaduje špecifické odborné znalosti, ktorými sociálny pracovník nemusí disponovať. Navyše, rodičia so závislosťou často dokážu svoje problémy počas ohlásených návštev masko-

vať. Sociálny systém na Slovensku trpí nedostatkom kapacít na intenzívnu terénnu prácu a dlhodobé monitorovanie rodín, čo sťažuje odhalenie latentných foriem zanedbávania v striedavej starostlivosti (Filadelfiová, 2016).

4.2.2.2 Nástroje intervencie a inovatívne prístupy

Súčasným trendom v sociálnej práci je posun od represie k sanácii rodiny. Inovatívne modely manažmentu (ÚPSVaR, 2016) zdôrazňujú prácu s celým rodinným systémom. V prípade závislosti to znamená nielen ochranu dieťaťa, ale aj motiváciu rodiča k liečbe. Účinným nástrojom môže byť asistovaný styk. Tento inštitút umožňuje dieťaťu kontakt s rodičom v bezpečnom, kontrolovanom prostredí krízového strediska alebo špecializovaného zariadenia. Asistovaný styk slúži ako diagnostický aj intervenčný nástroj:

- Umožňuje odborníkom pozorovať interakciu rodič-dieťa.
- Garantuje triednosť rodiča počas kontaktu.
- Pomáha obnovovať narušené väzby bez rizika ohrozenia dieťaťa (Justičná akadémia SR, 2021).

Napriek tomu je dostupnosť služieb asistovaného styku na Slovensku regionálne nerovnomerná a často kapacitne nedostačujúca, čo limituje jeho využitie ako štandardného riešenia v prechodných fázach liečby rodiča.

4.2.3 Aplikačná prax a judikatúra: Medzi právom a záujmom

4.2.3.1 Rozhodovacia činnosť súdov a znalecké dokazovanie

Slovenské súdy pri rozhodovaní o SOS musia primárne zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa. Judikatúra (napr. KS Trnava, 2015; Najvyšší súd SR, 2023) ukazuje, že závislosť rodiča je považovaná za vážnu kontraindikáciu pre zverenie dieťaťa do SOS. V procese dokazovania zohrávajú kľúčovú úlohu súdni znalci z odboru psychológie a psychiatrie. Ich úlohou je posúdiť nielen prítomnosť závislosti, ale najmä jej vplyv na výchovné schopnosti (Ministerstvo spravodlivosti SR, 2024). Súdni znalci v odbore psychológia (najmä klinikí a forenzní psychológovia) využívajú pri posudzovaní osôb so závislosťou komplexné batérie psychodiagnostických metód – napríklad Rorschachov test (ROR) či Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI), ktoré im pomáhajú identifikovať hlbšie osobnostné črty a prípadnú psychopatológiu súvisiacu so vznikom a udržiavaním závislosti. Problémom však zostáva „sociálne pitie“ alebo maskovaná závislosť, ktorú je v krátkom čase znaleckého vyšetrenia ťažké preukázať (Šamko, 2017).

4.2.3.2 Kazuistické príklady z praxe

Prax ukazuje nejednotnosť v prístupe súdov. Zatiaľ čo v niektorých prípadoch súd zamietne návrh na SOS už pri podozrení na alkoholizmus a nariadi prísne podmienky styku, v iných prípadoch (napr. Okresný súd, sp. zn. 3124217758) súd vyhodnotil denné požívanie alkoholu ako skutočnosť, ktorá rodiča nediskvalifikuje, ak má dieťa k nemu dobrý vzťah a otec sa oňho dokáže postarať. Na druhej strane, v prípadoch ťažkej závislosti a opakovaných relapsov súdy pristupujú k obmedzeniu rodičovských práv alebo k nariadeniu asistovaného styku pod podmienkou preukázateľnej abstinencie. Výkon takýchto

rozhodnutí je však problematický, ak rodič príde pre dieťa pod vplyvom alkoholu, vznikajú konfliktné situácie, ktoré dieťa traumatizujú, a druhý rodič sa vystavuje riziku sankcií za marenie styku, ak dieťa neodovzdá (Justičná akadémia SR, 2021). Významným limitom je absencia efektívnych mechanizmov na okamžitú kontrolu abstinencie pred stykom. Hoci súd môže uložiť povinnosť zdržať sa požívania alkoholu, v domácom prostredí je táto povinnosť ťažko kontrolovateľná. Sociálna kuratela nemá kapacity na „dozor“ pri každom odovzdávaní dieťaťa. Bremono dokazovania a ochrany tak často padá na druhého rodiča, čo prehĺbuje konflikt a sekundárne poškodzuje dieťa. Záver Striedavá osobná starostlivosť je legítimným a v mnohých prípadoch prospešným modelom usporiadania vzťahov po rozvoze. Avšak, v kontexte závislosti jedného z rodičov naráža na neprekonateľné limity. Psychologické poznatky jednoznačne preukazujú, že nestabilita, nepredvídateľnosť a emočná nedostupnosť, ktoré závislosť sprevádzajú, sú nezlučiteľné s potrebou bazálneho ukotvenia dieťaťa. Z pohľadu sociálnej práce a psychológie je nevyhnutné:

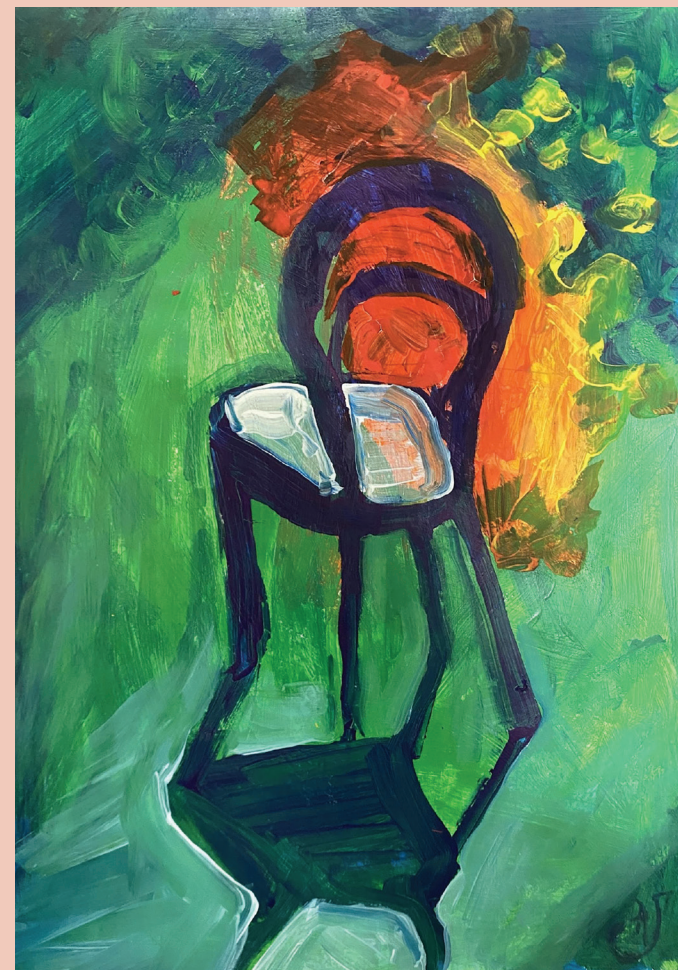
1. Skvalitniť diagnostiku: Klásť väčší dôraz na detekciu latentných foriem závislosti a syndrómu CAN v počiatočných fázach konania.
2. Podmieňovať SOS liečbou: SOS by nemala byť nariadená v prípade aktívnej závislosti. Mala by byť cieľom, ku ktorému sa rodič môže dopracovať po preukázateľnej a dlhodobej abstinencii.
3. Posilniť asistovaný styk: Rozšíriť sieť centier pre asistovaný styk, aby bol kontakt s rodičom udržiavaný, ale bezpečnosť dieťaťa garantovaná.
4. Edukovať justíciu: Zvýšiť citlivosť súdov na psychologické nuansy vzťahovej väzby, aby právo rodiča na dieťa neprevážovalo nad právom dieťaťa na bezpečné detstvo.

Zdieľané rodičovstvo nesmie byť fetišom aplikovaným mechanicky. V tieni závislosti sa totiž striedavá starostlivosť mení na striedavé ohrozenie, kde dieťa platí najvyššiu cenu za patológiu dospelých.

Zoznam použitej literatúry

1. Advokátska kancelária AKMV. (n.d.). Zverenie dieťaťa do striedavej starostlivosti – ako je to v praxi? Dostupné z <https://www.akmv.sk/zverenie-dietata-do-striedavej-starostlivosti-ako-je-to-v-praxi/>
2. Filadelfiová, J. (2011). Súhrnná správa o stave rodovej rovnosti za rok 2010. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky; Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/Sprava_2011.pdf
3. Filadelfiová, J. (2016). Vyhodnotenie vývoja v oblasti inštitútu striedavej osobnej starostlivosti. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny. Dostupné z https://www.ceit.sk/IVPR//images/IVPR/vyskum/2016/Filadelfiova/vyhodnotenie_vyvoja_v_oblasti_institutu_sos_filadelfiova_2016.pdf
4. Inštitút pre výskum práce a rodiny. (2021). Sociálna kuratela: Učebný text. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.
5. Justičná akadémia Slovenskej republiky. (2021). Judikatúra ESLP týkajúca sa sankcií v súvislosti s výkonom práva styku rodiča s maloletým. Dostupné z https://ja-sr.sk/files/Judikatúra_ESLP_tykajuca_sa_sankcii_v_suvlosti_s_vykonom_prava_styku_0.pdf

6. Krajský súd v Trnave. (2015, 15. december). Rozsudok sp. zn. 6CoP/26/2015. Dostupné z https://martinbiskupic.sk/wp-content/uploads/2020/03/Rozsudok_6CoP-26-2015.pdf
7. Lukáč, P. (2016). Psychologické aspekty striedavej starostlivosti. In Dieťa v ohrození 2016: Zborník príspevkov z konferencie (s. 59–66). Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie.
8. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí. (2011). Striedavá starostlivosť a rovnoprávne rodičovstvo: Zborník z panelovej diskusie. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z <https://www.gender.gov.sk/wp-content/uploads/2012/06/Zbornik.pdf>
9. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. (2024). Metodika „Participačné práva dieťaťa“. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Dostupné z <https://www.justice.gov.sk/dokumenty/2024/01/Metodika-Participacne-prava.pdf>
10. Mišurová, M. (2021). Vzťahová väzba v dospelosti a jej súvislosť s emočnou reguláciou (bakalárska práca). Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z https://is.muni.cz/th/kwogd/Bakalarska_praca_Misurova_Miloslava_455689.pdf
11. Najvyšší súd Slovenskej republiky. (2023, 28. jún). Rozsudok sp. zn. 4Cdo/111/2022. Dostupné z <https://www.nsud.sk/rozhodnutia/4cdo1112022/>
12. Okresný súd. (2025). Rozsudok sp. zn. 3124217758.
13. Šamko, P. (2017). Znalec v trestnom konaní – vybrané problémy. Právne listy. Dostupné z <https://www.pravnelisty.sk/clanky/a600-znalec-v-trestnom-konani-vybrane-problemy>
14. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (2013). Príručka o syndróme CAN. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dostupné z https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/SSVaR/SPODaSK/Prirucka_CAN_NP_DEI.pdf
15. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2016). Koncepcia zabezpečovania výkonu súdnych rozhodnutí v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na roky 2016 – 2020. Bratislava: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. Dostupné z https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/KGR/DeD/Koncepcia_september_2016.pdf

ZÁVER

Predložená kolektívna publikácia ponúka prierez aktuálnymi poznatkami, legislatívnymi zmenami a praktickými skúsenosťami v oblasti zdieľaného rodičovstva a starostlivosti o dieťa po rozvode rodičov. Jej výnimočnosť spočíva v tom, že spája perspektívy odborníkov z práva, psychológie, sociálnej práce, mediácie, žurnalistiky, opatrovníckej praxe aj občianskych iniciatív z Českej republiky a Slovenska. Interdisciplinárny charakter publikácie zároveň potvrdzuje, že problematika starostlivosti o dieťa presahuje hranice jednej profesie či sektora, ide o komplexnú tému zasahujúcu do života detí, rodičov, odborníkov i celej spoločnosti. Všetky príspevky zdôrazňujú jeden základný, medzinárodne uznávaný princíp: dieťa má právo na oboch rodičov, na ich prítomnosť, pozornosť a lásku aj po rozpade ich partnerského vzťahu. Rodičovská zodpovednosť neprestáva existovať podpisom rozvodového rozsudku, iba mení svoju podobu. To si vyžaduje kultúru spolupráce, vzájomnej úcty, ako aj odborné prístupy, ktoré minimalizujú konflikty a chránia vzťah dieťaťa k obojmu rodičom. Analýzy a skúsenosti predstavované v tejto publikácii poukazujú na pozitívne trendy, najmä v českom prostredí, odstránenie kategorizácie typov starostlivosti, zavedenie dočasného rozhodnutia, jasnejšia participácia dieťaťa a posilnenie procesných práv oboch rodičov. Ide o systémové kroky, ktoré môžu byť inšpiratívne pre Slovensko. Tieto zmeny však nemajú byť chápané iba ako technické novely právnych predpisov, ale najmä ako hodnotový posun: od boja o dieťa k spolupráci pre dieťa. Zo súboru textov v tejto publikácii vyplývajú aj kľúčové výzvy do budúcnosti:

- Je potrebné ďalej posilňovať prevenciu konfliktov a včasnú odbornú pomoc rodičom.
- Musí prebiehať kontinuálne vzdelávanie všetkých profesií, ktoré vstupujú do rodinných sporov.
- Rovnako je nutné vytvárať systémové prostredie, kde dieťa nie je objektom sporu, ale subjektom práv, ktorého hlas má byť počutý primeraným spôsobom a bez manipulácie.
- Odborné rozhodovanie musí zostať striktne orientované na najlepší záujem dieťaťa, definovaný ako stabilita vzťahov, bezpečie, emocionálne väzby a rovnováha v živote dieťaťa.

Táto publikácia je preto nielen súborom textov, ale aj odborným svedectvom o smerovaní spoločnosti k modernejšiemu a ľudskejšiemu chápaniu rodičovstva. Je pozvaním k dialógu medzi profesiami, štátom a rodičmi. Je výzvou, aby sme dokázali vytvoriť prostredie, v ktorom rozvod rodičov nepredstavuje zlyhanie rodiny, ale začiatok novej kapitoly, takej, v ktorej dieťa zostáva milované oboma rodičmi. Veríme, že bude zdrojom ďalšieho výskumu, odborných inovácií a legislatívnych riešení; že prispeje k lepšiemu pochopeniu potrieb detí a otvorí cestu k systémovým zmenám, ktorých cieľom je dôstojné a spravodlivé rodičovstvo. Pretože ak dokážeme posilniť rodičovskú spoluprácu tam, kde skončila láska partnerov, môžeme spoločne chrániť to najcennejšie – detstvo.

Zoznam použitých skratiek

- CAN** – Child Abuse and Neglect (Syndróm týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa)
CoE – Council of Europe (Rada Európy)
ČR – Česká republika
ESLP – Európsky súd pre ľudské práva
EÚ – Európska únia
EÚLP – Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd
FAS – Fetálny alkoholový syndróm
IVPR – Inštitút pre výskum práce a rodiny
KS – Krajský súd
MS ČR – Ministerstvo spravodlnosti Českej republiky
MS SR – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
NZD – Najlepší záujem dieťaťa
OSPOD – Orgán sociálno-právnej ochrany detí (termín používaný v ČR)
OSN – Organizácia Spojených národov
OZ – Občiansky zákonník / Občanský zákoník
PEVŠ – Paneurópska vysoká škola
SOS – Striedavá osobná starostlivosť
SPODaSK – Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela na Slovensku
SR – Slovenská republika
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (SR)
ÚS – Ústavný súd
VÚDPaP – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
Z. z. – Zbierka zákonov

Vecný register

adopcia
alternatívna starostlivosť o dieťa
alternujúca / striedavá starostlivosť
civilné právo hmotné
Cochemská prax
deinstitucionalizácia starostlivosti
deprivácia dieťaťa
deti – ochrana práv
deti – právo na oboch rodičov
dieťa – najlepší záujem dieťaťa (NZD)
dlhodobý konflikt rodičov
dohovor o právach dieťaťa (OSN)
dočasné rozhodnutie súdu

domáce násilie
ESLP – judikatúra k rodičovskej starostlivosti
EÚ – rodinné právo, štandardy
FAS – fetálny alkoholový syndróm
kolízne opatrovníctvo
kolízny opatrovník
konflikt lojality dieťaťa
mediácia v rodinných sporoch
ministerstvo spravodlivosti (ČR, SR)
mladí opatrovatelia
neodkladné / predbežné opatrenia
opatrovnícke konanie
OSPOD – orgány sociálno-právnej ochrany detí (ČR)
profesionálne rodičovstvo
rodičovská zodpovednosť
rodičovská spolupráca po rozvode
rodinné právo – novela v Českej republike
rozvod – súdne konanie
rozvodová novela (ČR)
rovnocenná starostlivosť rodičov
sociálna práca s rodinou
sociálnoprávna ochrana detí (SPODaSK)
striedavá osobná starostlivosť (SOS)
syndróm CAN
syndróm zavrhnutého rodiča
ústavná starostlivosť
ÚS – ústavná judikatúra k starostlivosti o deti
výkon rozhodnutí o starostlivosti
výživné – vymáhanie
závislosť rodiča
zdieľané rodičovstvo
zverenie dieťaťa do pestúnskej starostlivosti
zverenie dieťaťa do starostlivosti

Menný register

Beneš, Martin
Bowlby, John
Cihlár, Petr
Čerešník, Michal
Gál, Fedor
Hodina, Aleš
Keklak, Richard
Kotrady, Pavel
Kristinová Wieckowska, Miroslava
Křeček, Stanislav
Lenghardt, Bohuslav
Matějček, Zdeněk
Nováková, Markéta
Oláh, Michal
Pažitná, Lucia
Sabol, Miroslav
Slavíková, Lucie
Sychrová, Adriana
Šiváková, Martina
Ulipová, Jana
Zdechovský, Tomáš

SUMMARY

SHARED PARENTING IN PRACTICE

(Inspirations from the Czech Republic and Challenges for Slovakia in the Legal, Psychological, Social, and Media Spheres)

Introduction The publication *Shared Parenting in Practice* represents a collective effort of experts from the fields of law, psychology, social work, mediation, and journalism from the Czech Republic and Slovakia. It is the outcome of an international interdisciplinary meeting held on September 17, 2025, at the Pan-European University in Bratislava. The central objective of this monograph is to analyze current trends, legislative changes, and practical experiences regarding post-divorce care, with a specific focus on the concept of shared parenting. The authors proceed from the premise that the disintegration of a partnership does not terminate the parental role; on the contrary, it necessitates a transformation of the family arrangement in a manner that preserves the child's right to the care, love, and presence of both parents.

The publication responds to a significant paradigm shift occurring in the Central European context. While the 20th century viewed divorce as a solution to pathological relationships often requiring the selection of a „better“ parent, the 21st century faces high divorce rates in families where both parents are typically capable and willing to care for their children. This reality requires new legal and psychosocial tools that prioritize cooperation over conflict. A substantial portion of the text is dedicated to the comparison between the Czech Republic, which is implementing a fundamental reform of family law effective from January 1, 2026, and the Slovak Republic, which faces challenges in unifying judicial decision-making and modernizing its system of social and legal protection of children.

Chapter 1: Legislative Changes and Judicial Practice regarding the „Divorce Amendment“

The first chapter provides a detailed analysis of the extensive amendment to the Civil Code in the Czech Republic, often referred to as the „Divorce Amendment.“ This legislation, effective from 2026, represents a revolutionary step towards the equality of parents and the de-escalation of family conflicts.

1.1 The Essence of the Legislative Reform JUDr. Lucie Slavíková, Ph.D., from the Ministry of Justice of the Czech Republic, outlines the philosophical and practical pillars of the new legislation. The amendment abolishes the traditional and often conflict-inducing categories of custody: „exclusive custody,“ „joint custody,“ and „alternating custody.“ Instead, it introduces a unified concept of „care by both parents.“ This change is not merely semantic but aims to eliminate the psychological hierarchy between a „primary“ parent and a „visiting“ parent. The legislation explicitly establishes that the child has a right to equal care from both parents, and both parents have a duty to participate in

the child's upbringing. Furthermore, the amendment simplifies divorce proceedings by removing the requirement to investigate the causes of the marriage breakdown if both spouses agree on the divorce, thereby reducing mutual recriminations. A significant procedural innovation is the introduction of the „interim decision“ (dočasné rozhodnutie), which replaces the often rigid interim measures. The court must issue this decision within three months to establish a temporary arrangement that maintains the child's contact with both parents, preventing parental alienation during the legal process. The law also explicitly bans corporal punishment and degrading educational practices, aligning Czech law with modern international human rights standards.

1.2 The Perspective of Guardianship Judges The practical application of these changes is discussed by JUDr. Pavel Kotrady and Mgr. Martin Beneš. Kotrady emphasizes that the abolition of formal custody labels shifts the focus from a „battle for labels“ to the actual content of care. He refers to Constitutional Court case law, which confirms that parental duties remain equal regardless of the care arrangement. Statistical data from the District Court in Vsetín show that a non-confrontational approach leads to a high rate of parental agreements (91%), proving that the judiciary is often less of an obstacle to shared parenting than the parents' inability to communicate. Mgr. Martin Beneš from the District Court in Most presents innovative judicial practices already in use, such as group education for parents immediately after a motion is filed. Parents are educated about the impact of conflict on children, which serves as a preventive measure. The court also utilizes informal hearings in meeting rooms without judicial robes („round table“ settings) to reduce stress and foster a partnership atmosphere. These measures, combined with close cooperation with social protection bodies (OSPOD), have proven effective in stabilizing family situations and reducing recidivism in court disputes.

Chapter 2: Shared Parenting: Experiences, Case Law, and Systemic Conditions This chapter bridges personal experiences with systemic analysis, focusing on how legal standards impact real lives and how institutions function in practice.

2.1 Personal Experience and Systemic Critique Petr Cihlár offers a critical reflection from the perspective of a father who has navigated the system of shared custody for over two decades. He describes shared custody not as a privilege but as a natural obligation resulting from parental responsibility. His testimony highlights the emotional and social burden placed on a parent who must constantly „fight“ to remain in their child's life against a system that often defaults to exclusive maternal custody. Cihlár also criticizes the role of certain non-profit organizations and media narratives that perpetuate conflict rather than promote cooperation, arguing for a system that distinguishes between cooperative and non-cooperative parents and adjusts consequences accordingly.

2.2 The Path to Reform and Interdisciplinary Cooperation Markéta Nováková, founder of the Cochem.cz initiative, describes the decade-long process that led to the Czech legislative reform. The reform was not top-down but emerged from the bottom up, driven by interdisciplinary cooperation between judges, social workers, and mediators. The „Co-

chem practice“ inspired a shift towards mandatory parental education and the standardization of the role of the guardian ad litem. Nováková stresses that legislative change must be accompanied by education and a change in societal mindset—specifically, the normalization of the father’s role as an equal caregiver.

2.3 European Court of Human Rights (ECHR) Case Law Mgr. Martina Šiváková, LL.M., analyzes the ECHR jurisprudence, particularly the landmark decision *W v. the Czech Republic* (2025). The Court ruled that while the formal designation of custody (e.g., failing to label an arrangement as „shared custody“) may not violate Article 8 of the Convention if the contact is extensive, the naming of the arrangement matters subjectively to parents and can influence their social and legal status. The decision emphasizes the necessity of eliminating gender stereotypes and prejudices against fathers in custody proceedings. It serves as a crucial guideline for both Czech and Slovak courts, reinforcing the principle that the best interests of the child are best served by eliminating discriminatory barriers to shared care.

2.4 Analysis of Social and Legal Protection Authorities (OSPOD) Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D., presents findings from an evaluation project in the Pardubice Region. The research identified significant systemic barriers in the work of OSPOD, primarily the dual role of social workers (administrative officials vs. helping professionals) and excessive administrative burdens (111 minutes per day on non-expert tasks). The project demonstrated that simple changes, such as flexible working hours (allowing afternoon/evening visits) and digitalization, significantly increased fieldwork and direct interaction with families. A concerning finding was that 69% of OSPOD cases relate to divorce and custody disputes, often overwhelming the system at the expense of protecting children from abuse and neglect.

Chapter 3: Inspirations for Slovakia – Expert and Civil Perspectives

The third chapter translates the Czech experience into the Slovak context, highlighting the urgent need for reform in Slovakia, where judicial practice varies significantly by region.

3.1 Legislative Inspiration Ing. Aleš Hodina, Dr.h.c., argues that the new Czech Civil Code (2026) should serve as a model for Slovakia. He advocates for the concept of „equal care“ (rovnocenná péče) as the default starting point. While not necessarily a rigid 50/50 split, equal care implies qualitatively equivalent involvement of both parents in the child’s life. Hodina presents various time-sharing models (week-on/week-off, 2-2-3) and argues that establishing equal care as the norm would reduce litigation over child support, as both parents would directly provide for the child’s needs.

3.2 Analysis of Custody Models in Slovakia Mgr. Lucia Pažitná presents empirical research based on an analysis of court decisions from the District Court in Liptovský Mikuláš in 2024. The study reveals that the weekly rotation model (week-on/week-off) is dominant, appearing in 75% of cases, typically with exchanges on Sundays or Mondays. Alternative models like 2-2-3 (suitable for younger children) or the „Nesting model“ (where the child remains in the home and parents rotate) are rare. The research

suggests that the choice of model is often driven by routine rather than an individualized assessment of the child’s needs. The Nesting model, while beneficial for the child’s stability, remains underutilized due to high financial and logistical demands on parents.

3.3 Mediation and the Definition of Stability PhDr. Miroslava Kristinová Wieckowska reflects on 17 years of mediation practice. She challenges the traditional legal understanding of „child stability“ as being tied to a single physical address. Instead, she proposes a redefinition of stability based on emotional security and relationship continuity with both parents. She argues that the legal concept of „entrusting the child to one parent“ creates a winner-loser dynamic that fuels conflict. Mediation proves effective when parents shift their focus from power struggles to the functional needs of the child.

3.4 Regional Disparities in Slovak Judicial Practice A critical contribution by Ing. Miroslav Sabol highlights the inequality in judicial decision-making across Slovakia. Data from a self-help parent group indicate drastic differences between courts. For instance, the District Court in Martin frequently orders joint or shared custody (49% shared, 38% joint), reflecting a progressive approach. In contrast, the District Court in Stará Ľubovňa adheres to a traditional model, awarding exclusive custody to mothers in 87% of cases. This geographical disparity violates the principle of equality before the law and indicates a lack of unified methodology and judicial training in Slovakia.

Chapter 4: Selected Limits and Analysis of Parental Care Models

The final chapter provides a critical comparative analysis and addresses specific risks associated with shared parenting.

4.1 Comparative Analysis: Slovakia vs. EU Standards PhDr. Richard Keklak, PhD., assesses the Slovak system of professional parenting and shared custody against EU standards (European Child Guarantee, Council of Europe guidelines). He identifies a critical deficit in the „soft infrastructure“—the lack of continuous professional support, supervision, and mental health care for professional parents. Regarding shared custody, he points out the absence of mandatory pre-trial mediation, which exists in other jurisdictions (e.g., Australia) to filter out toxic conflicts. The study concludes that while Slovakia has the legislative framework (Act No. 376/2022 Coll.), it fails in implementation due to insufficient investment in psychosocial services and a system that often devalues the emotional bond between the child and the professional parent.

4.2 Shared Parenting in the Context of Addiction Prof. PhDr. Michal Oláh, PhD., addresses the limits of shared custody when a parent suffers from addiction. The study argues that active addiction is fundamentally incompatible with the consistency and sensitivity required for a secure attachment. Children in such environments often develop pathological emotional regulation strategies (hyper-regulation or hypo-regulation) and face the risk of CAN syndrome (Child Abuse and Neglect). Oláh criticizes the mechanical application of shared custody in cases involving pathology and calls for a stricter diagnostic approach. He suggests that shared custody should be conditional on proven abstinence and treatment, utilizing tools like assisted contact to maintain the bond safely.

Conclusion The monograph Shared Parenting in Practice serves as a testament to the evolving understanding of parenthood in the 21st century. It confirms that the best interest of the child is inextricably effective linked to the preservation of relationships with both parents, provided they are safe and capable. The comparison between the Czech and Slovak Republics reveals a divergent trajectory. The Czech Republic is moving towards a progressive, non-adversarial model characterized by the abolition of custody types, interdisciplinary cooperation (Cochem practice), and extensive parental education. Slovakia, while having introduced shared custody legislation in 2010, struggles with inconsistent judicial application, regional disparities, and a lack of systemic support services such as mandatory mediation.

Key Recommendations arising from the publication:

- 1. Legislative Reform in Slovakia:** Inspiration should be drawn from the Czech amendment (2026) to abolish the hierarchy between „custodial“ and „contact“ parents and introduce interim decisions that preserve contact from the start of proceedings.
- 2. Unification of Judicial Practice:** Methodological guidance is urgently needed to eliminate the extreme disparities between courts (e.g., Martin vs. Stará Ľubovňa) to ensure equal treatment of families.
- 3. Support Infrastructure:** Investment in „soft infrastructure“ mandatory mediation, parental education programs, and supervision for professional parents-is essential to shift from a legalistic to a psychosocial approach.
- 4. Child-Centered Focus:** The concept of „stability“ must be redefined to prioritize emotional security and relationships over geographical permanence. However, shared custody must have clear limits in cases of pathology (addiction, violence), where child safety remains paramount.

This publication invites policymakers, judges, social workers, and society at large to move from a culture of „fighting for the child“ to a culture of „cooperating for the child,“ ensuring that divorce marks the transformation, not the termination, of the family unit.

Celý doobedňajší blok na YouTube

https://youtu.be/mmEYJ6jIZ_M

Celý poobedňajší blok na YouTube

<https://youtu.be/U3iQfGOyqkQ>

Celý podvečerný blok na YouTube

<https://youtu.be/6YDnswpbYgw>

Spoločný záver na YouTube

<https://youtu.be/GN6bRAUEjsA>

Audio/video vybraných autorov dostupné na YouTube

prof. PhDr. Michal Oláh, PhD.

vysokoškolský profesor

https://youtu.be/oaYV_KV8GQo

univ. prof. PhDr. Michal Čerešník, PhD.

prorektor pre výskum, vedu a grantovú

politiku PEVŠ, odborný garant

https://youtu.be/oaYV_KV8GQo

JUDr. Stanislav Křeček
verejný ochranca práv ČR
<https://youtu.be/DwfgUJzIGFw>

PhDr. Mgr. Tomáš Zdechovský, MBA, PhD.
poslanec Európskeho parlamentu za ČR
<https://youtu.be/faPIxtDDwMc>

JUDr. Lucie Slavíková, Ph.D.
vedúca oddelenia civilného práva hmotného,
legislatívny odbor, MS ČR
https://youtu.be/IEuIyXXQg_U

JUDr. Pavel Kotrady
predseda Okresného súdu vo Vsetíne, ČR
<https://youtu.be/uPwJaupIwCM>

Mgr. Martin Beneš
sudca Okresného súdu v Moste, ČR
<https://youtu.be/mbbqfiMrQmo>

Petr Cihlár
občiansky aktivista, ČR
<https://youtu.be/mIo5AFZ1rhQ>

Markéta Nováková
zakladateľka OZ Cochem.cz
<https://youtu.be/FpTYbYnYhjw>

Mgr. Martina Šiváková, LL.M.
Kancelária vládneho zmocnenca pre zastupovanie
štátu pred Európskym súdom pre ľudské práva, MS ČR
<https://youtu.be/vlb3NAB-Jjo>

Mgr. Adriana Sychrová, Ph.D.
Katedra vied o výchove, Fakulta filozofická,
Univerzita Pardubice, ČR
<https://youtu.be/-meHjAiNbaI>

Ing. Aleš Hodina, Dr.h.c.
Medzinárodný inštitút pre rodinu a dieťa
<https://youtu.be/2CacRAx36zA>

Mgr. Lucia Pažitná
doktorandka Pedagogickej fakulty Katolíckej
univerzity v Ružomberku, SR
https://youtu.be/Fistu8RPX_c

PhDr. Miroslava Kristinová Wieckowska
mediátorka
<https://youtu.be/pRbKsYq52fo>

Bohuslav Lenghardt

COCHEMSKÁ PRAX.sk

<https://youtu.be/HUgYJVb98iQ>

Ing. Miroslav Sabol

svojpomocná rodičovská skupina

<https://youtu.be/tvImdXIIHgQ>

Jde o téma, které má zásadní význam nejen pro abstraktní právní teorii, ale především pro běžný život a dennodenní rodinou praxi. Právě proto, jak důležité je to téma, je už roky pozorně sleduji. Odborná diskuse, kterou jste se rozhodli vést, je bezpochyby potřebná. České i slovenské prostředí sdílí stejné právní kořeny a i když se cesty našich právních úprav před více než třiceti lety rozešly, vzájemná výměna zkušeností a poznatků obohacuje obě strany. Rád bych Vám alespoň takto popřál úspěšný průběh konference a pevně věřím, že přinese podnětné závěry a inspiraci pro další odbornou i společenskou reflexi tohoto tématu.

JUDr. Josef Baxa

předseda Ústavního soudu ČR

Ide o jednu z klíčových tém ochrany duševného zdravia jednotlivých ľudí, rodín a spoločnosti vcelku. Každý pokus konkrétne prispieť k riešenou pestrej palety problémov, ktoré s témou súvisia, sa počíta.

Práca v teréne obzvlášť. Z tohoto hľadiska niet pochyb, že ide o potrebnú publikáciu.

doc. Ing. Fedor Gál, DrSc.

sociológ a publicista